

Учора ў сталічным Маладзёжным тэатры эстрады вылучылі прадстаўнікоў Беларусі на Міжнародны фестываль мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску-2015". У Конкурсе выканаўцаў эстраднай песні возьме ўдзел Валерыя Грыбусова, салістка Заслужанага калектыву нашай краіны Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра Беларусі пад кіраўніцтвам народнага артыста Беларусі, прафесара Міхаіла Фінберга. У дзіцячым творчым саборніцтве прадэманструюць свой талент мінчанка Стэфанія Сакалова і Алена Цітова з Магілёва.

Фота Аліны САЎЧАНКА

НАШЫ: ЧЫЙ ГОЛАС ПРАГУЧЫЦЬ?

УВАГА!

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА
НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

З дапамогай банкаўскай карткі газету можна выпісаць праз інтэрнэт-сэрвіс на сайце "Белпошты" (пункт "Афармленне падпіскі на друкаваныя сродкі масавай інфармацыі").

Тэндэнцыі

30 сакавіка адбылося выязное пасяджэнне Пастаяннай камісіі па адукацыі, культуры і навуцы Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь. Традыцыйнае мерапрыемства сёлета было вырашана правесці на базе Нацыянальнага мастацкага музея краіны. Установа таксама выступіла як аб'ект для вывучэння практыкі прымянення заканадаўства аб музеях і Музейным фондзе нашай дзяржавы.

Аліна САЎЧАНКА

Названае заканадаўства ўвоідзе ў Кодэкс аб культуры, які, мяркуюцца, да канца красавіка Камісія атрымае для далейшага разгляду. Наступная праца пойдзе ў кірунку ўдасканалення будучага зводу законаў, датычных культурнай сферы для найлепшага прымянення заканадаўчых актаў на практыцы.

Чаму пад камісійнай лупай разглядаўся менавіта Нацыянальны мастацкі? Магчыма, таму, што гэта адна з найстарэйшых устаноў культуры краіны, цікавая адначасова не толькі дзяржаве, але і прыватным асобам — як турыстам, так і патэнцыйным партнёрам-спонсарам. А прыцягнуць увагу НММ можа, да прыкладу, з той прычыны, што мае найбагацейшыя зборы (29 644 прадметы асноўнага фонду і

... У музеі бываць не госцем

2 296 навукова-дапаможнага), а таксама амбіцыйныя планы на сваю будучыню. Да ўсяго, у не такіх далёкіх перспектывах — аб'яднанне асноўнага будынка музея з чатырма суседнімі ў адзіны комплекс, пра што гаворыцца даўно і з упэўненасцю, паколькі работы ўжо вядуцца. І на турыстаў з гэтай нагоды робяцца вялікія стаўкі: яны і інвестуюць, і меркаванне сваё выносяць пра дзяржаву, яе нацыянальную ідэю, культурнае развіццё грамадства ў цэлым менавіта па музеях. І вяртаюцца да нас ізноў, калі "зацэпіць".

Намеснік начальніка ўпраўлення ўстановай культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Валянціна Макарава ў сваім выступленні адзначыла, што, пры наяўнасці ў краіне 152 музеяў і каля 200 устаноў падобнага характару, але без афіцыйнага статусу, клапаціцца трэба ўсё ж не пра стварэнне новых, а пра захаванне ўжо наяўных. І, вядома ж, пра іх годнае функцыянаванне. А колькасць наведвальнікаў сапраўды, як зазначыла выступоўца, расце, нават прытым, што музеі ды іх супрацоўнікі востра адчуваюць праблемныя моманты. Па меркаванні Валянціны Макаравай, гэта, у першую чаргу, — адсутнасць спецыяльных фондасховішчаў і складанасці з дэпазітарыямі. Таму, зазначыла выступоўца, Міністэрства культуры надае больш увагі нарматыўна-прававой

У Нацыянальным мастацкім абмеркавалі праблемы скарбніц

базе для таго, каб палегчыць некаторыя праблемныя моманты існавання музеяў падпарадкаванай яму сістэмы.

Гаворачы пра сваю ўстанову, генеральны дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Уладзімір Пракапцоў так ці інакш закранаў пытанні, актуальныя і для іншых скарбніц рэспублікі. Скажам, было патлумачана, чаму гэты Нацыянальны мастацкі пакінуў сабе толькі тры філіялы з былых дзевяці. Усё вельмі проста: на адлегласці складана кіраваць працэсам і кантраляваць фінансы. Такім чынам установа здолела сканцэнтраваць свае сродкі і сілы. Таксама Уладзімір Іванавіч падкрэсліў, што музей бясплатным быць не павінен: гэта аб'ясняе ступень значнасці ўстановы. Зарабляць трэба выстаўкамі і ствараць для іх спрыяльныя ўмовы, але імкнуцца да абсалютнай самаакупнасці — таксама не варыянт.

Што да Нацыянальнага мастацкага, то сярод яго праблем названы недахоп плошчаў. А таксама патрэба ў спецыялізаваным кафэ, дзе можна было б праводзіць прэзентацыі, урачыстыя сустрэчы ды іншыя мерапрыемствы. І, дарэчы, зарабляць на іх грошы, чаму б і не? Востра стаіць

пытанне набыцця твораў сучаснага беларускага мастацтва: карцін, дэкаратыўна-прыкладных і культурных прадметаў. Запоўніць гэтую лакуну XX — XXI стагоддзя — адна з першачарговых задач. Кажучы пра сучаснасць, Пракапцоў нагадаў і пра сваіх калег-мастакоў, якім сёння цяжка "цягнуць" на сабе рэнтавыя пытанні па майстэрнях (калі апошнія ўвогуле маюцца ў наяўнасці).

Нацыянальны мастацкі заўсёды імкнецца зацікавіць працай на перспектыву лепшых універсітэцкіх практыкантаў, таму прыглядаюцца тут да студэнтаў яшчэ на 3-4 курсах. Тыя, у сваю чаргу, праяўляюць жаданне працаваць ва ўстанове, але невялікія заробкі і адсутнасць арэнднага жылля некаторых палохае. Асабліва жа прэтэнзій да маладога пакалення спецыялістаў "музейшчыкі" не агучылі, хіба адзначылі, што ў прыярытэце зараз веданне замежных моў, а большасць з маладняка імі не валодае.

Музеі, як зазначыў Пракапцоў, гатовы на яе ўзяць і такія паўнамоцтвы, як рэгуляванне цэн: сёння дырэктары не маюць паўнамоцтваў рабіць гэта самастойна. А было б зручна, у залежнасці ад сезона ці іншых фактараў, кантраляваць сумы

без пасрэднікаў. Таксама значным мінусам можна назваць і адсутнасць інстытута дзяржаўнай страхоўкі.

"Сёння музей — гэта ўстанова, якая выхоўвае", — адзначыў дырэктар. І адразу ж прапанаваў больш актыўна прыцягваць увагу школ да музейных працэсаў ды падзей. Асабліва абдзеленымі ў гэтай сітуацыі застаюцца дзеці з рэгіёнаў, якія маюць менш магчымасцей наведаць той жа НММ, ды і не толькі яго.

Паколькі выязное пасяджэнне Камісіі Палаты прадстаўнікоў адбываецца штогод, хацелася б, каб агучваліся і нейкія вынікі працы зацікаўленых бакоў па вырашэнні ўзнятых пытанняў. А калі справа датычыцца рэспублікі (скажам, у музейнай сферы), то магчымай бачыцца і прэзентацыя канкрэтных алгарытмаў, распрацаваных спецыялістамі і прымальных для ўсіх устаноў адпаведнага кірунку. Пакуль падобная практыка, відаць, не ўкаранёная ў фармаце такіх сустрэч. Застаецца спадзявацца, што прапановы ды пытанні, агучаныя ў Нацыянальным мастацкім, знойдуць сваё месца ў Кодэксе аб культуры ды іншых актах, што рэгламентуюць дзейнасць устаноў галіны.

Дэталны разгляд Давайце спытаем!

Перш чым распачаць гаворку пра галоўнае, заўважым тэмай нашага "Дэталнага разгляду", хацела б спытаць (найперш у самой сябе): **мо толькі я як прадстаўнік моладзі не надта адчуваю сапраўды яскравую культурную актыўнасць у Год моладзі, які пануе тры месяцы?**

Аліна САЎЧАНКА

А што станецца пасля ўрачыстага абвяшчэння культурнага статусу 2016-га? Урэшце, калі пазбавіцца неаб'ектыўнага ў сваёй сутнасці максімалізму ды паразважачь, то атрымаецца, што

■ З сацыялагічным даследаваннем я звярнулася б непасрэдна да работнікаў сферы, якім новыя "культурныя" праекты, планы, задачы і дзедзеца, верагодна, праз некалькі месяцаў ажыццяўляць. Цалкам магчыма, што прагучаць цікавыя прапановы, ініцыятывы.

А калі — Год культуры...

На выніковай калегіі Міністэрства культуры краіны агучана ідэя абвяшчэння 2016-га годам культуры. Мы вырашылі ўнесці ў скарбонку прапаноў да гэтай ініцыятывы і свае развагі, якія друкуем цягам некалькіх нумароў. Запрашаем падзяліцца меркаваннямі і чытачоў!

Герояў бы...

Адзін шпачыр па цэнтры сталіцы прымусіў задумацца аб праблеме пошуку герояў — як у нацыянальным кантэксце, так і ў канкрэтна-культурным.

Сяргей ТРАФІЛАЎ

Адна з буйных сталічных устаноў культуры здала плошчы ў тарцы будынка пад бар. Называецца ён "Герой". Нічога супраць суседства такога кшталту ўстаноў не маю. Мяркую, "кантэкстуальная" рэклама аднаго праз іншае ("Дык гэта ж той бар, што ў...") не зашкодзіць ніводнаму з бакоў. А звярнуў я ўвагу на той бар праз вялікага фармату здымкі, выкрыстаныя ў экскр'еры як ілюстрацыі да назвы: кажу пра фота Уінстана Чэрчыля, Фрэнка Сінатры ля ўвахода. Здымкі Сяргея Даўлатава ды многіх іншых вядомых персон у аздобе інтэр'ера. Але адразу зазначу: і супраць гэтых герояў я таксама нічога не маю.

Ды ў Год культуры мне хацела б, каб, прынамсі, у культурнай прасторы, знаходзілася месца і для герояў беларускіх. Скажаце, іх няма? Не пагаджуся. Іншая справа, што мы звыкліся з шаблонамі кшталту "класік", "геній" і да ўвааблення ў духу мрамур-бронзы

кожны год "са статусам" так або інакш з'яўляецца годам культурным: хіба гасціннасць (2014) не месціць у сабе гэтае паняцце? А здароўе (2008), кніга (2012), моладзь (2015)? Таму культура — гэта канстанта ў нашым жыцці, наш вечны спадарожнік.

Каб 2016-ы прайшоў паспяхова і запамінальна, трэба, вядома ж, шчыльна займацца падрыхтоўкай ужо зараз. Да працэсу я прапанавала б падключыць сацыёлагаў, што даведліся б у насельніцтва, якім бачыцца гэты год, чаго сапраўды не хапае ў плане культуры, што чакаюць. Ва ўмовах добрай інфарматызацыі і камп'ютарызацыі насельніцтва такія аптытаны правесці нескладана, асабліва па школах, ВНУ ды і на прадпрыемствах.

Прыкладна з тым жа сацыялагічным даследаваннем я звярнулася б непасрэдна да работнікаў сферы, якім новыя "культурныя" праекты, планы, задачы і дзедзеца, верагодна, праз некалькі месяцаў ажыццяўляць. Цалкам магчыма, што прагучаць цікавыя прапановы, ініцыятывы і працэс запусціцца ўжо зараз.

А рыхтавацца скрупулёзна і загадзя, каб усе задумы атрымаліся своечасовымі ды актуальнымі, — хіба ж гэта не паказчык папраўдзе высокай культуры ў грамадстве?..

К

■ А як жа наконт пераасэнсавання? Калі спробы з'яўляюцца, дык становяцца актуальнымі хіба для вузкага кола публікі, бо для іншых дастаткова "мрамур-бронзы", за якімі нічога няма ў плане свядомаснага багажу.

(з захапленнем дзеля "птушакі") пад час стандартных мерапрыемстваў. І, хутчэй за ўсё, не чытаем, не слухаем, не праглядаем творы сваіх сучаснікаў, слаба ўяўляем здзяйсненні гістарычных асоб. Бо паўстае ў масавай свядомасці сакраментальнае: а навошта? Нават у прафесіяналаў у сферы культуры з заробкам добра калі ў два семсот.

І тым не менш, а як жа наконт пераасэнсавання? Калі спробы з'яўляюцца, дык становяцца актуальнымі хіба для вузкага кола публікі, бо для іншых дастаткова "мрамур-бронзы", за якімі нічога няма ў плане свядомаснага багажу. Вось таму многія і многія пераасэнсаванні — без гіпераншлагаў, без чэргаў па білет, без перавыданняў ды паўтораў. Вось іх, паспяховых, прысвечаных нашым героям, я і хацеў бы бачыць у Год культуры больш.

К

З нагоды 70-годдзя Вялікай Перамогі наша газета зладзіла "круглы стол" з удзелам дзеячаў мастацтва, што сімвалічна адбыўся ў Беларускаму дзяржаўнаму музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Гаворка ішла пра тое, як данесці трагізм і пафас Вялікай Айчыннай вайны да сённяшніх маладых людзей, да пакалення, для якога мір — рэальнасць, а вайна — гісторыя. Удзельнікі сумоўя — мастакі, заслужаныя дзеячы мастацтваў краіны Уладзімір УРОДНІЧ і Уладзімір КОЖУХ, народны артыст Беларусі, тэатральны і кінарэжысёр, мастацкі кіраўнік Тэатра-студыі кінаакцёра Аляксандр ЯФРЭМАЎ, мастацкі кіраўнік Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі Аляксандр ГАРЦУЕЎ, мастацкі кіраўнік Беларускага дзяржаўнага ансамбля "Песняры" Вячаслаў ШАРАПАЎ, дырэктар Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны Мікалай СКОБЕЛЕЎ. Ад "К" у гутарцы ўдзельнічалі спецыяльны карэспандэнт Пётра ВАСІЛЕЎСКІ і аглядальнік Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ.

Памяць у спадчыну і ў абсалют

Аляксандр ЯФРЭМАЎ: — Ніколі не думаў, што тэма Вялікай Айчыннай вайны стане для мяне дамінуючай, што я ўвогуле буду здымаць кіно пра вайну. Я скончыў ВГИК, і Віктар Тураў запрасіў мяне сюды, на "Беларусьфільм" (або "Партызанфільм", як тады называлі студию ў прафесійным асяродку). Мне здавалася, што ўсё датычнае ваеннай тэмы студыя сказала. Прычым углас, важка, таленавіта, ярка — і гэтак далей. Я меркаваў, што адносна дадзенай тэмы ў грамадстве існуюць паразуменне, згода, выпактаваныя ўсёй драматычнай гісторыяй краіны. Але памыляўся...

Нават у "перабудову", нават у час развалу Савецкага Саюза перамога СССР над фашысцкай Германіяй заставала адзіным фактам савецкай гісторыі, які не падлягаў сумневам, не падвяргаўся крытыцы і вакол якога панавала адзінадушша. А тое, што зараз адбываецца ў свеце, з чым сутыкаемся апасродкавана і мы як грамадзяне дзяржавы, чыя ідэалогія грунтуецца на гістарычнай праўдзе, мяне прыводзіць у стан жаху. Мой бацька ваяваў у Ракасоўскага, канкрэтна — пад кіраўніцтвам Баграмяна. Ён вызваляў Беларусь, тройчы быў паранены. Гэта чалавек, які ў сямнаццаць гадоў пайшоў на вайну і ў дваццаць адзін яе скончыў. Я ўвесь час думаю пра яго і такіх, які ён, хлапцуюць: як жа яны здолелі "абламаць" Гітлера!..

Зараз жа на Захадзе ўпэўнены, што галоўную ролю ў разгроме фашызму адыгралі амерыканцы, а не Савецкі Саюз ды яго Чырвоная Армія. Такія меркаванні і сям-там на постсавецкай прасторы не навіна... З гэтай нагоды лічу неабходным заступіцца за праўду, якую лічу канчатковай. Я зняў тры карціны пра вайну. Першы фільм называўся "Снайпер. Зброя помсты" і складаўся з чатырох серый. Потым — васьмісерыйны "Замах". І, таксама васьмісерыйны, "Немец". Зараз збіраюся здымаць яшчэ адну чатырохсерыйную стужку пра вайну.

— Вы зыходзіце з прынятай у савецкім кінамастацтве трактоўкі ваенных падзей альбо прапановы глядачу новы погляд на вядомыя факты?

Аляксандр ЯФРЭМАЎ: — Я абіраюся на гістарычную праўду і маю на мэце спрыянне патрыятычнаму выхаванню грамадства. Сёння некаторыя глядзяць у бок Захаду і прымаюць усё, што адтуль зыходзіць, за ісціну. Я маю на ўвазе не

толькі людзей мастацтва. Згаданы мной кірунак для іх — увасабленне поспеху, высокага стандарту жыцця. Але ж шмат і тых, хто лічыць: той жа амерыканізм супярэчыць нашым традыцыйным каштоўнасцям, а тое, што робяць амерыканцы ў галіне культуры, — спроба сыходу з рэальнасці ў прыдуманым свет. Але што да іх уласнай гісторыі, прадстаўленай, у прыватнасці, праз кінамастацтва, дык тут яны, у адрозненне ад нас, не саромеюцца быць патрыётамі, бараняць сваё. Скажам, такі эпізод: хлопца, які страціў на вайне руку, падымае круком пратэза з зямлі амерыканскі сцяжок і кладзе яго на стол. Бо сімвал дзяржавы — гэта святыня. Ці нейкая дзея, грандыёзная па псіхалогіі, выдатная па акцёрскім выкананні, завяршаецца панарамай на Капітолій...

Зніжэнне значэння Перамогі яшчэ дасца свету ў знакі. Што мы павінны рабіць як людзі, якія адказваюць за маральны стан грамадства? Мяркую, людзі мастацтва мусяць быць адначасова свабоднымі ў творчасці і падуладнымі ўнутранай цэнзуры. У прыватнасці, калі справа датычыцца Вялікай Айчыннай вайны. Увесь сэнс нашай сённяшняй размовы — гэта данесці чарговы раз непахіснасць поглядаў нашага пакалення на вайну і Перамогу...

Уладзімір УРОДНІЧ: — Заўважу, што мастацтва заўжды шчыльна звязана з ідэалогіяй. У нашым выпадку — яшчэ і з рэлігіяй, бо правастаўе — аснова маральнасці нашага грамадства. А ў правастаўе, як і ў кожнай канфесіі, існуюць свае маральныя нормы. Да таго ж, шануецца тэма воінства. У гэтым сэнсе ваенна-патрыятычная тэма, якая ў савецкі час была выхаваўчай дамінантай, рэлігійнай традыцыі не пярэчыць.

Культура і мастацтва заўжды з'яўляліся інструментамі дзяржаўнай ідэалогіі. У нас не карыстаюцца актыўна тымі інструментамі. Быў час, калі дзяржава мастакам ставіла задачы. Гэта як рэжысёр, што кажа артыстам: будзем ставіць гэты спектакль! Ён раздае тэксты, акрэслівае задачу для пастановачнай групы, сам становіцца на чале. А калі рэжысёра не будзе? Атрымаецца тым спектакль? Тое ж — і ў выяўленчым мастацтве, у культуры наогул.

У мяне ў майстэрні — палатно, прысвечанае аперацыі "Баграціён". Я даўно над ім працую. Не ведаю, ці набудзе дзяржава гэты твор... Але ўнутраны голас кажа

За "круглым сталом" "К" — пра месца тэмы Вялікай Айчыннай у творах нашых сучаснікаў і пра тое, ці атрымліваецца праз іх "дастукацца" да сэрцаў маладых

■ Аляксандр Гарцуеў: "Мяркую, што малады чалавек здольны ўспрымаць Вялікую Айчынную вайну як вялікі Подзвіг народа, прадстаўніком якога ён сам з'яўляецца".

■ Уладзімір Кожух: "Я, напрыклад, звяртаюся да тэмы вайны. Але, на жаль, асаблівай увагі да падобных палотнаў, як гэта было раней, няма. Магчыма, сёння патрэбны дзяржаўны заказ на такія карціны, неабходна дзяржаўная падтрымка".

■ Вячаслаў Шарапаў: "На маю думку, на нас сёння наступае глабалізацыя, а на месца былой ідэалогіі прапануецца зусім іншая, якая мае назву геданізм, калі чалавек атрымлівае хіба асалоду ад жыцця..."

Газета **КУЛЬТУРА** ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛІА ДАСУГА (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ. Адказны сакратар: Вольга НАВІЦКАЯ; рэдактары аддзелаў: Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПАК, Яўген РАПН, Ілья СВІРЫН; аглядальнікі рэдакцыі: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; спецыяльны карэспандэнт: Пётр ВАСІЛЕЎСКІ, Алег КЛІМАЎ, Аліна САЎЧАНКА; мастацкі рэдактар — Наталія ОВАД; карэктар — Інга ЗЕЛЫНС.

Сайт: www.kimpress.by E-mail: kultura@tut.by Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА" 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.

мне, што ўсё адно трэба рабіць. Бо тое мой абавязак перад памяццю бацькоў. Мы, чые бацькі ваявалі, абавязаны рухацца далей па шляхах, вызначаных нашай памяццю пра тых, хто з той вайны не вярнуўся. Зрэшты, мы ім абавязаны жыццём, а дзяржава наша — існаваннем.

Сёння ў нашым цэху ёсць праблема, як гэтую тэму вырашаць. Тыя мастакі, што прыйшлі з фронту, пісалі вайну з амаль дакументальнай дакладнасцю. Цяперашняе ж бачанне, верагодна, мусіць быць іншым. Якім? Расійская рэтраспектыўная мастацкая выстаўка ў гонар юбілею Перамогі, што адкрылася нядаўна ў Лондане, прадставіла шырокі спектр вобразных трактовак ваеннай тэмы. Ёсць на ёй, дарэчы, і работы нашага Мая Данцыга. Някепска было б, каб мы здолелі зладзіць у Мінску аналагічную рэтраспектыўную беларускага мастацтва, каб мець магчымасць асэнсаваць ужо здзейсненае. Ну і пра сённяшні дзень забывацца не трэба. Сёння ў Міністэрства культуры няма грошай на свабодныя дамовы з мастакамі, але ж конкурс правесці па той або іншай актуальнай тэме цалкам магчыма. Я маю на ўвазе тэму вайны...

Аляксандр ЯФРЭМАЎ: — Уладзімір, ты слухную рэч сказаў: мы павінны задумацца ў сур'ёз, як трэба гаварыць пра вайну з моладдзю, да якіх каштоўнасцей яе вяртаць...

Уладзімір УРОДНІЧ: — Вяртаць да маральных абавязкаў. Дазволю згадаць біблейскую прыпавесць пра блуднага сына. Гэты сюжэт у пэўнай ступені адлюстроўвае стан грамадства, калі яно страчвае маральныя арыенціры...

— Вы лічыце, што такая важная для выхавання патрыятызму і фарміравання дзяржаўнай ідэалогіі тэма, як Вялікая Айчынная вайна, мусіць мець дзяржаўную падтрымку?

Уладзімір УРОДНІЧ: — Абавязкова! Гэта павінна быць нормай дзяржаўнай палітыкі, калі эстэтычны складнік уваходзіць у ідэалогію. Сёння ж сітуацыя выглядае так. Мастаку кажуць напісаць выбітны твор, за які пасля заплацяць. А той адказвае: "А вы прапануйце будаўніку, каб ён вам без перадаплаты хмарачос збудаваў!" Вось чаму мы сёння не маем паўнаважных карцін, а ўсё больш "чорныя квадраты" ды іншую "геаметрыю"...

— Карціна — рэч статывная, нязменная. Яна збольшага звернута да розуму глядача, да яго нага досведу ды інтэлекту. А вось тэатр — гэта жывыя эмоцыі непасрэднай дзеі. Гэта тое, што зацягвае глядача, робіць яго суразмоўцам артыста тут і зараз. Наколькі, у такім выпадку, балючая тэма вайны актуальна для сцэны? Лічыцца ж, што ў тэатр людзі прыходзяць адпачыць... Пытанне — да спадара Гарцуева.

Аляксандр ГАРЦУЕВ: — Тэма, запатрабаваная ў грамадстве, будзе актуальна і для сцэны, і для экрану. Мяркую па спектаклі "Нямой" паводле аповесці Алеся Адамовіча ў Купалаўскім тэатры. У 2011 годзе рашэннем журы Нацыянальнай тэатральнай прэміі, у якім было больш за сто чалавек, пастаноўку прызналі адной з лепшых. Прасцей кажучы — пяць намінацый. Вось, здавалася б, тэма вайны — цяжкая, змрочная, зусім не вясёлая. А ведаецца (ідзе спектакль ужо чатыры гады), — аншлагі, і абьяжавых людзей няма... Бо гэта памяць народа. Нацыянальная памяць. Генетычная. Хоць сярод нас засталася мала людзей, якія памятаюць тую вайну. Засталіся адзінкі тых, хто прайшоў праз яе як салдат...

Пытанне нашага сумоўя мы ўжо акрэслілі: як памяць пра вайну перадаць новаму пакаленню нашых суйчыннікаў? Гэта няпроста, бо даводзіцца канстатаваць, што моладзь нярэдка як мінімум абьяка-

■ Уладзімір Уродніч:
"Някепска было б, каб мы здолелі зладзіць рэтраспектыўную беларускага мастацтва да юбілею Перамогі, каб асэнсаваць здзейсненае. Ну і пра сёння забывацца не трэба".

■ Мікалай Скобелеў:
"Я лічу, што Музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны знаходзіцца сёння на вострай ідэалагічнай барацьбе".

■ Аляксандр Яфрэмаў:
"Увесь сэнс гэтай размовы — данесці ў чарговы раз непакіснасць поглядаў нашага пакалення на вайну і Перамогу..."

вая да згаданай тэмы... Чаму? Ведаецца, мне здаецца, што і мы, дзеячы мастацтва, у гэтым вінаваты. Калі памяць пра вайну ператвараецца ў пафасныя канцэрты, пазбаўленыя сапраўднай адухоўленасці, цяжка чакаць іншай рэакцыі... Жывая памяць, якая мусіць нас яднаць, падмяняецца фармальнымі мерапрыемствамі, дзе можна хіба паскакаць... І заўважце: тыя, каму сёння дваццаць, трыццаць — зусім някепскія людзі. Проста да іх трэба знайсці "ключ"...

— І які гэта ключ?

Аляксандр ГАРЦУЕВ: — Праз душу, праз сэрца, праз зразумелыя ім аналагі. Мне, нам у гэтым сэнсе прасцей. У мяне дзяды на вайне засталіся... Бацька прайшоў усю вайну... Канешне, для людзей майго пакалення вайна зразумелая і рэальная як частка ўласнага жыцця альбо сямейнай хронікі. Але што зрабіць, калі час сыходзіць... Гэта, мабыць, тое ж самае, як калісьці прыходзіў да нас на піянерскі збор удзельнік Грамадзянскай вайны. І мы не асабліва ўяўлялі: а што гэта тады было? Так што мы маем справу з аб'ектыўным працэсам. І да гэтага можна ставіцца па-філасофску. Але паглядзіце, што адбываецца ў свеце. Непадалёк ад нас напружанае становішча...

Далей ужо наш маральны выбар. І я мяркую, што малады чалавек здольны ўспрымаць Вялікую Айчынную вайну як вялікі Подзвіг народа, прадстаўніком якога ён сам з'яўляецца. Ён мусіць ведаць, што ён і ёсць беларускі народ, адзін са спадкаемцаў народа савецкага. Ён — сын краіны-пераможцы і прадаўжальнік гісторыі.

Вось спектакль зараз рыхтуем да юбілею ў Тэатры беларускай драматургіі: гэта "Дзед". Пісаў п'есу Вячаслаў Панін — рэжысёр, драматург. Там гаворка пра учора ідзе якраз праз прызму сённяшніх рэалій. Так, там ёсць тэма неразумення вайны пакаленнем мірнага часу. Вось кажуць, што пафас бывае двух відаў: блазэнскі і свяшчэнны, святы пафас. Вось пра тое і трэба казаць — пра тое, што мы не можам забыць, чаму не можам здрадзіць...

Вялікая Айчынная вайна — зыходны пункт найноўшай гісторыі нашага народа. У нашым кантэксце подзвіг савецкага салдата — найперш подзвіг беларускага народа. Таму што столькі, колькі страцілі беларусы, не страціў ні адзін народ...

Уладзімір УРОДНІЧ: — Талстой сказаў: дзе няма праўды, там няма велічы. Калі нехта ўводзіць нас ад тэмы Вялікай Айчыннай вайны, мы саміх сябе страчваем... Нам унушаюць, што не трэба думаць...

Аляксандр ЯФРЭМАЎ: — І не трэба напружвацца...

Уладзімір УРОДНІЧ: — Так. А напружвацца якраз-такі і трэба! Вось той жа рэмбрантаўскі "Блудны сын"... Столькі часу прайшло, а ён усё так жа ўздзейнічае і на мяне, і на многіх іншых людзей...

Аляксандр ЯФРЭМАЎ: — Распавяду адзін выпадак. Адзін рэжысёр (не буду яго называць), які зняў нядаўна карціну пра вайну, даволі самаўпэўнена сказаў: ягоная карціна закрыла тэму пра вайну... Але тэма гэтая ніколі не закрыецца! Яе немагчыма закрыць! І асабліва нельга дазволіць яе закрыць у гісторыі беларускага постсавецкага кінамастацтва...

— Магчыма, тут варта казаць і пра этычны, і пра выхаваўчы, а не толькі пра эстэтычны бок кінамастацтва...

Аляксандр ЯФРЭМАЎ: — З гэтай нагоды скажу вось што. Дзве тысячы гадоў у свеце існуе хрысціянства. Апошнія сто-сто пяцьдзесят гадоў паказалі, што тэхнагенна мы дасягнулі пэўнага ўзроўню ў развіцці грамадства. У нас ёсць тэлебачанне, аўтамабілі, электрычнасць, мы лётэем у космас... Але наколькі этычна дасканалым за гэтыя гады стаў чалавек? На жаль, можна канстатаваць, што ён застаўся на тым самым, ранейшым, узроўні ў сваім этычным развіцці... У гэтым нас пераконвае сённяшняя рэчаіснасць...

— І ў чым, у такім выпадку, з улікам сённяшніх рэалій, заключаецца задача мастака?

Аляксандр ЯФРЭМАЎ: — Задача мастака — у адным: я шукаю ў чалавеку тое, за што яго можна любіць. Шмат засталося такога ў чалавеку, у людзях? На жаль, не. Але можна любіць салдата, маладога хлопца, які пайшоў на вайну і там загінуў альбо атрымаў раны ды перамог фашызм, а ён, як гэта ні дзіўна, ізноў пачынае дзесьці ў свеце падымаць галаву... Бо, што ні кажы, а праблема вайны, праблема гістарычнага мінулага змыкаецца з праблемай станаўлення этычных катэгорый, у якіх мусіла б жыць сучаснае грамадства, дзяржава. Мінулае павінна вызначаць этыку сучаснага чалавека, мастака, — у гэтым, я думаю, не сумняваецца сёння ніхто. Адсюль і тымя пытанні, якія нас хвалюць: куды мы ідзем? Кім станем?..

Заканчэнне "круглага стала" чытайце на старонцы 4.

Фотасюжэт нумара

Слуцкія... ручнікі

Альбом, прысвечаны ручнікам абшару колішняга Слуцкага павета, што ўкладаецца на сённяшняй Слуцчыне, сапраўды можа стаць яркай з'явай і прыкладам па фіксаванні памятак матэрыяльнай спадчыны на ўзроўні асобна ўзятага рэгіёна. Прапануем чытачам "К" азнаёміцца з некаторымі ўзорамі арыгінальных тканых вырабаў канца XIX — XX стагоддзяў, а таксама з сучаснымі рэканструкцыямі, дзе ручнікі паказаны ў працэсе іх выкарыстання. Дарэчы, аддзел ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Слуцкага райвыканкама шукае спонсараў для выдання альбома!

Фота Сяргея ШПАКА і з архіва Падлескага СДК Слуцкага раёна

Пра гісторыю ўнікальнага збору твораў народнага ткацтва на Слуцчыне чытайце на старонцы 14.

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby), twitter.com/kimpressby, [instagram.com/kimpressby](https://www.instagram.com/kimpressby)

Дзяжурны па нумары

Злобстары дня

"Нябачныя монстры атакуюць Зямлю"… Думаю, гэтую фразу ведае сёння амаль кожны… 3 экраннае тэлевізараў дзеянне — і, натуральна, дарослым — у навізлівай і нават агрэсіўнай форме прапануецца набыць камплект настольнай гульні з моднай цяпер тэхналогіяй "дапоўненай рэальнасці", у якой разам з героямі злобстарамі кожны можа абараніць Зямлю ад уварвання жудасных монстраў…

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Ну і што з таго, спытаеце вы. Сапраўды, падаецца, нічога. Мы ўжо звыкліся з тым, што тэлебачанне — ці, дакладней, тэлевізійная рэклама, — сёння настолькі агрэсіўна ўваходзіць у нашы дамы і душы, што не здзіўляемся розным слоганам, якія гучаць з "блакітных экраннаў". Таму "бяром ад жыцця ўсё" (звычайна гэтак рэкламуецца адно толькі газіраваны напітак), вырашаем, што мы "гэтага вартыя" (ці ж толькі таго, што нам прапануюць?), а таксама марым пра тое, што "дзе асалода, там і я"... Што ж, у рамках грамадства геданізму, пра гэта, мабыць, толькі і застаецца марыць...

Так што з'яўленне ў пералічаным шэрагу нейкіх там злобстараў наўрад ці каго ўразіла. Але гэта толькі на першы погляд. Справа ў тым, што чарговае запалоньванне свядомасці рэкламай вымусіла мяне задумацца над адным пытаннем: што ж мы сёння прапануем юнаму пакаленню?

Бо хто ж такія гэтыя злашчасныя "монстры-злобстары"? Імі, паводле правілаў новай гульні, робяцца самі гульцы. Абараняючыся такім чынам ад вампіраў ды іншапланетных нячысцікаў, дзеці мімаволі атаясамліваюць сябе са злобстарамі... І што з гэтага выйдзе пасля, не ведае, мабыць, ніхто.

Але ж, на маю спілку думку, злобстары — гэта толькі адзін бок медалю. Другі ж палягае ў тым, што дзецям і падлеткам сёння мала што прапануецца ў якасці альтэрнатывы. І сапраўды: шмат дзе ў райцэнтрах Беларусі даўно ўжо закрыты дзіцячыя кафэ (як у маім родным Пінску), у парках адпачынку працуюць старыя, апрыклятыя атракціёны (у некаторых райцэнтрах паркаў і ўвогуле няма), а святочных акцый, на якіх маглі б пагуляць маленькія жыхары краіны, ладзіцца не так і шмат. Вось таму і даводзіцца дзецям гуляць у тых злобстараў, канструяваць пластмасавых зомбі або вампіраў ці сачыць на экране за перыпетэямі з жыцця герояў-страшылак... Бо дарослыя сёння, на жаль, настолькі заняты сваімі справамі, што на стварэнне добрых і прыгожых персанажаў у іх, як кажуць, рукі не даходзяць...

Вось чаму і патрэбны ў нашых абласных ды раённых цэнтрах дзіцячыя тэатры ці тэатральныя суполкі, філарманічныя пляцоўкі ці гурткі па інтарэсах... Патрэбны разнастайныя дзіцячыя акцыі, ранішнікі, святкаванні дзён нараджэння, напрыклад, у тэатрах ці музеях, дзе хлопчыкам і дзяўчынкам не толькі прапануюць "салодкі стол", але і пакажуць тэатральную "кухню", зацікавяць гісторыяй краіны або дадуць апрануць касцюм шляхцюка-аднагодкі... А ў гэтым рэчышчы цалкам зразумелым робіцца і той факт, чаму наша дзяржава сёння, у даволі неспрыяльным, з эканамічнага пункта погляду, час, фінансуе рэканструкцыю сталічнага Тэатра юнага глядача, рэканструкцыю замкавых збудаванняў ці сядзібных комплексаў, здымкі шэрагу анімацыйных стужак, а на старонках "К" перыядычна ўсплывае тэма стварэння ў Мінску дзіцячай "Нацыяналкі"...

Бо ўсё гэта важна. Можна, нават важней за эканамічныя, турыстычныя ці спартыўныя нашы поспехі. Бо, як гэта ні банальна гучыць, з традыцый, культуры пачынаецца ўсё. Імі ж, часцей за ўсё, і заканчваецца...

А рэклама... Так, рэклама рухае тавар. Але ў сваім парыве распісаць гэты тавар як мага лепш, рэкламшчыкі, бывае, перабіраюць меры. Забываючыся, забываючыся на сваіх дзяцей, якія тую рэкламу чуюць ды спажываюць. Дык, можа, і не варта тады здзіўляцца, калі з дзяцей, узгадаваных на падобнай рэкламе ды на такіх страшылках-гульніях, пасля вырастаюць нейкія "злобстары" і "монстры"?..

(Заканчэнне.

Пачатак на старонках 2 — 3.)

Вячаслаў ШАРАПАЎ: — Справа ў тым, што свет сёння знаходзіцца ў кропцы біфуркацыі. Многія геапалітыкі пра гэта гавораць. Але я да таго, што наш сённяшні "круглы стол" — вельмі своечасовы. Чаму? Справа ў тым, што той жа дзяржаўны ансамбль "Песняры" шмат выступае, гастралюе. І ўсе, з кім мы сустракаемся, ставяць Беларусь у прыклад. З тых шляхоў, якія існуюць у славянскай сістэме, наша краіна ідзе па сваім, нейкім аптымальным шляху. Канешне ж, магчыма, і не ідэальным, ды тым не менш... І тое, пра што мы сёння гаворым, як я лічу, — вельмі важна. Бо надышоў час, калі ў нас сапраўды могуць быць розныя варыянты будучыні. І нам сёння трэба выбраць які-небудзь адзін.

— **А як яго магчыма выбраць?**

Памяць у спадчыну і ў абсалют

Вячаслаў ШАРАПАЎ: — А выбраць яго можна толькі тады, калі наша, беларуская, ідэалогія зрасцецца з мастацтвам у адзіны маналіт. Бо, на маю думку, славянская сістэма не можа існаваць у межах псеўдадэмакратыі, псеўдалібералізму, які сёння насаджаецца ў свеце, да ўсяго, на нас сёння наступае глабалізацыя, а на месца былой ідэалогіі прапануецца зусім іншая, якая мае назву геданізму, калі чалавек атрымлівае хіба асалоду ад жыцця...

Аляксандр ЯФРЭМАЎ: — Успомніце, што менавіта дзякуючы філасофіі геданізму, перанятай у грэкаў, і разбурылася Рымская імперыя... Усё гэта звязана з тым, што мы, выхараы постсавецкага абшару, цяпер у нейкай ступені разгубленыя. Я памятаю, для нас калісьці галоўнай праблемай была наступная: знайсці героя. Мы шукалі героя на сцэне, у літаратуры, у кінематографіе... Шукалі — і зрэдку знаходзілі. І ён заўсёды быў станоўчым, пазітыўна-стваральным...

— **А што сёння? Ці можна сёння адшукаць такога героя, зрабіць з яго прыклад для пераймання?**

Аляксандр ЯФРЭМАЎ: — Сёння, паўтаруся, мы знаходзімся ў стане разгубленасці. І зноў шукаем свайго героя. Героя, які вызначыць пэўную катэгорыю каштоўнасцей — даступную, зразумелую і запатрабаваную грамадствам.

Уладзімір УРОДНІЧ: — І гэтыя пошукі — не так ужо і дрэнна...

Аляксандр ЯФРЭМАЎ: — Гэта вельмі добра. Але закончу сваю думку. Сённяшні крызіс, які існуе ў драматургіі, датычыцца не толькі постсавецкага абшару. Ён — усеагульны. І ў амерыканскім кіно гэты крызіс таксама заўважны. Напрыклад, у 1950-я гады ў тамтэйшым пракаце часта можна было пабачыць такі сюжэт: паказвалася гарманічнае жыццё добрых індзейцаў, пасля адбываўся прыход "злых белых людзей", якія парушалі гэтую гармонію... Але на сцэне раптам з'яўляўся "добры белы", які дапамагаў перамагчы "дрэнных", — і гармонія аднаўлялася... Сюжэт знакаміты. Той жа Кэмеран са сваім "Аватарам"

менавіта яго і выкарыстаў. Толькі ў яго замест індзейцаў — сінія іншапланетнікі... Такім чынам, на Захадзе сёння бяруць старыя схемы і ствараюць на іх аснове новыя фільмы...

Уладзімір УРОДНІЧ: — І, галоўнае, усё працуе!

Аляксандр ЯФРЭМАЎ: — Так, усё працуе. Але яно павінна працаваць і для нас! Вось мы зараз шукаем звычайныя ці, можна сказаць, нейкія абсалютныя катэгорыі, нейкія каштоўнасці... Але іх ніхто не змяняў. Яны такія ж, якімі былі дзесяць, сто, тысячу гадоў таму. Яны былі сфармуляваны яшчэ ў дзесяці заветах... І гэтая наша разгубленасць, спадзяванне на кагосьці, хто прыйдзе і падкажа, куды нам ісці ды развівацца, пакажа, хто вінаваты, і скажа, што нам рабіць, — няправільныя...

— **Мабыць, крыху не ў тэму, але ўсё ж... Спадар Шарапаў, "Песняры" працуюць у**

Уладзімір КОЖУХ: — І ў сувязі з тым я б прапанавалі "Песнярам" выканаць у замку Радзівілаў сваю знакамітую рок-оперу "Курган". Паглядзелі б тады, як на гэта адрэагуе публіка...

Вячаслаў ШАРАПАЎ: — Нас зараз больш цікавіць іншая тэма: на наступны год паўдзельнічаць у "Еўрабачанні".

Уладзімір КОЖУХ: — Калі ў Міністэрства культуры няма грошай на заключэнне дамоў з творцамі, дык хай бы яны выдалі нейкі альбом сучасных мастакоў з карцінамі на тэму вайны... Нічога ж не робіцца...

— **І, мабыць, апошняе, досьць важнае, пытанне. Як раскажаць маладому пакаленню пра вайну ў Год моладзі? Без штучнага пафасу, без нейкіх лозунгаў і заклікаў? Як іх зацікавіць гэтай тэмай?**

Аляксандр ЯФРЭМАЎ: — Мы ўжо ў размове падступаліся да гэтай тэмы... Сапраўды, як за-

буду прыхоўваць свае думкі, але думаць так, як думаю я, а не нехта іншы. І каштоўнасці, якія існуюць менавіта для мяне, у мяне ніхто не адыме. Так, трэба выхоўваць маладое пакаленне. Але я не магу прыйсці ды сказаць маладым людзям: рабіце так! Я спрабую перадаць свой погляд глядачам, але што з гэтага атрымаецца, не ведаю. Але я шчыры перад самім сабой хаця б у тым плане, што раблю гэта, а не сяджу склаўшы рукі ды наракаю на лёс...

— **Ці можна так сказаць, што сённяшня моладзь у нечым вас расчараўвае?**

Аляксандр ЯФРЭМАЎ: — Не, я ў сучаснай моладзі не расчараваны. Нават на тэлебачанні, якое не надта паважаю, я бачу, як сёння з'яўляецца і выяўляе сябе моладзь — таленавітая, годна выхаваная, цікавая для мяне... У той жа час, я сам памятаю, як у 1990-я глядзеў тэлевізійную праграму, дзе прысутнічала чалавек дзесяць-пятнаццаць хлопчыкаў і дзяўчынак — разумных, цікавых, выхаваных. І калі ў іх спыталі пра дзень 9 Мая, падаецца, толькі шэсць з іх адказалі, што гэта — Дзень Перамогі...

Уладзімір УРОДНІЧ: — Маладыя людзі патрабуюць вельмі сур'ёзнага, удумлівага разважання пра тыя факты, якія ўжо вядомыя, і пра месца гэтых фактаў у нашых сённяшніх рэаліях. Можна, адзін з дзесяці маладых людзей і захоча паўдзельнічаць у гэтай тэме — тэме вайны — ды пашукаць сваю форму яе адлюстравання ва ўласнай творчасці... Бо, зразумела, патрэбна яшчэ і пэўная форма падачы, мастацкая мова. Але, перш за ўсё, патрэбен (я ўжо пра гэта казаў) нармальны дыялог. Сёння ў нас няма нармальнага прафесійнага дыялогаў.

— **Але тут галоўнае, кажучы пра народную трагедыю, народную Перамогу праз сваё бачанне, праз сваю мастацкую мову, не збіцца на пафас, на нейкую эстэтычную гульнію...**

Аляксандр ЯФРЭМАЎ: — Перашкод для творчасці, мяжы для яе — няма. Няма, калі творца дакладна стаіць на беззаганнай, гістарычна апраўданай, гістарычна дакладнай пазіцыі.

Уладзімір УРОДНІЧ: — У якасці свайго рэзюмэ скажу вось што. Мы сёння будзем суверэнную дзяржаву. І мы абавязаны ні на хвіліну не забывацца пра тую свясчэнную памяць нашага пакалення, якую заўсёды павінны трымаць у сэрцы, — памяць пра Вялікую Перамогу. І мы павінны нікога і нічога не саромецца, заўсёды пра гэта казаць.

Мікалай СКОБЕЛЕЎ: — Дазвольце паставіць кропку ў нашай гутарцы. Я лічу, што Музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны знаходзіцца сёння ні больш ні менш на востры ідэалагічнай барацьбы. Я думаю, з гэтым усе згодны, бо такая барацьба, уласна кажучы, ніколі і не прыпынялася. І сёння мы бачым: тая ідэалагічная барацьба — адзіны фронт, на якім мы павінны стаяць у адным страі, у звязцы, плячо да пляча — і работнікі культуры, і ідэолагі, і творцы, і кіраўнікі... Бо тое, што адбываецца ў суседняй дзяржаве, паказала, чым могуць абярнуцца падобныя промахі. Таму давайце працаваць сумесна, сустракацца, абмяркоўваць усе праблемы ды пытанні, асабліва — з дзеячамі культуры, ад працы ды творчасці якіх сёння, як і раней, залежыць вельмі шмат у яднанні народа...

За "круглым сталом" "К" — пра месца тэмы Вялікай Айчыннай у творах нашых сучаснікаў, і пра тое, ці атрымліваецца праз іх "дастукацца" да сэрцаў маладых

рэчышчы нацыянальнай культуры. А як суадносіцца нацыянальнае з нашай гісторыяй, з тэмай Вялікай Айчыннай вайны і Перамогі?

Вячаслаў ШАРАПАЎ: — З гісторыяй усё зразумела, таму лепш скажу пра будучыню і сучаснасць. Бо, напрыклад, мяне вельмі крыўдзіць, калі нашы калегі з Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору Беларусі імя Генадзя Цітовіча вымушаны ездзіць па раёнах ды зарабляць "на план". І зарабляюць яны не такія ўжо і вялікія грошы, бо сёння ніхто не хоча хадзіць на канцэрты... А гэта ж дзівосны калектыў, роўных якому яшчэ пашукаць трэба, наш нацыянальны здабытак! Вось вам і сучаснае... Таму я лічу, што такія калектывы ўвогуле не павінны думаць ні пра які план, а нармальна фінансавацца, каб працаваць, ствараць новыя яскравыя творы для сваіх выступленняў і, такім чынам, прадстаўляць нацыянальную культуру як перад жыхарамі Беларусі, так і за мяжой.

— **А ці не здаецца вам, што тэма вайны, тэма Перамогі сёння адыходзіць на перыферыю і да яе не так ужо і часта звяртаюцца ў сваёй творчасці паэты, драматургі, мастакі?**

Уладзімір КОЖУХ: — Я, напрыклад, звяртаюся да гэтай тэмы. Але, на жаль, асаблівай увагі да падобных палотнаў, як гэта было раней, няма. Магчыма, сёння патрэбен дзяржаўны заказ на такія карціны, патрэбна дзяржаўная падтрымка, пра што мы тут ужо гаварылі. Цяпер, на жаль, усё наадварот. Выкажу адну думку: часам падаецца, што ў плане гістарычным сёння памяць пра Радзівілаў стала нашмат важнейшай за памяць пра Хатынь...

Аляксандр ЯФРЭМАЎ: — Я думаю, гэта больш даніна модзе, калі жадаецца...

цікавіць? Бо, не сакрэт, у нашай гісторыі быў перыяд, калі людзі перасталі цікавіцца ваеннай тэмай, яшчэ за савецкім часам, у сярэдзіне 1950-х... Але пасля з'явілася так званая лейтэнанцкая проза: Васіль Быкаў, Рыгор Бакланяў, Юрый Бондараў... Тыя пісьменнікі, якія пачалі распавядаць пра вайну праўду. І тэма гэтая зноў загучала, да яе з'явілася новая цікавасць. Але як сёння яе ажывіць, зацікавіць ёю маладое пакаленне? Ці можам мы, сённяшнія творцы, вярнуць цікавасць да гэтай мінулай вайны? У чым гэтая цікавасць будзе заключацца?

Уладзімір УРОДНІЧ: — Кожны будзе ствараць у нейкіх сваіх рамках, у рамках пэўнай сістэмы...

Аляксандр ЯФРЭМАЎ: — Напрыклад, я мэтанакіравана ствараў свае фільмы ў рамках прыгодніцкага жанру для тэлевізійнай аўдыторыі, бо гэта самая вялікая аўдыторыя для кіно. І гэты прыгодніцкі жанр вельмі блізкі да моладзі. У ім шмат пэўнай фантазіі і гераізм прадстаўлены высока, як, скажам, у добрым заходнім кіно. І тое — шлях. Але гэта, на маю думку, усяго толькі адна са штрыхпункцірных ліній на шырокай дарозе, якую ўсе мы разам павінны асвоіць...

Уладзімір УРОДНІЧ: — Мне падаецца, на нейкім этапе мы нешта ўпусцілі, не быў пабудаваны дыялог з маладымі на тэму вайны. А калі гэты дыялог і адбываўся, дык часцяком ён быў проста фармальным. Падобныя ж гутаркі павінны быць змястоўнымі!

Аляксандр ЯФРЭМАЎ: — Я проста хачу сказаць пра тое, што асабістая адказнасць у гэтым аспекце павінна быць у кожнага з нас... А што да дыялогаў... Напрыклад, мяне ніхто не прымусіць думаць не так, як я хачу. Я, у крайнім выпадку,

Прачытай у мінулым нумары "К" артыкул "Любоў (не) з першага погляду, або Як стаць патрыётам?" з пасяджэння калегіі Міністэрства культуры, дзе разглядалася дзейнасць арганізацыі культуры па святкаванні 70-й гадавіны Вялікай Перамогі. На мой погляд, занадта позна праведзена гэтае пасяджэнне. Як той казаў, ужо час на паляванне ісці, а мы яшчэ сабаку кормім...

Але лепш позна, чым ніколі. Тым больш, што выхаванне патрыятызму не прымяркоўваецца да свят. Гэта справа, так бы мовіць, — пажыццёвая. Мяне, да прыкладу, названая тэма вельмі хвалюе. Шмат артыкулаў напісаў, не першы год шукавай дзейнасцю займаюся, бо за нашай вёскай праходзіць Мазырскі ваенны ўмацаваны раён, доты якога захаваліся і па сёння...

Аналізаваць ёсць што. Вось у Музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны ў Мінску прэзентуюцца вельмі арыгінальныя агітацыйныя плакаты на тэму Перамогі, створаныя сучаснымі мастакамі. Ёсць плакаты і на беларускай мове. Чаму яны не дайшлі да раёнаў? Чаму яны не працуюць на патрыятычнае выха-

Дык Барбі ці Несцерка?

меркаванне

Мікалай ГРУШКО,
дырэктар Колкаўскага СДК
Петрыкаўскага раёна

ванне? Нават у час вайны пытанне больш аператыўна вырашалася. А можна ж і факсімільна выдаць агіткі 1940-х. Няхай моладзь далучыцца да тагачаснага патрыятычнага энтузізму. Час яшчэ ёсць...

Наступнае. Ваенны музей у Мінску — шыкоўны. Гэта храм, дзе ўсе схіляюць галовы перад веліччу салдацкага подзвігу. Вельмі хачу пры-

■ Нашы дзеці гуляюцца ў сухотную Барбі ды страшнага Бэтмэна. А пра нашага роднага Несцерку ўжо і не ведае ніхто.

везці сюды вясковых дзяцей. Але... Я не пра грошы на білеты. І аўтобус можна ў школе замовіць, і бензін набыць. А вось на экскурсію без перашкод можна выправіцца толькі ў межах раёна. Каб выехаць кудысьці далей, нават не ў Мінск, а ў суседнія Калінкавіцкі ці Акцябрскі раёны, дзе шмат помнікаў мінулае вайны, му-

зеі, патрэбна мора папер сабраць. Патрыятычнае выхаванне ў гэтым плане шмат высілкаў вымагае для скарэння шматлікіх бюракратычных застлон.

Цяпер — пра нацыянальныя брэндзі. Любоў да Радзімы вучыць неабходна з дзяцінства. Гэта — аксіёма. А нашы дзеці гуляюцца ў сухотную Барбі ды страшнага Бэтмэна. Але пра нашага роднага Несцерку ўжо і не ведае ніхто. Урэшце, і яго можна апрануць у джынсы, але ж падперазаць іх варта традыцыйным тканым поясам. Гэта ж цяпер модна! А куды зніклі пнеўмацыры, якіх у кожным райцэнтры было па некалькі? Калі нічога не рабіць, дзяцей камп'ютар ушчэнт пакалечыць...

Не вельмі прыемна і тое, што наш нацыянальны кінематограф спіць тут у шапку. Разумею, няма якаснага сцэнарыя (хоць і не магу дацяміць, па якой прычыне збыднела Беларусь на таленты). Дык чаму нельга пайсці па шляху расіян, якія

ўзяліся за выпуск кінематаграфічных рэмэйкаў? Узяць ды пераставарыць, да прыкладу, "Трэцюю ракету" ці "Жураўліны крык" паводле Васіля Быкава!

Не зацyklіваюся на тым, што любы наш крок павінен мець патрыятычную скіраванасць. Аднак, займаючыся ўпарадкаваннем вайсковых пахаванняў (ля нашай вёскі шаснаццаць месяцаў фронт стаяў — ці не полк лярэкі лёт), сутыкнуўся вось з чым. Калісьці з аднаго месца астанкі перапахавалі на брацкіх могілках, а другое месца па загадзе зверху бульдозерам зраўнялі, маўляў, штрафбатаўцы тут ляжаць. Як па сэрцу разанулі. Хіба ж штрафбатаўцы не нашы людзі?! І ваявалі яны не горш за іншых. Не мной сказана, што вайна не заканчваецца, пакуль не пахаваны яе апошні салдат. А салдацкіх магіл на беларускіх палях ды ў лясах — яшчэ процыма. Вайна, словам, яшчэ не скончылася.

І апошняе. На ваялі жаль і па сёння няма на машы ўказальнікаў, што за вёскай знаходзіцца Мазырскі ўмацаваны раён, салдаты якога стаялі насмерць. А ў доках Петрыкава схаваны ад людскіх вачэй апошні карабель гераічнай Дняпроўскай флатыліі. А ўсё гэта варта ўвекавечыць, адкрыць для доступу, каб задумаліся ўсе, каб ведалі і памяталі...

Занатаваў Яўген РАГІН

У хуткім часе прадстаўлю новую беларускамоўную песню. Яна створана на словы паэта Алеся Ліпая, а музыку для яе напісаў Алег Молчан. Яшчэ раней я выконвала песню "Дзве таполі" на словы Янкі Купалы з музыкай таго ж кампазітара.

Дык вось, менавіта тады я адчула, што на беларускай мове песні могуць гучаць вельмі прыгожа і годна. Сёння мы задаволены новай работай і нават ганарымся ёю. Справа ў тым, што калі Алег Молчан, да прыкладу, вельмі даўно працуе ў нацыянальным кантэксце, з айчыннай песняй, дык я толькі пачынаю гэты шлях. Але мне гэта падаецца вельмі важным, і вось чаму.

Зараз можна казаць пра тое, што ў беларускім грамадстве паступова пачынае ўзрастаць цікавасць да беларускай і песні, асабліва ў апошнія гады. І я хачу паўдзельнічаць у такім, так бы мовіць, трэндзе. З той мэтай, каб нашу нацыянальную самасвядомасць вывесці на больш

Песня дня сённяшняга

меркаванне

Ірына ВІДАВА,
спявачка

высокі ўзровень менавіта з дапамогай беларускай песні.

Тым больш, сёння ў нацыянальнай песні ў шырокім сэнсе хапае шматлікіх надзвычайных праблем. Мабыць, называць іх тут усе не мае сэнсу. Спынюся толькі на той, якая хвалюе і вельмі важная для мяне.

На мой погляд, беларуская песня сёння звычайнай робіцца не вельмі якасна. Часцей за ўсё лічыцца, што дастаткова адной беларускай мовы, каб песня "прагучала", стала запатрабаванай, што песня "на мове" — гэта ўжо само па сабе вельмі здорава і класна. Але кожны ж разумее: таго відавочна недастаткова. Бо, акрамя беларускай мовы, трэба з песні стварыць добры, якасны прадукт, запатрабаваны ў грамадстве, а

■ Вельмі важна, што гэта песня сённяшняга дня, што ў ёй не спяваецца пра этнаграфію, балоты, старадаўнія з'явы ды працэсы. І гэтым шляхам трэба, на маю думку, ісці і іншым творцам.

для гэтага варта пакласці беларускія словы на добрую, якасную музыку. Толькі тады такую песню будуць слухаць, ёю будуць захапляцца, яе будуць перапяваць і казаць, што гэта крута і вельмі добра.

Таму, напрыклад, мы, працуючы над новай песняй, звярталі

ўвагу і на мову, і на сэнс, і на музыку, і на сучасную аранжыроўку, і на сучаснае ж выкананне. Як на мой погляд, дык у нас атрымалася цалкам актуальная работа, якая дыхае, жыве ў цяперашнім дні беларускага грамадства. Вельмі важна, што гэта песня сённяшняга дня, што ў ёй не спяваецца пра этнаграфію, балоты, старадаўнія з'явы ды працэсы. І гэтым шляхам трэба, на маю думку, ісці і іншым творцам. Каб у іх новых беларускамоўных песнях адчувалася, што яны створаны ў сучаснай краіне, што спяваецца ў іх пра сённяшняю Беларусь, яе праблемы, радасці, перамогі. І тым больш гэта актуальна зараз, калі перад намі востра стаіць пытанне нацыянальнай самаідэнтыфікацыі, самасвядомасці. Таму ствараць падобныя песні варта з улікам іх запатрабаванасці, адпаведнасці сённяшняму дню, сённяшнім рэаліям. Спадзяюся, у нас так і атрымалася. І ў перспектыве плануем працягнуць працу над стварэннем новых беларускамоўных работ...

Занатаваў Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Меркаванне, што крытэрыем сучаснасці ў мастацтве з'яўляецца наяўнасць нейкіх новых ідэй, падаецца мне вельмі спрэчным. Паколькі сутнасць чалавека на працягу стагоддзяў нязменная, дык нязменным у аснове сваёй застаецца і мастацтва, якое ёсць адлюстраваннем гэтай сутнасці.

У мастацтве ўвогуле ёсць толькі дзве тэмы — каханне і смерць. Тое, што змяняецца стылістыка, што сёння модна адно, а заўтра іншае — не істотна. Кажуць жа, што часам для таго і змяняюць форму, карэктуюць вонкавыя чыннікі каб заканававаць, захаваць нязменным змест. Хаця, канешне ж, мастак у творчасці не можа ігнараваць рэаліі, якія яго атачаюць: інакш яго папросту не разумуюць гледачы.

Сучаснасць — гэта, на маю думку, найперш, новы інструментарый, які дазваляе мастаку зрабіць нешта такое, што раней было тэхнічна немагчыма, і новыя падыходы да адвечных тэм. А таксама — новыя крыніцы інфармацыі і новыя маг-

Хіба справа толькі ў новых ідэях?

меркаванне

Сяргей ГРЫНЕВІЧ,
мастак

чымасці кантактавання з аўдыторыяй. Скажам, сёння не надта жывапісцу патрэбна тая выставачная зала, калі ёсць Сеціва. Хаця, канешне ж, палатно на сцяне і палатно на экране — рэчы розныя.

Што ж да выставачных залаў, дык ў адрозненне ад камернага мастацтва мінулыя стагоддзях, якому павасалі такія ж камерныя інтэр'еры, мастацтву, якое мы называем сучасным, патрэбна іншая прастора. Каб разгарнуць сур'езную выстаўку твораў, зробленых паводле сучасных мастацкіх тэхналогій, патрэбна злая плошчай недзе ў паўтары тысячы квадратных метраў са століку вышыняй у восем метраў. У мінскім Палацы мастацтва шматпланавай відовішчнай выстаўцы сучаснага мастацтва будзе цесна.

Калі мы ўжо кажам пра сучаснасць у мастацтве, дык трэба

браць да ўвагі тое, што мастак, каб уразіць публіку, свядома ці вымушана выходзіць за межы сваёй спецыялізацыі альбо дзейнічае ў складзе групы, дзе праект супольна робіцца адмыслоўцамі розных творчых прафесій. Сёння, скажам, нікога не здзіўляе, што гран-пры мастацкай выстаўкі атрымлівае гукавы запіс, зроблены недзе ў глыбіні акіяну, які да візуальнага мастацтва не мае ніякага дачынення.

Даволі звыклая рэч, калі беларускі мастак у творчым сэнсе нібыта сядзіць на двух крэслах. На радзіме ён малюе тое, што адпавядае мясцовым эстэтычным стэрэатыпам, а як выбяраецца на заробкі за мяжу, дык змяняе і тэму, і почырк — працуе на той мастацкі рынак, спрабуе спадабацца той аўдыторыі. Такая падвоенасць свядомасці не на карысць творчас-

ці. Тут можна правесці паралель з савецкім часам, калі мастак сілкаваўся з "сацыялістычнага рэалізму", а ў вольны ад заробку грошай час маляваў штоосьці зусім іншае. Мяркую, што лепш быць самім сабою і дома, і за мяжой. Калі беларускае мастацтва будзе здольным "захапіць" беларуса, дык і для межнай не акажацца абыякавым.

У сучасным свеце, сучасным мастацтве нацыянальная тоеснасць запатрабаваная. І так, дарэчы, было заўжды. Мастаку пачасна мець нацыянальныя карані і прадстаўляць культурную традыцыю. У творчасці бадай усіх карыфееў мінулага і пазамінулага стагоддзя, якія спрыялі стварэнню глабальнага культурнага асяроддзя, выразна прысутнічаюць нацыянальныя рысы. Ван Гог — галандзец, Пікаса — іспанец і гэтак далей. Я ўжо не кажу пра Віцебск Шагала. Але, зразумела, трэба, каб у эстэтычным плане "беларускасць" існавала ў сусветным кантэксце.

Занатаваў Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

Чаму не выбрай "птушаня"

меркаванне

Валерый ДАЙНЭКА,
заслужаны
артыст Рэспублікі
Беларусь

Якое маё стаўленне да ваканальных конкурсаў, папулярных апошнім часам? Па шчырасці, дваістае.

Мяне, як, бадай, і кожнага гледача, захапляюць выканаўцы, якіх адкрывае і расійскае шоу "Голас", і яго замежныя прататыпы: усе сацыяльныя сеткі запоўнены відэаролікамі манахак з крыштальнымі слевамі ды хлопцамі а-ля Сінатра! Захапляе ў такіх праектах і падача, і рэпертуар, і празорлівасць настаўнікаў.

Але як прафесіянал, які не адзін год працуе ў шоу-бізнесе, я спыню сваю ўвагу на некаторых дэталях. У першую чаргу на тым, ці рэальна метадам "сляпога" адбору сабраць прафесійную каманду ваканістаў, куды трапляюць і некалькі мегапрофі? Ці не "зазіраюць" выпадкам настаўнікі ў вынікі папярэдняга кастынгу, каб пад час запісу не "прамахнуцца" ў націсканні кнопкі? Які ўплыў у прадзюсары тэлеканала? Ды і няўжо профі, што дзесьці год дзямі працуе ў музыцы, спакусіцца на вокалгненную тэлеславу? Не верыцца... Разам з тым, дзея на экране, эмоцыі усіх удзельнікаў праекта нібыта пераконваюць у тым, што перад намі — "рэаліці".

Дый каб сапраўды тут бачылася пэўная інсцэніроўка, я ўсё роўна зняў бы каплялош перад тэлевізійшчыкамі, бо на выхадзе — якасць. На жаль, такое ж меркаванне мне цяжка выказаць наконт большасці беларускіх тэлешоу па пошуку талентаў. Урэшце, мяне як даволі занятага артыста, які праз гастролі не можа прысутнічаць дзень пры дні ў Беларусі, скажам, цягам месяца, "спакусіць" некалькімі лішнімі тэлеэфірамі складана. Дык чаго мне будзе каштаваць такая занятасць?..

Выбраўшы сабе "птушаня", я мусяў бы, па ўмовах аднаго з праектаў, прывесці яго па прыступках кастынгаў ды канцэртаў. Пры гэтым настаўнік атрымлівае "галаўны боль" не толькі ў плане педагагічным ды творчым (апошняе якраз — натуральна і прымальна, бо маю досвед выкладчыцкай працы). На яго кладуцца выдаткі па распрацоўцы іміджа маладога артыста, арганізацыі прамойшна ў рамках праекта. Дзяліся і сваімі фанаграмамі, напрацоўкамі, шукай рэпертуар, у тым ліку новы. Да ўсяго, як казалі калегі, што зведзілі на сабе ўдзел у такіх шоу, не кожны канкурсант акажацца гатовым не тое каб да крытыкі, але нават да атрымання новых ведаў. Думаюць, што зоркамі, безумоўна, нараджаюцца... А мы (прынамсі, наша пакаленне) думалі, наўняны, што гэта — вынік штодзённай працы...

І вось, глядзячы на чарговы беларускі ваканальны конкурс, я часам нават думаю: мо і добра, што не пагадзіўся браць у ім удзел. Калі ўважыць выдаткі (назаву гэтым словам усе захады, якія давалася б задзейнічаць) і вынікі, то шалі апусціліся б у бок першага. Да ўсяго, пасля конкурсу перад пачаткоўцам — нават пераможцам! — наўрад ці сталі б адкрывацца ўсе дзверы. Парадкаслына, але нават на тым самым канале, дзе адбылося спаборніцтва...

Занатаваў Сяргей ТРАФІЛАЎ

Смерць кнігі, камп'ютарызацыя бібліятэк Магілёўшчыны, новыя практыкі па прыцягненні моладзі да слова — пра ўсё гэта і многае іншае "К" пагутарыла з дырэктарам Магілёўскай абласной бібліятэкі імя У.І. Леніна Ілонай САРОКІНАЙ. Дарэчы, у перспектыве абласная "кніжніца" плануе змены ў назве: яна займее імя Аляксея Пысіна — знакамітага ўраджэнца Магілёўшчыны, паэта, журналіста. Але гэта — планы на будучыню. Наша ж размова — пра надзённае і сучаснае.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

— У прынцыпе, бібліятэка мала чым адрозніваецца ад Інтэрнэту. Тыя ж пошукавыя запыты, тыя ж каталогі з дакументаў ці кнігі, тое ж чытанне патрэбнай літаратуры... Гэта ёсць зараз, так было і тады, калі бібліятэкі размяшчаліся ў манастырах, а манахі лічыліся лепшымі кніжнікамі ды найбольш адукаванымі людзьмі свайго часу... І тое, што кнігі ды бібліятэкі праіснавалі столькі гадоў, дае надзею на тое, што яны будуць існаваць і далей. І гэтаму не зашкодзяць ні Інтэрнэт, ні нейкія іншыя тэхналогіі, якія прагназуюцца ў будучым.

— Але для гэтага бібліятэкам варта ствараць прадукт, запатрабаваны ў чытача...

— І такі прадукт у нас ёсць. У першую чаргу, гэта электронныя базы даных, якія ў Інтэрнэце так проста не адшукаеш. Таксама можам прапанаваць пошук інфармацыі па сваіх базах, што для некаторых катэгорый людзей, — напрыклад, пенсіянераў ці школьнікаў, — можа быць даволі складаным. Але, канешне ж, галоўны наш рэсурс — звычайная папяровая кніга. У нас багатыя фонды і мы імкнёмся задаволіць кожнага нашага чытача патрэбным яму выданнем. Дарэчы, паводле некаторых даных навукоўцаў, інфармацыя з экрана засвойваецца на 30% горш, чым з папяровага выдання... Таму імкнёмся зацікавіць чытачоў менавіта звычайнай кнігай.

— Але як гэта можна зрабіць у наш век найноўшых тэхналогій? Едучы ў метро ці аўтобусе, мне, да прыкладу, вельмі рэдка даводзіцца бачыць, каб нехта чытаў звычайную кнігу... У асноўным усе пасажыры чытаюць з рыдараў ці нават з тэлефонаў...

— Зараз у нас з'яўляюцца новыя кніжныя формы выданняў. Такія, напрыклад, як фліпбукі. Тэкст у іх трэба чытаць, як у планшэце ці рыдары, і моладзь вельмі ахвотна іх выкарыстоўвае... А для дзяцей сёння ствараюцца разнастайныя кнігі з музычным суправаджэннем, што, натуральна, вельмі цікава. Дый увогуле, такой разнастайнасці кніжных выданняў у Беларусі, як сёння, за савецкім часам ці нават у першыя гады незалежнасці, не назіралася. Штогадовы конкурс "Мастацтва кнігі" сведчыць аб гэтым яскрава ды пераканаўча. У сваю чаргу, адзначу, што мы камплектуем вельмі добра, і таму як у абласной, так і ва ўсіх раённых бібліятэках Магілёўшчыны можна адшукаць самыя розныя навінкі кніжнага рынку: кнігі беларускіх аўтараў, разнастайныя даведнікі і энцыклапедыі...

— На старонках "К" некаторы час доўжыцца дыскусія пра тое, што такое бібліятэч-

ная справа сёння. Бо, напрыклад, некаторыя лічаць, што бібліятэкі — перахытак мінулага, а бібліятэкары, маўляў, "адно чай п'юць"... Тым больш, як лічаць многія, у Сеціве можна пачытаць любую кнігу...

— А ці можна з упэўненасцю сказаць, што ў Інтэрнэце размешчана дакладная інфармацыя? Інфармацыя, узгодненая з аўтарам ды ягонымі правамі на тэкст? І тэкст гэты — поўны, не скарачаны, не варыянтны, адпаведны арыгіналу? Думаю, не... Іншая справа, што ў нас, у адрозненне ад краін Захаду, сітуацыя з абаронай аўтарскага права не наладжана пакуль належным чынам. Вось і ўзнікае ў некаторых ахвота зарабіць за чужы кошт...

няецца ў сваім развіцці, чытае, шукае... Інакш адбываецца "застой" у прафесіі...

— Мо з-за гэтага "застой" некаторыя і не любяць хадзіць у бібліятэкі...

— Адна з галоўных адзнак сапраўднага бібліятэкара — любоў да людзей. Бо бібліятэчная справа — гэта, у першую чаргу, стасункі з людзьмі, прычым любой катэгорыі насельніцтва. І мы, бібліятэкары, павінны ведаць усе іх пытанні, запатрабаванні па кнігах, дакументах, энцыклапедыях... А калі гэтага не рабіць, тады і будзе "застой", тады і ўзнікне "нелюбоў" да чытачоў. А чытач тую "нелюбоў" адчувае. І больш у такую бібліятэку наўрад ці прыйдзе...

— Мабыць, у сельскай мясцовасці праблема стасун-

Калі кніга лепшая за Інтэрнэт?

Ілона Сарокіна.

Бібліятэкі Магілёўшчыны: фліпбукі, сайты і праца на імідж

— З гэтай высновай згодны. А што да закідаў некаторых пра тое, што бібліятэкары на працы нічога не робяць?

— Бібліятэкар — гэта найперш спецыяліст. Чалавек, які не толькі выдае кнігі ці запісвае іх у фармулар... Бо кнігу трэба спачатку вывучыць, сістэматызаваць, унесці ў электронны каталог... Таму бібліятэкар павінен валодаць універсальнымі ведамі, каб падказаць патрэбную кнігу чытачу, каб нешта параіць пачытаць пенсіянеру, школьніку, студэнту, сантэхніку або кандыдату навук... Таму прафесія складаная і "піццём чаю" не абмяжоўваецца...

— Складанасць прафесіі плюс нізкая аплата працы — усе гэта непазбежна стварае "цяжкую" кадрую... Прычым не толькі на Магілёўшчыне, але і па ўсёй Беларусі...

— Так, кадравая праблема ёсць. І не толькі на сяле ці ў райцэнтры, але і ў абласных установах. Але зарплата, як я лічу, — не асноўнае. Ці, скажам, не самае асноўнае. Калі ты не любіш сваю працу, дык атрымлівай хоць пляч, хоць дзесьці мільёнаў рублёў, больш салодкай ці любімай яна не стане. З бібліятэчнай справай гэтыя словы абсалютна стасуюцца. Бо працаваць у бібліятэцы могуць і жадаюць толькі тыя, хто любіць кнігу, сваю працу і творчыя пошукі. Іншыя не застаюцца. А сапраўдны бібліятэкар — заўсёды чалавек творчы. Ён не спы-

каў бібліятэкара з мясцовымі жыхарам стаіць яшчэ больш востра...

— На сяле дзейнасць бібліятэкара — навідавоку, таму працаваць там яшчэ больш складана, чым у горадзе. Бо на сяле дырэктар бібліятэкі не толькі выдае літаратуру ці ладзіць выстаўкі. Ён павінен быць у вёсцы аўтарытэтам, тым чалавекам, якога паважаюць усе мясцовыя жыхары — і маленькія, і дарослыя. А аўтарытэт можна заслужыць толькі працай. А яшчэ тым, што твая сельская бібліятэка мае нейкую індывідуальнасць.

— У чым можа працягвацца гэтая індывідуальнасць?

— Напрыклад, у працы на краязнаўчую тэматыку. Таксама варта звярнуць увагу на пісьменнікаў, што нарадзіліся ў дадзенай мясцовасці. Скажам, правядзенне ў 2013 годзе Абласнога агляду-конкурсу "Таленты ад роднай зямлі" паслужыла штуршком для стварэння электронных баз даных "Літаратурнае жыццё Крычаўшчыны" і "Літаратурныя таленты Клімавічыны". А на сайце Дрыбінскай бібліятэчнай сістэмы ў электронным выглядзе сёння прадстаўлены зборнік мясцовых паэтаў "Жывучая памяць аб вайне" да 70-годдзя Перамогі.

— А як задзейнічаны ў гэтай справе сельскія бібліятэкі? Ці могуць яны тут нечым пыхваліцца?

— Прыкладам, база даных "Кароткая краязнаўчая энцыклапедыя Галоўчынскай зямлі", створаная спецыялістамі з бібліятэкі аграгарадка "Галоўчын" Бялыніцкай бібліятэчнай сістэмы ў 2012 годзе была адзначана Першай прэміяй Рэспубліканскага агляду-конкурсу "Бібліятэка — асяродак нацыянальнай культуры" ў намінацыі "За навацыі ў галіне бібліятэчнай справы". Летась тыя ж спецыялісты стварылі электронны рэсурс "Салдаты Перамогі — нашы землякі", дзе змешчаны матэрыялы пра ўраджэнцаў Галоўчыны, якія ўдзельнічалі ў Вялікай Айчыннай вайне... Так што і спецыялісты сельскіх бібліятэк маюць магчымасць заявіць аб сваіх інавацыях. Прычым на ўзроўні ўсёй рэспублікі...

— А як вы ставіцеся да таго, каб бібліятэкары ладзілі больш цікавыя акцыі, займаліся рэкламай сваёй дзейнасці, "піярылі" сябе? Да прыкладу, у некаторых раёнах з поспехам запачаткавалі такую акцыю, як "Ноч у бібліятэцы"...

— Да такіх акцый стаўлюся адмоўна. Функцыя бібліятэкі — у выдачы, прапагандзе кнігі, у тым, каб зацікавіць Словам як маладых, так і сталых жыхароў сяла, горада... А дадзеныя акцыі — аднаразовыя, і шмат чытачоў у бібліятэкі не дададуць. Усё ж мы павінны займацца сваёй справай, а не падманяць клубнікаў. У кожнага — свая дзялянка. Мы — захоўваем, збіраем, сістэматызуем, каталагізуем кнігі і дакументы, а не займаемца відэвішчамі ці забавляльнай дзейнасцю...

— Але ў некаторых бібліятэках, у асноўным, у дзіцячых, можна сустрэць ляльчыныя тэатры, гурткі...

— А вось гэтая праца мяне задавальняе. Бо калі бібліятэкары з дапамогай маленькіх чытачоў ставяць спектакль па "Снежнай каралеўе" ці "Бураціна" — гэта таксама прыхававае дзяцей да кнігі, стварае ўмовы для творчай рэалізацыі...

— І, мабыць, апошняе: як у бібліятэках Магілёўшчыны з камп'ютарызацыяй?

— Натуральна, у дадзеным аспекце шмат пытанняў. Хаця 87% бібліятэк Магілёўшчыны на сённяшні дзень камп'ютарызаваны. Цяпер ідзе праца над падтрымкай гэтага парку камп'ютараў, над стварэннем лакальных сетак. Як вядома, у штатным раскладзе адзінка праграміста для бібліятэкі не прадугледжана. Таму ствараем сайты сваімі сіламі, з дапамогай энтузіястаў ці валанцёраў. Цяпер 14 з 23 бібліятэк Магілёўшчыны, у тым ліку, натуральна, і абласная бібліятэка, маюць свае старонкі ў Сеціве. Варта сказаць, што стварэнне сайтаў — наша ініцыятыва. Таму, каб зрабіць усё належным чынам, выклікалі ў Магілёў спецыялістаў з бібліятэк: тлумачылі ім пэўныя нюансы па стварэнні сайтаў, вучылі выкарыстоўваць шаблоны, кансультавалі, дапамагалі чым маглі... Дадам, што ўсе гэтыя старонкі наведваюць карыстальнікі Інтэрнэту, так што наша ініцыятыва, як вынікае, была не дарэмнай. Таму гэтую дзейнасць мы, натуральна, працягнем і ў далейшым...

Паралелі: Латвія

Аптымізм Стрэйча

У Мінску 25 — 27 сакавіка прайшлі Дні латвійскага кіно. Кінастужкі з суседняй краіны дэманстраваліся ў сталічным кінатэатры "Перамога".

Вітаючы мэтра латышкага мастацтва, рэжысёра Яніса Стрэйча, міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс Святлоў адзначыў: "Пасля нядоўгага расстання мы прыйшлі да супрацоўніцтва і распачынаем новыя праекты". А Яніс Стрэйч, дарэчы, цягам ужо сарака гадоў звязаны з Беларуссю. Справа ў тым, што яшчэ ў 1970-я ў Мінску адбылася прэ'ера яго стужкі "Мой сябра — чалавек несур'ёзны". Таксама ёсць у ягонай біяграфіі і ўдзел у "Лістападзе", некаторыя іншыя сустрэчы з удзячнай беларускай публікай. Як у Латвіі развіваецца кінашкола, чым сёння займаюцца маладыя тамтэйшыя кінарэжысёры, ці ёсць перспектывы ў сумесных латышка-беларускіх кінапраектах — на такія пытанні і адказваў мэтр у нашай сталіцы...

Яніс СТРЭЙЧ, рэжысёр

— У першую чаргу я хачу падзякаваць людзям за тое, што яны прыйшлі на сустрэчу, за тое, што ім цікавае латышкае кіно. Я вельмі гэтым уражаны: і такім цёплым прыёмам, і тым, што ў гэты вечар адказаў на шмат розных пытанняў ад гледачоў...

Як вы ведаеце, сёння легендарная Рыжская кінастудыя перайшла ў прыватныя рукі, там ужо не здымаюць маштабныя стужкі, як гэта было раней. Але я з задавальненнем гляджу на нашых маладых кінематаграфістаў: яны шмат вучацца, нямаюць ведаць, тым больш, сёння можна вучыцца за мяжой, таму многія з іх дасканалы валодаюць замежнымі мовамі.

Так, сёння ў Латвіі вучацца ўсе: і сцэнарысты, і рэжысёры, і акцёры, занятыя ў ігравым кіно, у анімацыі, у дакументалістыцы. Працуе маса прыватных студый і мы зусім не ведаем, што ж там адбываецца. Ды раптам, бывае, выходзіць карціна і перамагае на конкурсах.

Маладыя рэжысёры, сцэнарысты павінны самі шукаць грошы... Але ўсё адно ў Латвіі выходзіць вельмі шмат кінапрадукцыі. Да таго ж, у нас зараз поўная свабода ў выбары, у творчасці, чаго не было за савецкім часам. Ёсць, дарэчы, і паспяховае сумеснае вытворчасць з Беларуссю: "Адзінокі востраў" і адзначаны ў Канах фільм "У тумане", зняты Сяргеем Лазніцам паводле Васіля Быкава пад Даўгаўпілсам.

Акрамя таго, у нас падростае цудоўнае маладое пакаленне. Я, прыкладам, нядаўна глядзеў выпускнікоў мінулага года: яны вельмі моцныя! Канешне, зараз няма такога, што іх усіх адрознівае здымаюць тэатры або на кінастудыю. Як няма, да слова, і цэнтральнай прэсы, як тое вялося раней. Праўда, працуе "Кінацэнтр" — у іх ёсць пэўная вытворчая база, ёсць невялікі бюджэт.

Мы прэзентавалі ў Мінску "Лімузін коле ру белай ночы". І я вельмі рад, што дадзеная стужка прадстаўлена менавіта на вялікім экране. Тым больш, гэта была добрая, выдатна адрэстаўраваная копія. Дарэчы, многія таго не ведаюць, але ў Інтэрнэце сёння выкладзены гэты самы фільм з вельмі дрэнным, жahlівым дубляжом: яго рабіў вельмі добры спецыяліст і мой сябра ў Ленінградзе, а я, даверыўшыся яму, не правярў яго. Як аказалася, тыя, хто рабіў дубляж, вельмі ўсё "прызямлілі", таму героі карціны крычаць, спрачаюцца і гэтак далей. Але ў нашай стужцы гэтага няма: там усе размаўляюць вельмі спакойна ды павольна! Таму мы вырашылі даць фільм у арыгінале, а пераклад пакінулі ў субцітрах...

Цікава, што гэтаму фільму ўжо амаль 35 гадоў і ў Латвіі яго ведаюць на памяць. Дэманструюць карціну доволі часта: справа ў тым, што там ёсць важныя для нас моманты свята Ліга. Дзея ў фільме, дарэчы, адбываецца ў Латгаліі...

Занатавала Любоў ГАЎРЫЛЮК

Вам рэжуць слых тэксты асобных песень некаторых нашых артыстаў? І нам таксама. З "асобнымі" нават пагарачыліся: у наш час трэба здолець пачуць такую кампазіцыю, словы якой не выклічуць у вас жадання знайсці нумар тэлефона выканаўцы і выказаць яму ўсё, што думаеце пра яго творчасць — у негатыўным ключы. Гэта датычыцца і рускамоўных твораў, і, на яшчэ большы жаль, беларускамоўных. Таму гаворка ў дадзеным матэрыяле пойдзе пра апошнюю катэгорыю. "К" звярнулася да вядомых кампазітараў і музыкантаў — аўтараў музыкі розных жанраў з просьбай даць ацэнку айчыннаму песеннаму мастацтву ў яго тэкставай частцы ды распавесці пра тое, якому вершаванаму матэрыялу яны аддаюць перавагу. Працягваем гаворку!

Алег КЛІМАЎ, Надзея БУНЦЭВІЧ

Працаваць у тандэме

Леанід ЗАХЛЕЎНЫ, народны артыст Беларусі, мастак кіраўнік ансамбля народнай музыкі "Бяседа" Белтэлерадыёкампаніі:

— Ацньваць стан сучасных песенных тэкстаў не вазьмуся. Скажу толькі, што знікла шырыня тэматыкі, пры ўсёй, здавалася б, размаітасці апошняй. Бо з'яўляюцца хіба знешнія прыкметы сучаснасці, звязаныя з побытам — з тым жа Інтэрнэтам, да прыкладу. Але ўсё гэта, за рэдкім выключэннем, — так званае кухонная музыка. Тэму каханна зашмалцавалі — арыгінальныя павароты ці хаця б кранальныя дэталі тут з'яўляюцца рэдка. Грамадзянская тэма амаль сышла — пад ёй сталі разумець хіба ўсплаўляльныя, гімнічныя кампазіцыі, але, на жаль, з даволі трафарэтным наборам "дзяжурных" эпітэтаў. Так што на эстрадзе пануе пераважна забаўляльнасць.

Атрымліваецца нейкае замкнёнае кола. Бо чалавек падсвядома выходзіць на тым, што чуе — асабліва ў дзяцінстве і юнацтве, — на ўсёй той фанасферы, якая віруе вакол яго. Разумеючы гэта, я з часоў навучання наўмысна "падсілкоўваўся" беларускім фальклорам. Хаця, бывае, і вырвацца ўжо з ягонага палону, а не адпускаяе... А што слухае наша моладзь? У лепшым выпадку, замежную эстраду, не звяртаючы ўвагі на словы, часцяком не разумеючы іх. І прывучаецца ўвогуле не шукаць глыбокага сэнсу, адштурхоўваючыся адно ад рытму. Як ні дзіўна, але так адбываецца нават у рэпе, які часта ўспрымаюць найперш праз кідкую рыфму, а зусім не праз сэнсавае напэўненне.

Тое, што сёння кожны імкнецца быць "сам сабе сачыніцелем", ёсць наступства агульнага размыцця межаў паміж прафесіяналізмам і аматарствам, падзення прэстыжу першага. Многім здаецца, што стварыць ды праспяваць песню вельмі проста. А галоўнае — заўтра працнешся знакамітым! Ды няпраўда ўсё гэта! Любую справу трэба рабіць прафесійна. І песню як спалучэнне музыкі, тэксту ды іх выканання — таксама. А ці шмат ёсць людзей, адораных адразу ў некалькіх сферах? Такіх жа, каб усё сышлося разам, — насамрэч адзінкі. А тая ж аўтарская песня — зусім іншы жанр. Там на першым месцы — менавіта словы, а музыка хіба спрыяе іх мелодыкарытмічнаму інтанаванню.

Добры песенны тэкст напісаць бывае нават больш складана, чым

буйную паэму. Бо ўсё трэба ўкласці ў некалькі радкоў, але "спрэсавана" такім чынам матэрыял павінен успрымацца лёгка, з першага разу — і на слых, а не пры шматлікіх "перачытваннях". Цалкам дасканальных тэкстаў, здаецца, не бывае. У тым жа фальклоры звычайна надта шмат куплетаў — да бясконцаці. Таму пры звароце да народных тэкстаў, з чым мне даводзілася мець справу неаднойчы, іх трэба скарачаць. Але так, каб не згубіць сэнс. Дарэчы, ведаецца, колькі куплетаў у знакамітай "Купалінцы"? Усяго два. Трэці — паўтор першага. Можна толькі здзіўляцца майстэрству Міхася Чарота, які, абапіраючыся на фальклорны выток, змог так сцісла ўсё выклаці.

Мая парада — працаваць з прафесійнымі паэтамі. Да ўсяго, яны хутчэй пагаджаюцца на тую або іншую папраўку, бо не ўсё, што добра ў вершах, мілагучна ў спевах. Увогуле, ці ж не задавальненне — працаваць у тандэме?..

Але давайце ўсё ж зірнём на цяперашнюю эстраду не з ацэначнага пункта гледжання, а проста з аналітычнага. Тады дэядзецца прызнаць, што сучасная песня, на якую арыентуецца моладзь, значна змянілася. І найперш — па стылістыцы ды формаўтварэнні літаратурных тэкстаў! Звярніце ўвагу: класічныя, да якіх працягваюць схіляцца прафесійныя паэты, часцей за ўсё адсутнічаюць. Самі радкі сталі пры гэтым карацейшымі, але ў іх часам узнікаюць і свае "ўнутраныя" рыфмы — у дадатак да звычайных, што прыпадаюць на канчаткі радкоў. Колькасць апошніх і іх даўжыня ўвесь час вар'іруюцца. Форма першага запеву ідэальна не супадае з формай другога. Націскі ў словах даволі часта прыпадаюць не на тыя склады. І такія іх "перамяшчэнні", раней немагчымыя, моладзь успрымае як штосьці блізкае ёй, крэатыўнае.

Усё гэта не дробязі, а пазнавальныя адзнакі часу. Не лічыцца з імі, не заўважаць тыя змены, па

на словы Людмілы Ляшчэвіч атрымала вядомасць менавіта ў беларускамоўным варыянце. Глыбіня і наяўнасць падтэкстаў у вершах Тацяны Мушынскай спрыяюць напісанню рамансаў і хораў. Наталля Танюкевіч адчувае дзіцячую псіхалогію. Высакадухоўныя, разнастайныя па формаўтварэнні вершы Людмілы Войнавай дазваляюць ствараць такія ж разнапланавыя песні, але цэласна гучаць і без музыкі — як самастойныя паэтычныя нізкі. Вельмі глыбокая, трапная на рыфмы і вобразы паэзія ў Алеся Бадака, інтэлігентная, асабліва ў любоўнай лірыцы, — у Міколы Шабовіча. Але ж ці магчыма ўсіх пералічыць?.. Ды колькі ёсць яшчэ "неадкрытых" для шырокай грамадскасці беларускіх аўтараў! Сёлета спаўняецца 115 гадоў з дня нараджэння Ганны Рубацкай — вясковай жанчыны з Валожынаў, якая стварала класічна дакладныя вершы, выдзеныя сёння пры дапамозе Мінскага абласнога цэнтра народнай творчасці. Так што справа кампазітара — шукаць і знаходзіць!..

Кан'юнктура ці не?..

Ігар ВАРАШКЕВІЧ, вакаліст гурта "Крама":

— З мелодыямі, з іх запасам у гурта заўсёды ўсё было ў парадку, а вось з тэкстамі... Тыя аўтары, якія супрацоўнічаюць з намі больш-менш стала, той жа Зміцер Лукашук, перыядычна прыпынялі пісанне для "Крамы" з розных прычын. Вядома, гэта адбывалася на творчым працэсе, у ім узніклі паўзы. Напэўна, такая нерытмічнасць з боку паэтаў-песеннікаў звязана і з тым, што ім няпроста пісаць тэксты на гатовыя мелодыі. Хаця мне часам прапануюць тэкставы матэрыял, але толькі ў гісторыі гурта "Бонда" (папярэднік "Крамы") быў выпадак, калі першасным стаў тэкст, а потым на яго напісалася мелодыя. Гэта песня "На станцыі Койданава" на вершы Адама Глобуса.

Свае мелодыі я магу даверыць толькі тым людзям, у якіх упэўнены: таму ж Лукашуку, Настасці Гулак, Міхалу Анемпадыставу, Аляксандру Памідораву. Першыя двое штосьці час ад часу прапануюць. Але хацелася б, каб часцей. Сам я не ўмею,

магу толькі асобныя радкі нарадзіць: "Падае дождж на зямлю, ён абмье мне твар". Або: "Дзяўчынка са шклянкімі вачыма". Я спрабаваў нешта знайсці ў нашых класікаў — Коласа, Купалы ды іншых, — ды ніяк іх паэзія не спалучаецца з музыкай гурта! У тэксце для мяне важная "залатая сярэдзіна": каб ён быў і не залішне мудрагелістым, і не банальным, каб яго аказалася не зашмат і не замала, да ўсяго, каб ён арганічна суіснаваў з мелодыяй.

Сярод цяперашняга пакалення музыкантаў я адзначыў бы тэксты гурта "Reikt". Можна, у іх няма патэтных глыбінь, але ў спалучэнні з мелодыямі яны слухаюцца гарманічна. Іх хочацца слухаць, разумець, пра што спяваецца. Яны такія... з настроем, цягучыя, атмасферныя, у чымсьці — песімістычныя, але адпавядаюць таму кірунку, у якім грае гурт. Ёсць надрэзаныя тэксты ў "Akute" і "BosaeSonca". Але нейкіх адкрыццяў адносна тэкстаў беларускамоўных песень сустракаецца сёння мала. Нават у, як лічыцца, вядучага айчыннага рок-паэта Лявона Вольскага ў ягоным крайнім альбоме "Грамадазнаўства" я для сябе нічога асаблівага не пачуў: вельмі шмат жорсткіх слоў, якія напружваюць слых, калі спяваюцца па-беларуску...

Юрый НЕСЦЯРЭНКА, фронтмен гурта "White Night Blues":

— І раней, і цяпер у авангардзе беларускамоўнай музыкі знаходзіўся і знаходзіцца рок. Нават без глыбокага аналізу зразумела, што тут працэс ідзе ў большасці сваёй без азірання на кан'юнктуру. А калі такая і прысутнічае, то гэта ўсё роўна здаровае, устойлівае імкненне граць еўрапейскую музыку з выкарыстаннем тэкстаў на мове сваёй краіны. У бардаўскай песні назіраецца стабільнасць, якая не парушаецца гадамі. Праўда, перыядычна ўзнікае і кудысьці знікае вельмі таленавітая моладзь...

Казаць пра тое, што ў мяне ёсць нейкія спецыяльныя метады пошукаў або адбору тэкстаў, не даводзіцца. Усё адбываецца выпадкова і з рознай інтэнсіўнасцю. Можна быць, гэта і ёсць сістэма? Напрыклад, як было з тэкстамі Віктара Спіно (дзе песні з альбома "Свята вялікіх дажджоў")? Магілёўскі музыкант Кастусь Канцавы падарыў нека дэбютны зборнік тады малавядомага паэта. Песня напісалася адразу па чытанні: што называецца, зачэпіла. Паэтка Ала Вайлакова прынесла тэкст "Блюз белай ночы" пасля нашага канцэрта з "Крамай". Мне было зразумела адразу: атрымаецца цудоўная песня! Літаратар з Магілёва Алена Беланожка пісала вершы на рускай мове, а калі я запісаў дыск "Свята вялікіх дажджоў", зрабіла эскіз вокладкі. Я паскардзіўся, што няма загаловаў песні — хіт-вай, празрыстай, лёгкай. Алена праз пару дзён перадала шыкоўны тэкст. А потым мы напісалі амаль увесь альбом "Аэрапланы ў вырай"...

Аднойчы паэтка Аксана Спрычанч запасіла паўдзельнічаць у прадстаўленні тэатра "Арт.С.", дзе ў іранічна-сатырычным плане аб'ягрывалася тэма ежы. Тады я знайшоў шыкоўны ўрываў у Ніла Гілевіча: у рамане ў вершах "Родныя дзеці" ёсць "Адступленне пятае — кулінарнае", дзе шыкоўна апісана беларускае застолле. Атрымалася даўжэзная песня, дзе кожная частка-куплет — у розных танальнасцях. Напэўна, гэта адзіны выпадак, калі я звярнуўся да вершаў паэта-класіка. Мне заўсёды здавалася, што выкарыстанне іх твораў акажацца кан'юнктурай. Хоць разумею Уладзіміра Мулявіна: ёсць многія творы ў гэтых паэтаў, якія чапляюць... **К**

Ля-ля-фэ?..

Дыскутуем пра цяперашнія беларускія песенныя тэксты. Частка II

Алена АТРАШКЕВІЧ,

кампазітар, старшыня цыклавой камісіі "Мастацтва эстрады. Спевы" Мінскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў:

— Агульны ўзровень сучасных песенных тэкстаў наўрад ці можа задавальняць. На жаль, многія з іх выглядаюць самадзейна і не маюць мастацкай каштоўнасці, не кажучы ўжо пра логіку выкладання ды хоць якую-небудзь змястоўнасць. Атрымліваецца так яшчэ і таму, што пішуць іх людзі рознай ступені адукацыі ды адоранасці. Думаю, даўно трэба ўвесці размежаванне ў тэрміналогіі. Як ёсць падзел на ўрачоў і знахараў-шаптуноў, так павінен з'явіцца і падзел на кампазітараў ды аўтараў музыкі, паэтаў ды аўтараў тэксту, спевакоў ды выканаўцаў.

якіх моладзь стылёва адрознівае "сваё", немагчыма. Тым больш, менавіта дэталі часцей за ўсё становяцца паказчыкам "сучаснасці". Таму шматкроць маюць рацыю тыя прафесіяналы, якія ўлічваюць новыя заканамернасці песеннага вершаскладання. Мне, да прыкладу, падабаюцца вершы, далёкія ад класічных норм. На такія ўзоры імкнуся арыентаваць і паэтаў, дапрацоўваючы з імі тэксты да адпаведнасці сюжэтнай ды эмацыйнай лініі.

Увогуле, кампазітар проста абавязаны не толькі добра разбірацца ў паэзіі, але і рэальна ўяўляць асабліваці мыслення ды стылю таго або іншага аўтара. З Васілём Жуковічам, напрыклад, лепш атрымліваюцца песні з нацыянальным каларытам. Добры перакладчык Таісія Трафімава: песня "Хлопец з парасонам"

Шукаю профі! Дыплом — не гарантыя

Пытанні прафесіяналізму заўсёды вельмі вострыя. І цяперашняе абмеркаванне песенных тэкстаў — чарговае таму пацверджанне. Даўно заўважана: вярскі наступ графаманаў актывізуецца тады, калі зніжаюцца крытэрыі прафесіяналізму. Ледзь толькі ўладальнікі дыпламаў ды іншых "пасведчанняў" аб набытай прафесіі зніжаюць планку, узнікае праславае: "Дый я так магу!".

Надзея БУНЦЭВІЧ

Сапраўды, на пэўным этапе ўсе могуць прыблізна аднолькава. Прафесіяналізм жа выяўляецца не прысутнасцю дыплама, а ўсяго толькі тым узроўнем, ніжэй якога чалавек працаваць папросту не зможа, колькі б не імкнуўся.

Ніхто не шукае наўмысна слабых вершаў, якія сціпла заставаліся б у ценю геніяльнай музыкі, бо такі варыянт можа паўстаць лыжкай дзёгцю ў бочцы мёду. Усе прагнуць чагосьці яркага, нешараговага, што "чапляла" б слухача, але часам папросту варацца ва ўласным соку, не знаходзячы паплекнікаў. Кампазітар, здараецца, безвынікова шукае "свайго" паэта. А тым часам хтосьці з паэтаў, можа, гэтак жа марыць пра "свайго" кампазітара, чыя музыка дапамагла б па-новаму раскрыцца словам?

Некаторыя чытачы і тут, пэўна, убачаць "негатыўны ўплыў" Інтэрнэта, з-за якога мы сталі менш падтрымліваць чалавечыя стасункі, вельмі важныя ў творчасці, замяняючы іх "электроннымі зносінамі". Наадварот! Тыя ж сацыяльныя сеткі, скайп, электронная пошта ў стане паскорыць і пошук аднадумцаў, і ўласна творчыя працэсы. Але ж ці выкарыстоўваюцца напоўніцу гэтыя магчымасці? Ці ж сапраўды кампазітары і музыканты шукаюць адпаведныя словы, а не прычыны, па якіх "не знайшлі"?..

Рэзюмэ "К"

Надзеі слухачоў сілкуюць

Пацвярджэннем таго, што ў беларускім песенным мастацтве ў яго тэкставай частцы не ўсё ідзе гладка, служыць той факт, што па версіі Нацыянальнай музычнай прэміі "Ліра" лепшай кампазіцыяй ў краіне па выніках 2014 года стаў англамоўны трэк спевака Тэа пра чызкейк.

Алег КЛІМАЎ

Апраўдвае такі "канфуз" тое, што крызіс перажывае і ўся сусветная музычная шоу-індустрыя, якая апошнім часам не нараджае ні агульнапрызнаных новых цікавых выканаўцаў, ні, адпаведна, якасных хітоў, якія б гучалі з усіх гаджэтаў, не перастаючы, хоць бы месяцаў шэсць.

Кракадзілавымі слязьмі плачуць расійскія суседзі-прадзюсары, молячы родных паэтаў-песеннікаў: "Дайце разумны тэкст!" Не даюць. Вось і нашы гэтак жа... Але айчынныя артысты, пераважна альтэрнатыўныя, выхад знайшлі, звярнуўшыся да класічнай беларускай паэтычнай спадчыны. Сёння практычна кожны другі такі музыкант ўключае ў свой альбом, праграму хоць адну кампазіцыю, аўтарам слоў якой з'яўляецца паэт-мэтр. Да таго ж, аказалася: і ў сучасных менавіта паэтаў, а не тэкставікоў, ёсць творы, што выдатна кладуцца на мелодыі.

Будзем спадзявацца, што песеннікі і артысты, якія пішуць тэксты самі сабе, навучацца ад прафесіяналаў мінулага і сучаснага рамяству пісьменнага вершаскладання — без банальнасцей, штампаў і ляпаў. І тады ва ўсіх нас стане на сэрцы лёгка ад песні вясёлай... **К**

Мастыхін

Выстаўка "Art-панарама", што працуе ў Гродзенскім гісторыка-археалагічным музеі, прысвечана Году моладзі ў Рэспубліцы Беларусь. Шматлікія маладыя ўдзельнікі з Мінска, Гродна, Віцебска прадставілі творы ў розных відах мастацтва, тэхніках выканання, матэрыялах, стылістыцы, дзе адлюстроўваюцца іх уражанні ад асэнсавання навакольнага свету.

У Гродне — выстаўка маладых мастакоў

Найбольш значны раздзел жыцця выяўляе эстэтычнае шматмоўе, калі побач з традыцыйным рэалізмам Васіля Пешкуна, Руслана Сяргеява судзіцца іх жа больш імпрэсіяныя ці гістарычна-абстрактныя кампазіцыі. Вобразная ланка іхнае мастацтва гэта гемаметрызацыя форм у творах Максіма Бародзіча, выразнасцю каларыстыкі ў кампазіцыях Алега Касцючэнка і Аляксея Спорскага, а "гульня ў будучыню" Ягора Шакаладава судзіцца з таемнасцю венецыянскіх масак Аляксандра Васілевіча.

Ледзь іранічныя, але пранікнёныя работы Ганны Слівончык, нацюрморты з цацачнымі фігуркамі Сняжаны Віцецкай, кампазіцыі з глыбокім экспрэсіўным падтэкстам Вольгі Мельнік-Малахавай, напоўнены энергіяй іспанскіх рэаліі Вольгі Нячай, электронна-мазаічная абразнасцю Аляўціны Башкатавай дэманструюць "жаночую" жыццёвую лінію з выразнай індывідуальнасцю выяўленчай мовы.

Інтэлектуальная вытанчанасць графічных твораў грунтуецца на паглыбленай у знакаваць, складанай абразнасці Ягора Шакаладава, Паліны Піраговай, Вольгі Кукалевіч, крэатыўнай распрацоўцы архітэктурных матываў Наталлі Клімовіч, празрыста-умоўнай візуалізацыі свету насыкомых Анастасіі Шупранавай. Дэкаратыўная кідкась літаграфій Андрэя Ярашэвіча скіравана да народных беларускіх матываў, а лёгкія акварэлі Алега Брайнінгера ўзнаўляе гарадскія рэаліі.

У Музеі-сядзібе "Пружанскі палацкі" працуе выстаўка "Кроніка Уладзіміра Крукоўскага", дзе прадстаўлена 37 твораў сябра Беларускага саюза мастакоў, пачынальніка айчыннага гістарычнага плаката. Дзіцячыя і юнацкія гады Уладзіміра Якубавіча прайшлі ў Ружанках на Пружаншчыне. А выстаўка з'яўляецца своеасаблівай рэтрспектывай творчасці мастака-земляка, якая знаёміць з яго рознапланавай і шматграннай творчасцю.

Прадстаўленыя работы яскрава сведчаць пра тое, што ў Крукоўскага няма прахадных тэм і твораў. Кожны з плакатаў, а іх аўтар зрабіў больш як дзве сотні — гэта удумлівы водгук на з'яві і падзеі, якія адбываюцца ў грамадстве, вынік сур'ёзнай працы, філасофскага асэнсавання тэмы. Таму творы мастака маюць вялікае эмацыянальнае ўздзеянне на гледача: за простымі, на першы погляд, мастацкімі сродкамі і выявамі — глыбіня, душа, эмоцыя, грамадзянская пазіцыя. На іх — мінулае і

Выкарыстоўваючы неардынарную архітэктоніку, сімволіку зместу, імкнучыся ўвасабіць ва умоўнай скульптурнай форме значныя для чалавека аб'екты-свапалаглядныя паняцці, што судзіцца са станам душы, стасункамі ў грамадстве, Вольга Орсік, Алена Ліпінская, Арцём Мядзведзь, Аляксандр Са-

Іван Арцімовіч. "Вечаровае святло".

Экспазіцыйная прастора.

кампазіцыі, што звартаюцца да беларускіх нацыянальных каштоўнасцей. Вераніка Фаміна ўзнаўляе форму судзіцца традыцыйнага каменнага крыжа-абярэга, Анастасія Арайс — цяжкія камяны-жорны, што размешчаны на стылізаваным "зямным покрыве" — кавалку авечай пусці з лямцаванымі раскіданымі "вадунамі", Людміла Дамнянкова і Наталля Аждэр "пагіваюць" судзіцца расліны з лямцу. Світак з біблейскім тэкстам Веранікі Багачовай заклікае да духоўнага быцця. З тых жа матэрыялаў выкананы жанравыя кампазіцыі-спектаклі

дры Гірас, Алены Вітко, калі рукі майстра здольны звычайны лямец ператварыць у элегантныя капелюшы і сумкі, зрабіць імітацыю шакувай ці лёгкай ажурнай тканіны на сукенках і шаліках, што спрыяе эстэтычнаму пераўвасабленню сучаснай жанчыны.

Лінейна-каларыстычная згарманізаванасць аўтарскіх вітражоў у форме круга Андрэя Буйко і Вольгі Кукалевіч надаюць святлонасць і ўрачыстасць высокім праёмам вокнаў музейнай залы.

Прадстаўленыя аўтары, хоць і маладыя, шмат чаго дасягнулі ў творчасці, з'яўляюцца ўдзельнікамі многіх рэспубліканскіх і замеж-

Погляд ці... гульня ў будучыню

Фота Юрэнні Алейшчыка

калоў. Моцнай пачуццёвай энергетыкай прасякнуты жаночыя і мужчынскія пластычныя вобразы Івана Арцімовіча. Загадкавым канструкцыйным рашэннем у выглядзе фантастычнай істоты адрозніваецца магутны арт-аб'ект з лазы і дрэва Васіля Цімашова і Аліны Піраговай, што метафарычна актуалізуе прыродныя сувязі.

Цэнтральным акцэнтам экспазіцыі сталі вырабы з лямцу, воўны, якія складваюцца ў цікавыя кацыярыны Неўгены, дзе ў адзінай прасторы добрыя і прывабныя персанажы ствараюць і сучасную казку, і сучасную рэалінасць.

Элегантныя мастацкія лялькі Тацыяны Лемза не столькі пераносіць гледача ў далёкі настальгічны свет дзяцінства, колькі выклікаюць у душы ўзвышаныя асацыяцыі, звязаныя з магіяй высокай пазіі і музыкі.

Асобна вылучаюцца арыгінальныя камплекты адзення Аляксан-

на выставак, членамі Беларускага саюза мастакоў ці стыпендыятамі фондуў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Іх творы, часта неадназначныя па сваім прафесійным узроўні, вылучаюцца смеласцю выяўленчых рашэнняў, унутраным запалам, жаданнем сказаць сваё слова ў мастацтве. У гэтым іх можна толькі падтрымаць.

Марына ЗАГДУЛІНА, мастацтвазнаўца Гродна

"Кроніка..." У.К.

сучаснасць, гісторыя і захаванне нацыянальнай спадчыны, барацьба за мір і чысціню навакольнага асяроддзя, здароўе чалавека і яго блеска, культура і спорт...

На выстаўцы ў "Пружанскім палацкі" можна убачыць плакаты,

створаныя мастаком у 1970-я — 2000-я. Сярод іх — дэбаты плакат Уладзіміра Крукоўскага, які прынесў аўтару мастацкае і грамадскае прызнанне ў 1972 годзе ды неаднаразова дэманстраваўся ў розных краінах свету, быў надрукаваны ў катало-

гах, часопісах, газетах, кнігах. Называецца ён "Зверанят, нібы брацоў малодшых..." Таксама экспануюцца творы "Назаўсёды ў памяці народа" (1975), які меў поспех на слаўным Варшаўскім біенале плаката.

Адной з вядучых тэм у творчасці Уладзіміра Крукоўскага з'яўляецца Беларусь — яе гісторыя і культура, мінулае і сучаснасць, знакавыя падзеі і асобы. Гэта грань дзейнасці мастака адлюстравана на выстаўцы найбольш поўна: "Павага да мінулага", "Грунвальд. 1410", "Білін-гвізм", "Не згасне", "120 гадоў паўстанню 1863 — 1864 гадоў", юбілей Цёткі, Максіма Багдановіча, Янкі Купалы, Якуба Коласа, Язэпа Драздовіча — вось няпоўны пералік твораў, прадстаўленых у "Палацкіку".

Мастак працягвае працаваць і сёння, заўсёды застаючыся верным сваім ідэалам і тэмам. У 2015 годзе Уладзімір Якубавіч адзначае юбілей — 40 гадоў сяброўства ў Саюзе мастакоў. Персанальная выстаўка ў Музеі-сядзібе "Пружанскі палацкі" з'яўляецца своеасаблівым прысвячэннем гэтай даце, адлюстроўвае хроніку жыцця майстра і дзяржавы.

Наталія ПРАКАПОВІЧ, галоўны захавальнік фондуў Музеі-сядзібы "Пружанскі палацкі"

Тэатральная плошча

Сцена са спектакля "Дзвін". / Фота Юрэнні Алейшчыка

Кантактнасць "M.@rt.кантакту"

З'яднаць плюс і мінус

еца, "у лоб", прымаецца за цікавую знаходку, арыгінальную метафару. А ўласна метафары, шматлікія менавіта мастацкія спасылкі і паралелі — за непатрэбныя рэжысёрскія "выкрутасы", якія не выклікаюць нічога, акрамя расчаравання: маўляў, штосці такое мы ўжо бачылі, нас не здзівіць. Можна, справа яшчэ ў тым, што цяперашняе пакаленне пасупова развучаецца здзіўляцца? І да мастацтва ставіцца з той жа прагматычнасцю, чакаючы ад яго "практычных падказкаў", а не задазненых пытанняў, якія часта не маюць адназначных адказаў.

Дык што, няўжо "M.@rt.кантакт" так і не выхаваў за гады свайго існавання тэатральна дасведчанага гледача? Выхаваў. Але прыходзіць новае пакаленне старшакласнікаў — і ўсё трэба пачынаць спаткаць.

Радуе тое, што пры ацэнцы спектакля "Аднойчы мы ўсе будзем шчаслівыя!" маскоўскага Цэнтра імя Усевалада Меерхольда думкі пра Гран-пры ў крытыкаў і маладзёжнага журы суплілі. Малады рэжысёр Вячаслаў Чабатар, пачаўшы працаваць над гэтым тыпова "чарнушым" п'есай Кацярны Васільевай з артысткамі Аляксандрай Кузенкінай і Настасіяй Пронінай яшчэ ў часы іх студэнцтва, стварыў сапраўды малыя шэдэўры, што захоплівае дасканалай мастацкасцю. Маналог гераніі ператварыўся ў разнастайнае, называючы шматкаляровае поліфанічнае выкладанне тэксту з

Сцена са спектакля "Шкспір". / Фота Ксены Дольскай

дасканалай тэмбравай, тэмпарытмавай драматургіяй. Пластыка складае літаральна тры крокі наперад за ўвесь спектакль, але ахоплівае ўсе адценні пачуццяў, перададзены найперш праз погляды. Дзяўчаты не захоўваюць свае пачатковыя іміджы "наіўнай прастушкі" і "спрактыкаванай сцеры", а мяняюцца ролямі, выяўляючы патаемныя і нечаканыя рысы падлеткавай душы. Дый усе іншыя персанажы, узгаданыя ў спаведзі гераніі, паўстаюць са станоўчага і адмоўнага бакоў. Так што спектакль літаральна правакуе дыскусійны працяг, патрабуе яго — паміж бацькамі і дзецьмі, унутры сябе самога.

І пры ўсім тым — незатратны: усе строі — дзве спадніцы-алюўкі ды дзве блузы, уся сцэнаграфія — белая правамавугольная пліта, на якой і разгортаецца дзеянне. У такім спалучэнні знешняй сціпласці і ўнутранай глыбіні і заключана сапраўдна

еўрапейскасць, якую не трэба разумець як геаграфічнае вызначэнне. Гэтае слова стала ў нас своеасаблівым сімвалам (а часам і ледзь не сінонімам) стыльнасці, мастацкасці. Пры тым, што ў замежжы таксама хапае танных папубак, мы ўсё ж трывала арыентаваны на лепшыя здабыткі. Якія ж з іх мы убачылі на "M.@rt.кантакце", акрамя

згаданага расійскага спектакля, адзначанага вышэйшай узнагародай маладзёжнага журы?

"Шкспір". Драматэатра імя Аляксандра Венгеркі з Беластока аказаўся бадай самым "драйвовым". Але яго постмадэрнісцкая іронія судзіцца з

Але, як высветлілася, моладзь у зале чамусьці лепш успрымае не эксперыменты, звернутыя непасрэдна да яе з разлікам на адэкватнае ўспрыняцце, а спектаклі... больш традыцыйныя. Меркаваць аб гэтым можна было і па тых матэрыялах, што выходзілі ў штодзённым фестывальным весніку, і па выказваннях "з залы" ў час абмеркаванняў.

сур'ёзнай праблематыкай. А маладая рэжысёр Агата Бізюк цягам усіх фестывальных дзён праводзіла творчую майстарню, у час якой артысты Магілёўскага абласнога драматэатра рыхтавалі эскіз да спектаклю "Не здзіўляйся, калі прывідуць падпальваць твой дом".

"Дзвін" Ераванскага дзяржаўнага тэатра лялек імя Туманяна, у аснову якога было пакладзена ўяго толькі чытанне верша, стаўся цудоўным спалучэннем таленту, прыгажосці і філасофскай глыбіні. Увогуле, кожны паказаны на форуме спектакль утрымліваў штосці цікавае, чаму можна быць рады. Але ж асабліва прыемна, што часткай еўрапейскасі стала на сёлетнім "M.@rt.кантакце"

беларускасць,

уклучаная ў фестывальны кантэкст на роўных з прызнымі калектывамі і рэжысёрскімі працамі. Найперш гэта "Жаніцтва" Мікалая Гоголя ў пастаноўцы гаспадароў форуму — Магілёўскага абласнога драматэатра і яго галоўнага рэжысёра Саўлоса Варнаса (падрабяная рэцэнзія на спектакль — у адным з бліжэйшых нумароў "К"). Не менш прыемна, што і ўсе астатнія беларускія пастаноўкі атрымалі свае порцы ўхвалення з боку замежных крытыкаў. Нагадаем, гэта былі "Палкоўнік-ттушка" Беларускага дзяржаўнага маладзёжнага тэатра, які стаўся "першым выхадам" гэтага калектыву на маладзёжны форум-цэўку, згаданы вышэй "...Поспадыня", пластычная "Завядзёнка" — беларуска-нямецкі сумесны праект у пастаноўцы Кацярны Аверкавай. Праўда, асабіста я чакала ад апошняга спектакля, які не бачыла ў Мінску, большай выаходлівасці, выхаду з трывіяльнай тэмы "як лодка каханя разбілася аб побыт" у нейкую філасофскую прастору.

Дададзім да "беларускасці" і шыкоўную сцэнаграфію "Белога нашага" Зіновія Марголіна, якая стала адной з галоўных дзюэчных асоб у "Падступстве і каханні" тэатра "Прытулак камедыянтаў" з Санкт-Пецярбурга. Дзюэмерная прастора аказалася разгорнутай... утлыб, падзелена прэзэртый пластыкай перагародкай, бо дзюэмер п'есы Фрыдрыха Шылера было перанесена ў сучасную гукаспівальную студыю, дзе і "варожыць" бацька Луізы.

Што ж да ўласна Беларускай драматургіі, дык на "M.@rt.кантакце" яе прэзэнтцыя падлілася замежкам. Андрэй Масквін, які ўжо даўно жыве ў Польшчы, вылаў там чарговя два тамы п'ес беларускіх аўтараў у перакладзе на польскую. Чарговя — бо першы том ён выпусціў яшчэ ў 2011-м.

Другі том выйшаў пад назвай "У пастцы", бо ў ім апынуліся п'есы, у кожнай з якіх чалавек трапляе ў сітуацыю жыццёва важнага выбару, калі няверны крок можа каштаваць нават жыцця: "Ліфт" Юліі Чарнушскай, "Дажыць да прэм'еры" і "Вялікае перасяленне ўродаў" Мікалая Рудкоўскага, "Біта ўсё яна" Андрэя Іванова, "Дадому!" Алены Паповай. Прыемна, што амаль усе гэтыя творы атрымалі сцэнічнае ўвасабленне (а часам і не адно) у нашых тэатрах. У трыці том, названы "Разлаваня маладыя людзі", увайшлі, наадварот, творы не самых папулярных аўтараў: Канстанціна Сцешыка, Паўла Расолькі, Мікіты Валадзько, Юліі Шаўчук, Максіма Дасько, Рымы Ушакевіч, Аляксея Нарановіча, Віктары Баран. Нагледзаны на невялікі тыраж, кнігі паступаюць не толькі ў бібліятэкі, але і ў спецыялізаваныя крамы. Імі ўжо зацікавіліся польскія тэатры, дзе перыядычна праводзіцца чытка. Так што ў Польшчы, падобна на тое, сучасную беларускую драматургію хутка будуць ведаць лепей, чым у нас. Тым больш, што Андрэй Масквін пачаў збіраць матэрыялы ўжо для чацвёртага тома.

Сцена са спектакля "Прытулак камедыянтаў". / Фота Ксены Дольскай

Сцена са спектакля "Завядзёнка". / Фота Ксены Дольскай

Сцена са спектакля "Шкспір". / Фота Ксены Дольскай

Сцена са спектакля "Завядзёнка". / Фота Ксены Дольскай

Сцена са спектакля "Завядзёнка". / Фота Ксены Дольскай

Сцена са спектакля "Завядзёнка". / Фота Ксены Дольскай

Экспрэс-тур з V.I.P.-земляком: Чэрвень

ДК з музыкай

Чарнаградзь выглядае бязлюднай, нягледзячы на цёплы, сонечны, бязветраны дзень. Напэўна, старэйшае пакаленне, прыглядаючыся да надыйшоўшай вясны, займаецца сваімі справамі. Іншыя жыхары — хто працуе (тут жа, у суседніх населеных пунктах або ў Мінску, да якога — паўгадзіны язды), хто на вучобе. Вось пракульгала праз дарогу котка, да паштовага аддзялення пад'ехала машына, на тэрыторыі дзіцячага садка — выхавацелька з гуртком малечы...

— У садок я хадзіў тут, а ў школу пайшоў у Мінску (тры змяні), куды мы пераехалі з мамай, якая ўладкавалася на працу ў сталіцы, — распавядае Дзмітрый. — Вельмі не хацеў з'яжджаць. У Мінску жылі спачатку ў інтэрнаце, потым у так званай падменцы (лічы, у "камунальцы"): як кажуць, пераехалі ад нашай каровы да прусакоў. Потым бацькам прапанавалі будаваць кватэру. Натуральна, у 1990-я гэта было цяжка, а выжываць дапамагала бабуля. На ўсе вакацыі я вяртаўся да яе. Тут мелася вялікая гаспадарка: аб'ём працы — велізарны, але ўсё гэта — звычайныя вясковыя будні...

Установай жа баўлення вольнага часу служылі мясцовы Дом культуры з бібліятэкай, кіназалай і дыскаткай. Чытаць Дзіма асабліва не любіў (з пазашкольнай праграмы прыязна згадвае толькі "Востраў скарбаў", адсюль і першая вялікая дзіцячая мара: стаць піратам), таму ў творах для пазакласнага чытання ён абмяжоўваўся анатацыямі. Лёс "падміргнуў" Дзмітрыю ў 16-гадовым узросце, калі дзядзька падарыў гітару. Першым пачутым ад яго ж грандыёзным рыфам стаў прайгрыш з "Smoke on the water" гурта "Deer Purple". Музыка юнака і зачэпіла, аднак профільнай адукацыі ён не атрымаў, хоць мама яшчэ ў першым класе літаральна ўгаворвала яго пайсці ў музычную школу.

У Мінску Дзіма не спяшаўся стаць заўсёды ўстаноў культуры, аддаючы перавагу спартыўным гульням, а ў вёсцы, як і ўсе тамтэйшыя, чакаў прыезду кінамаханіка з шэдэўрамі індыйскага кіно. Нарэшце, для дыскатэкі падлетак прывозіў са сталіцы свежыя запісы на касетах. Між тым, актуальныя выканаўцы ("The Prodigy", "740 Voyz") падобаліся толькі яму і двум-трас яму

Любоў да двух прадуктаў аб'ядноўвае мяне з акцёрам Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы, артыстам кіно і музыкантам гурта "іі-іі" Дзмітрыем Есяневічам. У дзяцінстве галоўная дзеючая асоба гэтага матэрыялу (нарадзіўся ён у 1981-м у вёсцы Чарнаградзь Чэрвеньскага раёна Мінскай вобласці) ездзіла ў горад Чэрвень разам з бабуляй, якая бывала тут па справах калгаса. Скончыўшы іх, Зінаіда Пятроўна мэтанакіравана вяла ўнучка ў кафэ "Ласуха", дзе яны ласаваліся пірожнымі "Бульба" і бярозавым сокам. Але гэта так, да слова. Калі я прапанаваў Дзмітрыю здзейсніць сумесны візіт у ягонае мінулае, ён адразу пагадзіўся. Чаму? Па-першае, у вёсцы па-ранейшаму жыве бабуля нашага героя, якую ён часта наведвае. Па-другое, прычына зноў у бабулі: у свае прыезды Дзмітрый падоўгу гутарыць з ёй пад дыктафон, запісваючы ўспаміны, штосьці здымае на камеру. У планах у Есяневіча — зрабіць пра родныя яму мясціны дакументальную стужку ў фармаце "як ёсць", з гісторыямі — пацешнымі і сумнымі — пра людзей, пра абставіны, пра жыццё за Мінскай калцавой. І, па-трэцяе, яму падалося цікавым апынуцца ва ўласным учора, каб зірнуць на дзень сённяшні праз прызму культуры.

Алег КЛІМАЎ

Мінск — Чэрвеньскі раён — Мінск / Фота аўтара

Час аднаго "хлеба" —

Як зберагчы родную культуру: меркаванне купалаўца Дзмітрыя Есяневіча

таварышам, астатнія ж адрываліся пад "Вецер з мора дзэму" ды нятленкі "Ласкавага мая". Ну, гэта трэнды вечныя.

— Дом культуры карыстаўся папулярнасцю здавён, — працягвае Дзмітрый, — бо ў Чарнаградзі калісьці быў калгас імя Фрунзэ — у тым ліку і культурны цэнтр для бліжэйшых вёсак. Але я сапраўды не памятаю, каб бібліятэка была поўная народу. Дыскатка — так. Традыцыйныя абрадавыя святы, нейкія злёты з фестывалямі таксама збіралі шмат людзей. Скажам, Купалле заўсёды адзначалася масава, весела. З іншага ж, не памятаю, каб у вёсцы праводзіліся нейкія святы, уласцівыя менавіта гэтай мясцовасці. Да "фірменнага" можна аднесці тое, што мясцовыя жыхары называюць "чакурыкі". (Праўда, ні Дзмітрый, ні яго бабуля, ні іншыя чэрвеньцы не змаглі мне патлумачыць значэнне гэтага слова. Не дапамагла і спроба "прагугліць". Знайшоўся толькі адзін вынік: так называлася імправізаваная

■ Аксана Качановіч: "Зараз на так званай перыферыі настаў час аднаго "хлеба", а не "хлеба і відовішчаў"... Гэта датычыцца і артыстаў (рэдка хто з іх можа дазволіць сабе выступіць за ідэю), і работнікаў устаноў культуры. На жаль, ёсць праблема з кадрамі — з дырэктарам, мастацкім кіраўніком: за зарплаты ў крыху больш як два мільёны рублёў сюды працаваць не ідуць. Але людзей шукаем..."

карчма пад час свята вёскі ў Чарнаградзі пяць гадоў таму. — А.К.)

Ля будынка ДК нас сустракае намеснік начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Чэрвеньскага райвыканкама Аксана Качановіч. Праходзім ва ўстанову. Чыста, светла. Зала для дыскатэк, глядзельная зала. Падняўшыся на сцэну, аглядзеўшы яе, Дзмітрый робіць выснову: "квадратаў" для яго гурта хопіць.

— Хор бабуль тут па-ранейшаму сцявае, — інфармуе Аксана Васільеўна.

— Напрыканцы 1980-х на Вялікідзень Стэфанія Станюта выступала, — далучаецца да размовы былы дырэктар ДК Валянціна Зенчык. — Раней, пры шэфках, артысты з Мінска да нас прыязджалі адно за адным...

— Сёння тут падтрымліваем культурнае жыццё, на жаль, толькі мясцовымі сіламі, — паведамляе спадарыня Качановіч. — Зараз на так званай перыферыі настаў час аднаго "хлеба", а не "хлеба і відовішчаў"... Гэта датычыцца і артыстаў (рэдка хто з іх можа дазволіць сабе выступіць за ідэю), і работнікаў устаноў культуры. У ходзе аптымізацыі з ДК пераехала і бібліятэка. На жаль, ёсць праблема з кадрамі — з ды-

рэктарам, мастацкім кіраўніком: за зарплаты ў крыху больш як два мільёны рублёў сюды працаваць не ідуць. Але людзей шукаем...

Мерапрыемствы ў Доме культуры праходзяць з нагоды святачных дзён, па суботах — дыскатэкі, здараюцца канцэрты з удзелам вясковых талентаў. Працуюць бясплатныя гурткі — вакальны (для людзей старэйшага ўзросту) і мяккай цацкі (дзіцячы), хоць пачатковую школу ў Чарнаградзі закрылі ў 2013 годзе. Кінасеансаў няма: нерэнтабельна. Стацыянарнай бібліятэкі таксама ўжо не існуе: кнігі прывозяць пад заказ, як правіла, раз на тыдзень.

— Можа быць, — разважае Аксана Васільеўна, — тры ДК у вёсках Валевачы, Грабёнка і Чарнаградзь, якія ўваходзяць у Валевачкі сельсавет, трэба аб'яднаць у адзін, што абслугоўваў бы ўсю гэтую зону? Але без скарачэння штатных супрацоўнікаў, якія курравалі б свае вёскі. Тады б і фільмы ў Дом культуры прывозілі, і на артыстаў грошы знайшліся. Жыхары ж відовішчаў жадаюць!..

Аксана Качановіч з'яжджае ў Чэрвень, тым часам мы з Дзмітрыем развітаемся з Валянцінай Зенчык.

— Я ўсё разумею, — уздымае яна. — І не разумею! Куды пайсці таму ж механізатару пасля працы,

З "Курфра-радцы"

"Кветкі Вялікай Перамогі"

27 сакавіка ў Маладзёжным тэатры эстрады адбылася прэзентацыя новай песні Васіля Раінчыка на словы Леаніда Пранчака — "Кветкі Вялікай Перамогі". Чытачы "К" — першыя, хто атрымлівае ў падарунак ад кампазітара ноты. Слова — кампазітару.

Васіль РАЙНЧЫК,
народны артыст
Беларусі,
кампазітар

да 70-годдзя Вялікай Перамогі. Проста дзіўна, што дзеячы культуры не адгукнуліся дагэтуль цэлым песенным салютам, гэтая ж дата — святая для ўсіх!..

Песня ў выкананні маладога складу "Верасоў" прыйшлася даспадобы, яе падхапіў БРСМ, прапанаваўшы зрабіць гімнам аднайменнай акцыі. Буду часлівы, калі песню заспявае ўся краіна!..

Апошнія словы Васіля Раінчыка падмацаваў яшчэ адным падарункам нашым чытачам: пагадзіўся выкласці на сайце "К" зробленую ім самім фанаграму-мінусоўку, спампаваць якую можна бясплатна. Пры неабходнасці ён згодны зрабіць пералажэнне для пэўнага харавога складу — таксама бясплатна. Звяртайцеся да нас ці на афіцыйны сайт "Верасоў" verasy.com.

І дарыце ветэранам "Кветкі..." — спеўныя і жывыя!

К

Надзея БУНЦЭВІЧ

— Песня нарадзілася хутка, нават раптоўна. У дзень народзінаў мяне павіншаваў Прэзідэнт нашай краіны Аляксандр Лукашэнка — абсалютна нечакана для мяне. І такое натхненне мяне апанавала, што гэты выбух эмоцый трэба было "выплюхнуць" за раялем! Адпаведна настрою атрымаўся ўрачыста-святочны марш — у лепшых традыцыях вайскавай музыкі, што невыпадкова: мой бацька быў ваенным і маршавыя рытмы мне знаёмы з дзяцінства. Я звярнуўся да вядомага паэта і майго добрага сябра Леаніда Пранчака, каб той напісаў тэкст —

Vocal

Am E7 Am Am

сла - жен - ный и чет - кий наш ар - мейс - кий строй

Am E7 Am Dm Dm

Мы тво - и сол - да - ты от - чий край род - ной В каж - дом серд - це есть

Am H7

му - жест - во и честь Мы как ни - ког - да е - ди - ны

E H E E Am E Am

да да да и на - всег - да Цве - ты по - бе - ды да - рит май

Am E A7 Dm

Про - щай лю - би - ма - я про - щай Вой - на вой -

Dm Am Dm E

ной судь - ба судь - бой А я в меч - тах всег - да сто - бой

у выхадны? Кіно няма, кафэ няма, сталовую выкупілі пад нейкі бізнес... Была надзея на аграгарадок з яго інфраструктурай. Дзе ж яна? — засмучана нам махае на развітанне рукой Валянціна Пятроўна...

Чэрвень з аншлагамі

— Сумна? — пытаюся Дзмітрыя на шляху ў Чэрвень.

— І так, і не. Спадзяюся, я ведаю тых людзей, якія жывуць у вёсцы. Яны, вядома, розныя. У асноўным — добрыя, спагадлівыя, працавітыя, дапамагаюць адно аднаму. Нашу вёску да ліку "п'яных" я б не аднёс бы ні ў якім разе. Культурны тамтэйшай спрыяе райвыканкам, прынамсі, па-за ўвагай яе дакладна не пакідае. Уражанне ўсё ж пазітыўнае, таму што іншыя работнікі культуры пльонулі б і з'ехалі ў Мінск — на рынак гандляваць. А яны адчуваюць сваю адказнасць перад чымсьці істотным нават на такім малень-

з... кнігай "Майстар і Маргарыта". Прачнулася любоў да літаратуры наогул. Пагартаў Дзмітрый даведнік для тых, хто паступае ў ВНУ, — і на трапіў на Беларускаю дзяржаўную акадэмію мастацтваў, дзе на спецыяльнасць "Акцёр драматычнага тэатра і кіно" патрабавалася выканаць байку, верш, прозу... Праспяваў ён песню "Іэта ўсё" гурта "ДДТ", нешта станцаваў, нешта паказаў. Паступіў. Па заканчэнні вучобы выпускнікі гатовы былі прыняць у трупы Горкаўскага тэатра, Маладзёжнага, ТЮГа, але, па парадзе кіраўніка курса Лідзіі Манаквай, Дзмітрый пайшоў у Купалаўскі, аб чым не скадуе. Першай жа "роляй" у кіно стала падмена ў эпізодзе серыяла (патрэбна была толькі спіна артыста). Цяпер жа ён здымаецца ў серыяле з рабочай назвай "З каханымі не растаюцца", грае ў гурце "ilii-iii", які ўзнік яшчэ да калектыву "Дзеці-дзяцей", дзе Дзмітрый і атрымаў вядомасць у меламаману.

■ **Дзмітрый Есяневіч:**
"Як ні дзіўна прагучыць мая думка, але я перакананы: вёска больш няўстойлівая перад атакай глабалізацыі, чым горад. Вёска, з яе каранямі і традыцыямі, літаральна выжывае (не хачу сказаць, што дажывае) у культурных адносінах. Людзі з яе з'язджаюць, а каму там клапаціцца пра культуру, берагчы яе, не кажучы аб прымнажэнні?"

чым ансамблі народнага танца "Беларусачка", а жонка, дарчы, скончыла з чырвоным дыпламам музычную школу па класе фартэпіяна.

Ля Чэрвеньскага раённага цэнтра культуры і вольнага часу вісіць афіша канцэрта Ядвігі Паплаўскай і Аляксандра Ціхановіча: на яго можна трапіць за 100 — 120 тысяч рублёў.

— 3 пункта гледжання гледача, на такое выступленне схадзіць трэба, артысты ж вартыя, — кажа Дзмітрый. — А ў нашых дамах культуры мне часам даводзілася працаваць. Іх адміністрацыя спрабуе пазбавіцца савецкага налёту, укараняе нейкія сучасныя тэхналогіі, імкнецца па-новаму арганізаваць дзейнасць гурткаў. Але амаль усе гэтыя будынкi былі ўзведзены за савецкім часам, таму, напэўна, і архітэктура да гэтага часу ўплывае, і паветра ўсё тое ж, з майго дзяцінства. Думаю, шмат у чым там працягваюць дзейнічаць ранейшыя метады кіравання, агульнага падыходу. Калі я заходжу ў ДК, дык "карму" гэтую адчуваю: з аднаго боку — XXI стагоддзе, а з іншага... Ужо тое добра, што нічога не разбурана, і можна (прынамсі, людзям майго веку) вярнуцца ў дзяцінства...

На сённяшні дзень у РЦКіВЧ, па словах яго добразычлівых супрацоўнікаў, на бясплатнай аснове функцыянуюць шматлікія калектывы, многія з якіх у час знакавых гарадскіх мерапрыемстваў для выступленняў каперуюцца з калегамі са Школы мастацтваў. На недахоп спецыялістаў у Цэнтры не скардзяцца: усе стаўкі заняты (хоць з жыллем для прыездных пэўныя складанасці ёсць). Мабыць, у тым заслуга адміністрацыі ўстановаў, якая здолела пераканаць моладзь пайсці на працу менавіта сюды.

А сталічныя зоркі наведваюць Чэрвень з канцэртамі не менш як раз на месяц. З апошніх гастралёраў — Каліна, Герман, Гюнэш: усе яны сабралі аншлагі і на апаратуру ніхто не скардзіўся. Зарабляе Цэнтр, само сабой, яшчэ і здачай сваёй плошчы пад правядзенне камерцыйных выставак. Дыска-тэкі грошай не прыносяць, таму што іх не праводзяць. Праблема па ўсёй краіне адна і тая ж: такія танцавальныя вечары павінны заканчвацца ў 22 гадзіны, таму ў падлеткаў яны попытам не карыстаюцца.

ды не толькі...

кім участку культуры. Балюча?.. Так. Бо нам, гарадскім, справы няма да сельскіх ДК! А яны існуюць, таму што патрэбны. Хай дзесяці-дваццаці людзям, але патрэбны. Лепш, напэўна, у бліжэйшай перспектыве не стане...

А вось і Чэрвень, з культурай якога ў Дзмітрыя перасячэнняў, як аказалася, няма. Ні Раённы цэнтр культуры і вольнага часу, ні кінатэатр, ні краязнаўчы музей, ні бібліятэкі не могуць пахваліцца тым, што ў іх бавіў час ці атрымліваў дадатковую творчую адукацыю іх зямляк.

— Магчыма, таму, — тлумачыць Дзмітрый, — што звязваць сваё жыццё з культурай я не планавалі. Каб ведаў, што выберу творчасць, можа, больш занурваўся б у мінулае Чарнаградзі, каб пасля тых веды прымяніць і на практыцы. (Можа, зараз навярстаю да дапамогай бабулі.) Тое ж датычыцца і Чэрвеня. Мне тады мінімальнага культурнага баўлення часу ў вёсцы хапала з галавой: дзіцем жа быў...

І ўсё ж творчы пачатак прачнуўся ў Есяневіча ў дзяцінстве, калі ён мог стаць як мінімум "супраўдным палкоўнікам" пасля заканчэння класа з ваенна-патрыятычным ухілам і далейшага руху ў названым кірунку. Але ў яго жыцці здарыўся раман

Выстаўка твораў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва клубных устаноў Чэрвеньшчыны ў РЦКіВЧ.

Ну а калі Есяневіч ва ўстановах культуры Чэрвеня не бываў, дык вырашаем проста здзейсніць невялікую экскурсію ў некаторыя з іх. Пачынаем з Дзіцячай школы мастацтваў, якая размешчана ў двух будынках. Музычнае, эстраднае, харэаграфічнае, мастацкае і тэатральнае аддзяленні наведваюць 350 чалавек: і маленькія дзеткі, што ходзяць у дзіцячы сад, і старшакласнікі. У сярэднім кошт навування складае 100 тысяч рублёў за месяц. У многіх шкаляроў ёсць зусім не лакальныя поспе-

хі, а перамогі ў конкурсах і на рэспубліканскім узроўні, і на міжнародным. Асабліва тут ганарацца народнай музычнай капэлай "Ігуменскія крыніцы".

У глядзельнай зале Дзмітрый сядзе за піяніна і пачынае нешта найграваць ("Добры інструмент, гучыць!" — заўважае ён), а вось вялізную балалайку з чахла выняць не рызыкуем.

— Маёй дачцэ Варвары чатыры з паловай гады, — кажа Дзмітрый. — У Мінску яна тры разы на тыдзень займаецца ў дзіця-

Музыка — Васіль Раінчык.
Словы — Леанід Пранчак.

"Цветы Великой Победы"

1. Слаженный и чёткий наш армейский строй,
Мы — твои солдаты, отчий край родной!
В каждом сердце есть мужество и честь,
Мы как никогда едины — да-да-да!
И навсегда!

Припев:

Цветы Победы дарит май,
Встречай любимая, встречай!
Война войной,
Судьба судьбой,
А я в мечтах всегда с тобой.

2. Если над землёю завтра грянет бой,
На пути врага мы станем все стеной!
Если вдруг беда — сёлы, города
И страна моя вся встанет, да-да-да!
И навсегда!

Припев.

3. Когда закончилась война
И наступила тишина,
Не все вернулись с той войны домой —
И старый генерал и рядовой.

Цветы Победы дарит май,
Встречай любимая, встречай!
А кто погиб, кто жизнь свою отдал,
Легендой стал и нашей славой стал!

Цветы Победы дарит май,
Встречай любимая, встречай!
Нам не забыть героев никогда!
Великая Победа навсегда!
Великая Победа на-все-гда!!!

Аб'ява*

Прэміі Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі 2015 года ў галіне літаратуры, мастацтва, журналістыкі і аматарскай творчасці

26 сакавіка 2015 г. Прэзідыум Савета Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі прысудзіў прэміі 2015 года ў галіне літаратуры, мастацтва, журналістыкі і аматарскай творчасці з наданнем звання лаўрэата, уручэннем Ганаровага знака, дыплама і грашовай ўзнагароды:

I. За творы прозы, паэзіі і драматургіі (адна прэмія): **Палачаніну Фёдору Антонавічу**, пісьменніку, за кнігі "Зраненае сэрца: драматургія" і "Дарога ў неба: драматургія", апублікаваныя ў 2011 і 2014 гадах.

II. За музычныя творы, канцэртна-выканальніцкую дзейнасць (адна прэмія): **Нацыянальнаму акадэмічнаму народнаму аркестру Рэспублікі Беларусь імя І. Жыновіча** ўстановаў "Беларуская дзяржаўная ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга філармонія" (галоўны дырыжор — Казінец Міхаіл Антонавіч) за стварэнне тэатралогіі "Святое, незабыўнае..." (2010 — 2012 гг.).

III. За работы ў галіне тэатральнага мастацтва і кінамастацтва (адна прэмія): **Марозу Уладзіміру Вікенцьевічу** (аўтару сцэнарыя) і **Сцяцко Яўгенію Канстанцінавічу** (кінарэжысёру) за стварэнне дакументальнага фільма "Беларусь. 4 гады вайны" (2012 г.).

IV. За творы жывапісу, скульптуры, графікі і прыкладнага мастацтва (адна прэмія): **Хілько Юрыю Іванавічу**, мастаку-графіку, загадчыку кафедры графікі ўстановаў адукацыі "Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў", за мастацкае афармленне і ілюстрацыі камплекта кніг Максіма Багдановіча "Раманс", "Пагоня" і "Служыць тачыхі" (2011 г.).

V. За актыўную работу па развіцці народнага мастацтва і аматарскай творчасці працоўных (адна прэмія): **Атрошанку Пятру Пятровічу**, старшыні пярвічнай арганізацыі прафсаюза РУП "Мінскэнерга" філіяла "Маладзечанскія электрычныя сеткі", і **Каваленку Івану Іванавічу**, дырэктару Культурна-спартыўнага комплексу транспартнага РУП "Гомельскае аддзяленне Беларускай чыгункі".

VI. За выдатныя дасягненні аматарскіх калектываў мастацкай творчасці (адна прэмія): **Заслужанаму аматарскаму калектыву Рэспублікі Беларусь "Скарбонка"** філіяла Гомельскія цеплавя сеткі РУП "Гомельэнерга" (мастацкі кіраўнік — Грамыка Міхаіл Уладзіміравіч).

VII. У галіне журналістыкі (адна прэмія): **Шубічу Міхаілу Паўлавічу**, намесніку рэдактара Баранавіцкай аб'яднанай газеты "Наш край" за цыкл матэрыялаў пад рубрыкай "Социальное партнерство. Патриотизм и гражданственность", апублікаваны ў Баранавіцкай аб'яднанай газеце "Наш край" у 2011 — 2014 гг.

Грашовая ўзнагарода лаўрэатам індывідуальных прэміяў Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі 2015 года ўстаноўлена ў памеры 15 000 000 рублёў кожнаму, калектыву прэміяў за музычныя творы, канцэртна-выканальніцкую дзейнасць і за выдатныя дасягненні аматарскіх калектываў мастацкай творчасці — у памеры 30 000 000 рублёў кожная.

Тактыка культурнага развіцця

Дзе схаваны пірацкі скарб?

Далучэнне дзіцяці да чытання неймаверна ўскладнілася. Тэлевізар і камп'ютар сталі больш прывабнымі і даступнымі, бо не патрабуюць такой актыўнай працы розуму і душы як чытанне. Таму наша бібліятэка спрабуе знайсці бліжэйшы шлях да сэрца дзіцяці, выкарыстоўваючы пры гэтым і школьныя, і клубныя формы работы.

Паставілі мэту: зрабіць абслугоўванне чытачоў не толькі карысным і камфортным, але цікавым ды забаўляльным. Для гэтага арганізавалі гульні і прастору, якая насычана лялькамі, машынкамі, канструктарамі, мазаікай, мяккімі пазламі... Для інтэлектуальнага развіцця ёсць складная цацачная хатка, настольны футбол, дартс, дзіцячы развіваючы "Супер-камп'ютар", 3D-электронныя гульні... Прапанавалі і вялікі выбар кніг, мультфільмаў і кінафільмаў. Гульні пакой мы вырашылі назваць "Зялёны востраў".

Наведвальнікамі гульні пакою сталі не толькі бацькі з дзецьмі, але і групы дзіцячых садкоў. Хлопчыкі і дзяўчынкі такім чынам знаёмяцца з бібліятэкай, становяцца гледачамі ляльчых прадстаўленняў і з задавальненнем праводзяць час на "Зялёным востраве". Частымі гасцямі "Зялёнага вострава" сталі дзеці-інваліды, а таксама дзеці, якія знаходзіцца ў сацыяльна-небяспечным становішчы. Яны з задавальненнем адпачываюць на "Зялёным востраве", адпраўляюцца ў незвычайныя падарожжы.

Вядома, што адным з самых любімых дзіцячых святаў з'яўляецца Дзень нараджэння. Яго дзеці чакаюць з неярплівасцю, прадчуваючы, што абудзецца нешта незвычайнае. Работнікі дзіцячай бібліятэкі вырашылі апраўдаць спадзяванні чытачоў. Так, на "Зялёным востраве" з'явілася "Краіна Віншавалія".

Натуральна, да мерапрыемстваў трэба рыхтаваць сцэнарыі, рабіць запрашалыя паштоўкі, упрыгожваць гульні пакой, падбіраць тэматычныя аксесуары для імянінніка і яго гасцей. Бібліятэкары з задавальненнем ствараюць свята для імянінікаў, гуляюць разам з імі. На чароўным цягніку дзеці адпраўляюцца ў "Краіну Віншавалія", дзе іх чакаюць гульні з пераўвасабленнямі, танцавальныя хвілінкі, сустрэчы з ляльчым тэатрам... Удалым дадаткам стаў дзіцячы батут.

Для інтэлектуальнага развіцця ёсць складная цацачная хатка, настольны футбол, дартс, дзіцячы развіваючы "Супер-камп'ютар", 3D-электронныя гульні...

Паступова прыйшла ідэя касцюміраваных святаў, пераўвасаблення ў літаратурных герояў. Так з'явіліся Клоўн і Пірат. Цяпер пад час святкавання дзён нараджэння (а ўсяго іх праведзена 36) дзеці разам з Піратам адпраўляюцца на пошукі пірацкай карты, якая дапамагае знайсці скарбы, схаваныя ад цікаўных вачэй. Маленькія вандрунікі пераадоўваюць перашкоды і знаходзяць запаветны куфар са скарбамі. А вясёлы Клоўн дапамагае прайсці ім усе выпрабаванні. Сёння калектыў ужо не ўяўляе бібліятэку без гульні пакою "Зялёны востраў". Яго наведала больш за тысячу дзяцей.

Надзея НАВАГРОДСКАЯ, загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу Мастоўскай раённай бібліятэкі

Будзем на сувязі

Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby), twitter.com/kimpressby

Пачатак

Любая сур'ёзная справа (у тым ліку і музейна-рэстаўрацыйная) прадугледжвае нулявы цыкл. Ім у асіповіцкім кантэксце сталі выбар будынка былой пошты і ягоны рамонт, які расцягнуўся на значны час. Складнікам названага цыкла з'явілася і кадравая палітыка. У выніку кіраўніком будучай установы была прызначана Антаніна Сцяпанавы, колішні старшыня Дараганіўскага (запомніце назву — яшчэ спатрэбіцца) сельсавета, не толькі моцны адміністратар, але і, як паказала практыка, чалавек творчы.

Некалькі слоў і пра музейшыцка-практыка з вышэйшай профільнай адукацыяй Марыю Саканцаву. Кінула Мінск, каб прасцей было сына гадаваць, вярнулася на радзіму, тут яе праца і знайшла. У маркетолога — большыя грошы, але музейная прафесія — справа па душы. І толькі сапраўдны творца можа зрабіць выбар на карысць такога варыянту.

Радавод і рэчы Дараганяў.

Такім чынам, у 2012-м быў пакладзены пачатак мясцовай музейнай справе... Але ледзь не забыўся на яшчэ аднаго ініцыятара змен. Гэта — старшыня райвыканкама Пётр Шукаловіч, які нават у не надта спрыяльны для фінансавання час знаходзіць грошы для падсілкавання праектаў. Зазначу з нагоды, што музеі існуюць далёка не ў кожным райцэнтры краіны. Хаця б і з той прычыны, што любы музей, нібы немаўля: клопату патрабуе штодзённага, інакш так і зачэзне не нарадзіўшыся.

Развіццё

Аднак нулявы цыкл — гэта толькі кароткі разбег перад музейным маратоном. Скажу толькі, што музей і па сёння не мае да канца сфармаванага аблічча. І не таму, што не ўсе экспазіцыйныя залы лагічна завершаны. Проста ў мясцовых гаспадынь ёсць неўтаймоўнае жаданне зрабіць сцэны і стэлажы — жывымі. І не толькі сцэны, але нават і столы. У этнаграфічнай зале, да прыкладу, яна пасля будаўнічых завіханяў складаецца з аўчак. Марыя Саканцава хоча выцягнуць кожную, абгарнуць тканінай з адбіткамі мясцовага нацыянальнага арнаменту і вярнуць на месца. Адчуваецца, як зайграе родным музейнае "неба"! І гэта не проста дэкор, бо музейшыцкі перакананы: любая дробязь павінна падштурхоўваць наведвальнікаў, сярод якіх 80 працэнтаў дзяцей, да актыўнага думання.

І гэта толькі адна з ідэй развіцця. Пэўныя падказваюць наведвальнікам. Нядаўна маленькі школьнік, разглядаючы фотопартреты ў зале Вялікай Айчыннай вайны, запытаўся: "А мой дзядуля дзе?" Музейшыцы прапанавалі: "Дык здымак прынясі!" У выніку гэты куточак экспазіцыі пастаянна ўзбагаджаецца,

Гэтыя рэчы Андрэй Дараган прывёз у Асіповічы з-за мяжы.

У Асіповічах да 2012 года не было музея. Дакладней, рашэнне аб яго стварэнні прынялі даўно, але не знайшлі адрознага будынка. А цудоўная галерэя мастацкіх твораў Уладзіміра Стэльмашонка, які лічыў вёску Хімное, дзе нарадзіўся бацька, свайго малой радзімай, гісторыка-краязнаўчых функцый ніяк не выконвала. Між тым, вялікаму гораду з гэтым жа немалым раёнам патрэбны былі не абы-які музей.

Яўген РАГІН, Мінск — Асіповічы — Мінск / Фота аўтара

Музейнае... неба

"Ажывіць" і не даць "памерці": асіповіцкае стаўленне да памяці

расце, дышае з усё больш перакананчай сілай.

А неж наведвальнікі прынеслі ўзоры руды, якой славілася тутэйшая зямля. Так узнікла ідэя стварыць макет старадаўняй домны. Дапамаглі прадпрыемальнікі, іншыя неабябавялы людзі, галоўны з якіх — археолаг Вадзім Кошман і настаўнік гісторыі з вёскі Лапічы Юрый Сцяпанавы...

З Асіповіцкім музеем можна пазнаёміцца завочна — праз сайт. Рэкамендую. Тут і агульнае апісанне ёсць, і фотаздымкаў хапае, і на форум можна патрапіць. І што немалаважна, прадстаўлена кантактная інфармацыя з пазнакай дакладнага часу музейнай працы.

Перспектыва

У адной з залаў прэзентуецца камерцыйная выстаўка — "Ляльчачыя каралеўствы". Справа, зразумела, часова. А глабальная задумка ў тым, каб пераўтварыць памяшканне, якое дэманстравала б кантраст эпох на іх гістарычным зломе. Плануецца сумясціць несумяшчальнае: рэфарматар-

ста, мецэнацтва Магдалены Радзівіл і палітычную неўтаймоўнасць бамбіста і царабойцы Ігнація Грынявіцкага... Таму зала, па словах Марыі Саканцавай, будзе і аформлена адпаведна: стык эпох, як мяжа паміж светлымі і чорнымі памкненнямі...

Як я не стараўся, але старшы навуковы супрацоўнік так і не раскрыла асноўных экспазіцыйных прыдумак. Запрасіла прыехаць праз час і пабачыць усё на ўласныя вочы.

І яшчэ адзін акцэнт: музей месціцца непадалёк ад чыгункі, таму сярод экскурсантаў трапляюцца транзітныя пасажыры, якім трэба прабавіць час паміж перасадкамі на цягнікі. У адной з экспазіцыйных залаў, дарэчы, вельмі дакладна ўзноўлена атмасфера дарэвалюцыйнай чыгуначнай станцыі. І менавіта з пашырэннем магчымасцей асіповіцкай чыгункі звязаны лёсы братаў Дараганяў, якія валодалі вёскай Дараганавы, што стала праз час цэнтрам аднайменнага сельсавета.

Паралель

Цяпер — пра другую, паралельную, лінію музейнага руху ў Асіповічах. Аднойчы тагачасны старшыня Дараганіўскага сельсавета Антаніна Сцяпанавы (сённяшні дырэктар музея) сустрэла і пазнаёмілася з прадстаўніцамі чачвэртага пакалення Дараганяў, што прыехалі на радзіму продкаў. Андрэй Дараган і ягоная жонка Лана прыехалі са Швецыі. Завязалася сяброўства. У выніку узнікла экспазіцыя "Сям'я Дараганяў".

І узнікла яна ў своеасаблівым філіяле Асіповіцкага раённага гісторыка-краязнаўчага музея. А месціцца філіял ў былым Доме афіцэраў, які знаходзіцца на балансе аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі. Тут, дарэчы, знаходзіцца і згаданая ў пачатку артыкула галерэя Уладзіміра Стэльмашонка. Але гаворка цяпер — пра сям'ю Дараганяў. Гэты род вельмі паважай просты народ, нават спроб падпалу маёнтка не было пасля рэвалюцыі. А тлумачыцца такая лаяльнасць вельмі проста: род Дараганяў адрозніваўся прыстойнасцю ды сумленнасцю. Дык чым адметная "паралельная" экспазіцыя?

Я адказаў бы: "Усім!" У некалькіх залах прадстаўлены побыт шляхецкай сям'і: мэбля, посуд, дываны, адзенне, хатні рыштук — усяго 370 прадметаў. Усё гэта ашчадна захавана і прывезена спадаром Андрэем з-за мяжы. А рэчы — унікальныя. Да прыкладу

Адна з залаў Асіповіцкага гісторыка-краязнаўчага музея.

ду, дзіцячая кніжка з... тканіны, савок і мяцёлка для збору... крошак са стала, старадаўні фарфор, набор слясарных інструментаў памерам з далонь... І ўсё разам стварае неймаверную атмасферу людскасці, у якой і жыў род Дараганяў. Андрэй, пабачыўшы экспазіцыйныя старанні музейшычыкаў, не змог стрымаць слёз: "Урэшце я дома!"

Ці шмат у нас музеяў, якія распавядалі б пра лёс і побыт асобнага шляхецкага роду? У тым і справа...

Завяршэнне, якога не будзе

Сёлета Андрэй Дараган збіраецца прывезці ў музей сваёй і родзічаў з усёй Еўропы. Значыць, экспазіцыя — пашырацца. Значыць, завяршэння музейнай справе ў Асіповічах проста не канавана...

Я не вышукваю праблемы. Урэшце, яны самі лезуць у вочы. Дык вось, Асіповічы ўзялі ў палон іншым. Не столькі тым, што начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Ірына Раманчук сама запрасіла наведаць райцэнтр (хоць і гэта — доказ таго, што тут з праблемамі змагаюцца самі і досыць паспяхова). А тым, што ў аддзеле умеюць не проста думаць, а яшчэ і рэалізоўваць самыя неверагодныя праекты.

Яшчэ больш пра культуру Асіповіччыны — у наступных нумарах "К".

Уважлівы чытач "К" добра памятае, што Talaka.by — онлайн-платформа сацыяльных праектаў. Мы пісалі ў свой час пра тое, як супрацоўнікі гэтага вэб-праекта абвясцілі акцыю па забеспячэнні камп'ютарамі тых устаноў культуры, якія мелі ў іх неадкладную патрэбу. Мінскія ІТ-фірмы гэтую патрэбу забяспечылі. Нездарма слоган згаданага рэсурсу — "Кропка збору неабыякавых людзей"...

Яўген ПАГІН

Гэтым разам кіраўнік платформы Яўген Клішэвіч прапанаваў "К" наўпрост пасадзейнічаць у правядзенні чарговай сацыяльнай акцыі. Вось яе сутнасць. На спецыяльна распрацаваным сайце збіраюцца распачаць збор народных грошай пад рэалізацыю сацыяльных і, у прыватнасці, культурных праектаў. "Мы пакуль не ведаем, што гэта будуць за праекты, але канчатковы вынік павінен зацікавіць ці не кожнага насельніка Беларусі", — патлумачыў спадар Яўген. Дык што за праект маецца на ўвазе? Вось гэта "К" і патрабавалася высветліць. Інакш кажучы, "сеў на тэлефон" і звязаўся з кіраўніцтвам абласцей. Усім было зададзена адно пытанне: "Які сацыяльна значны праект прапануеце для таго, каб узяцца за збор грошай ад неабыякавых і актыўных людзей пад яго рэалізацыю?".

Фрэскі — для ўсіх

Перш чым пераказаць прапановы абласцей, зазначу толькі, што літаральна ўсе апытаныя палічылі: лішніх грошай не бывае і заўжды знойдзецца агульнакарысная, сацыяльна значная справа, на якую іх можна з поспехам выкарыстаць... Дык вось, намеснік старшыні Віцебскага аблвыканкама Уладзімір

Цярэнцьеў доўга не вагаўся, бо перакананы, што надзвычай важным аб'ектам і для вобласці, і для краіны з'яўляецца **Спаса-Праабражэнскі храм Полацка**, вядомы ўсім па ўнікальных фрэсках. Яго, па меркаванні кіраўніка, і варта даводзіць да ладу ўсім светам.

3 партызанскага жыцця...

А вось меркаванні начальніка Галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Магілёўскага аблвыканкама Анатоля Сінкаўца. "Я прапанаваў бы ўкласці грошы ў добраўпарадкаванне **Мемарыяльнага комплексу партызанскай славы "Усакіна"**, што ў Клічаўскім раёне, — кажа ён. — Побач з аднайменнай вёскай, у лесе, дзейнічае і **рэканструяваная партызанская база**, якая таксама будзе

партызанскі хлеб. Знойдзецца час не толькі для аднаўленчай працы, але і для заняткаў спортам... Згодны, такі інтэрактыў дапаможа пазбегнуць фармалізму ў стаўленні да Памяці. Інакш кажучы, у гэты аб'ект можна не толькі грошы ўкласці, але і цяпло ўласнай душы.

Сімвалы нязломнасці

Начальнік галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Мінскага аблвыканкама Руслан Трухан прапанаваў выкарыстаць грошы для добраўпа-

Анонс у працяг тэмы

Гродзеншчына прапанавала збор народных сродкаў для працягу работ на Навагрудскім замку. Тым часам у Аб'яднаным інстытуце праблем інфарматыкі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі вядзецца распрацоўка 3D-мадэляў гістарычных помнікаў з так звананага Залатога кола беларускіх замкаў, у тым ліку — Навагрудскага. Падрабязна пра гэта — у наступных нумарах "К".

На што грошай не шкада?

Чарговая сацыяльная акцыя ці рэальны спосаб атрымаць дадатковыя фінансы?

аднаўляцца ды пашырацца. Напэўна, кожнаму вядома, што ў гэтых мясцінах пад час Вялікай Айчыннай вайны партызаны не давалі спакою фашыстам, нават савецкую ўладу ўстанавілі пасярод акупаванай тэрыторыі". Па словах Анатоля Анатольевіча, у партызанскім лагеры пад Усакіна будзе жыць моладзь, каб адчуць, у якіх умовах даводзілася змагацца народным месціцам. А вясковая бабуля, якая памятае тыя часіны, стане вучыць юнакоў і дзяўчат пекчы

радкавання **Кургана Славы і Мемарыяльнага комплексу "Хатынь"**.

Натуральна, гэта знаковыя для ўсіх беларусаў аб'екты. І не толькі таму, што праз месяц мы будзем святкаваць 70-годдзе Вялікай Перамогі. І Курган Славы, і Хатынь — святыя мясціны, якія сімвалізуюць нязломнасць нацыі, яе смутак па беззваротна загінулых. Па словах Руслана Трухана, на Кургане Славы ўжо распачаты аднаўленчыя работы: ідзе рэканструкцыя мазаікі, штыкоў, упарадкаваецца прылеглая тэрыторыя. Адпаведнага догляду патрабуе і хатынскі мемарыял.

Замак, Каложы ці Калегіум?

Не менш важнымі аб'ектамі палічыў **замак у Навагрудку і Каложскую царкву ў Гродне** намеснік начальніка галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Гродзенскага аблвыканкама Аляксандр Вярсоцкі. Грошы на захаванне Навагрудскага замка паступаюць на спецыяльны рахунак не першы год. "Але ад дадатковай дапамогі, — зазначае Аляксандр Людвігавіч, — мы, натуральна, не адмовімся".

А я, са свайго боку, дадам, што не меншай увагі сёння патрабуе і знакамітая на ўвесь беларускі край Каложы. Рукі рэстаўратораў да яе яшчэ не дайшлі: пакуль няма праектна-каштарыснай дакументацыі на гэтыя работы. Вельмі шкада, бо Гродна — ці не самы турыстычны абласны цэнтр у краіне. Таму і патрэбна яму ўсебаковая народная падтрымка.

Вольга Антоненка, намеснік начальніка галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Гомельскага аблвыканкама, прапанавала фінансаваць аднаўленне **Калегіума езуітаў XVIII стагоддзя**, што знаходзіцца ў вёсцы Юравічы Калінкавіцкага

■ Яўген Клішэвіч: "Выбіраць будзем самы перспектывны ва ўсіх адносінах праект. Трэба стварыць прэцэдэнт актыўнасці аддзела культуры. Тады справа зрушыцца і ў іншых аддзелах. У перспектыве можна падтрымаць усе пяць праектаў адначасова, але важна зразумець, што важная роля ў рэкламе ініцыятывы і канкрэтнага аб'екта адведзена мясцовымі работнікам культуры".

раёна, — таксама адзін з брэндавых гістарычных аб'ектаў рэспублікі.

Што, можа быць, абудзецца далей...

Не атрымалася, на вялікі жаль, звязацца з усімі абласцямі. Шкада, але пра магчымасці большасці онлайн-сэрвісаў ведаюць далёка не ўсе... А тыя прапановы, што ўсё ж прагучалі, я перадаў Яўгену Клішэвічу. Далей ужо сама вэб-платформа стане кантактаваць з ініцыятарамі праектаў. Я ж прапашу патлумачыць тэхналогію далейшай дзейнасці рэсурсаў па зборы народных грошай. Спадар Яўген патлумачыў, што пасля выбару канкрэтнага праекта ствараецца стратэгія па зборы сродкаў. Але грошы самі па сабе, безумоўна, не пацякуць. Людзі павінны зразумець сацыяльную важнасць праекта. І тут без асветніцка-рэкламных захадаў не абысціся. Наступны крок — папулярнасацыя-

кампаніі па зборы грошай. Яго варта матываваць. Чым? Прыемнымі падарункамі, важкасць якіх залежыць ад памераў матэрыяльных укладанняў. Гіпатэтычны прыклад: калі я падтрымаў двумастамі тысячамі рублёў кансервацыю Навагрудскага замка, дык у адказ атрымаю сувенірную маленькую копію пашанотных замкавых рэшткаў. Да ўсяго, як запэўнівае кіраўнік рэсурсу, падтрымку можна будзе пераводзіць праз банкаўскія карткі.

20 мільёнаў за адзін дзень

Які аб'ект зойме лідзіруючую пазіцыю ў рэйтынг? "Мы гатовы падтрымаць любы праект, — кажа Яўген Клішэвіч. — Але многае залежыць і ад людзей на месцах, ад таго, на што здольныя яны. Так што выбіраць будзем самы перспектывны ва ўсіх адносінах. Трэба стварыць прэцэдэнт актыўнасці аддзела культуры. Тады справа зрушыцца і ў іншых аддзелах. У перспектыве можна падтрымаць усе пяць праектаў адначасова, але неабходна зразумець, што важная роля ў рэкламе ініцыятывы і канкрэтнага аб'екта адведзена мясцовымі работнікам культуры. У такім выпадку і мы гатовы ўсебакова ім спрыяць".

"К", са свайго боку, збіраецца асвятляць акцыю, што распачнецца пасля вызначэння самага перспектывнага праекта.

Напрыканцы нашай гаворкі Яўген Клішэвіч паведаміў, што за ўчарашні дзень платформа сабрала 20 мільёнаў рублёў на тыя праекты, якія цяпер знаходзяцца "ў рабоце". Сярод іх — пераклад дзіцячага мультфільма на беларускую мову, арганізацыя маладзёжнага тэатральнага фестывалю, стварэнне сістэмы бясплатнага пракату ровараў...

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!
Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby), twitter.com/kimpressby, [instagram.com/kimpressby](https://www.instagram.com/kimpressby)

ФОТОФАКТ

Пра бурштын

У Нацыянальным гістарычным музеі Беларусі — выстаўка з Нацыянальнага музея гісторыі Латвіі, якая дэманструе ўнікальныя зборы бурштыну з фондаў гэтай установы. Прычым, экспанаты дэманструюцца ў цэнтры!

Фота Аліны САЎЧАНКА

Тры гады спатрэбілася су-працоўніку Падлескага сельскага дома культуры Сяргею ШПАКУ для этнаграфічных даследаванняў ў ткацкай калысцы Беларусі — на Случчыне. Ён прызнаўся, што спачатку планавалася праца адлюстравач у буклеце, але пераканана: атрымліваецца цэлая кніга альбомнага фармату. Пра тое, якой яна будзе і калі можа з'явіцца, спадар Сяргей распавёў карэспандэнту "К". Падаём яго адказы на нашы пытанні ў фармаце маналогаў.

На ілюстрацыях: ручнікі, апісаныя Сяргеем Шпакам, рэканструкцыя іх у інтэр'еры вясковай хаты і карта колішняга Слуцкага павета.

Аліна САЎЧАНКА,
Мінск — Слуцкі раён — Мінск

Адкуль штуршок?

— Думка пра кнігу ўзнікла пасля таго, як трапіў на вочы шэраг выданняў, — прынамсі, некаторыя пад аўтарствам Вольгі Лаба-чэўскай. У іх матэрыял ахоплівае ўсю Беларусь агулам і яе рэгіянальныя традыцыі. Случчына ў гэтых кнігах прадстаўлена часткова, бо даследчыкамі скарыстоўвалася з большага музейная інфармацыя (пачынаючы з канца XIX стагоддзя).

З калегамі мы вырашылі сабраць матэрыял як пра найстарэйшыя, так і пра сучасныя нашы ручнікі, якія ў гэтых кнігах не апісаны. Адзначылі ў сваёй працы, што лакальная традыцыя не абмяжоўваецца Слуцкім раёнам, бо такія ручнікі вырабляліся на тэрыторыі ўсяго Слуцкага павета, а яго межы распасціраліся на цяперашнія Слуцкі, Капыльскі, Салігорскі, Клецкі раёны, палову Нясвіжскага, Ганцавіцкага і Ляхавіцкага.

Непасрэдна зборам займаўся я пры дапамозе Раённага метадычнага цэнтра. Таксама ў працэсе пошукаў звярнуліся па неабходным матэрыялы ў сталічныя і раённыя музеі. Там жа, дзе музейныя установы няма, мясцовыя метадысты раілі нам кантактаваць з вясковымі жыхарамі, а лепш — з клубнымі работнікамі, якія ведаюць сваіх людзей.

Еднасць і разнастайнасць

— Трэба патлумачыць, чаму на такім вялікім абшары захоўваецца стылістычнае падабенства, чаму мастацка-тэхналагічныя і арнаментальна-кампазіцыйныя асаблівасці ручнікоў настолькі блізкія. Ведаецца, іх нават можна блытаць, сцвярджаючы, што яны паходзяць з аднаго сцяла. А насамрэч, паміж месцамі паходжання асобнікаў могуць быць дзясяткі і нават сотні кіламетраў.

Традыцыі на Случчыне шматпластавыя. Вучоныя прыйшлі да высновы, што гэтыя тэрыторыі былі зямлёй, памежнай для розных культур. Апошняе адбілася і на выглядзе ручнікоў: часцей за ўсё, гарызантальныя палосы, прычым гладкія і чырвоныя, — адна з характэрных рыс ручнікоў Слуцкага павета. (Іншым мясцовасцям, напрыклад Усходняй Беларусі, больш уласцівыя ромбы.) "Паласатасць" ідзе з даўніх часоў. Чырвоныя палосы (яны паходзяць з тых часоў, калі нашы землі засялялі праславянскія плямёны зрубінецкай і мілаградскай археалагічных культур) лічыліся першым дэкорам. Больш семантыкі можна адшукаць у ромба-геаметрычных ручніках.

Да канца XIX стагоддзя дамінуе на ручніковай тканіне ў асноўным чырвоны колер, а вось на пачатку XX-га з'яўляецца паліхрамія, а таксама аздаб-

Ручніковы шлях

Этнаэкспедыцыя на тры гады: тэхналогія і эксклюзівы

ленне канцоў ручнікоў. Пазней іх увогуле пачалі вышываць. З матываў і тэхнік у мінулым стагоддзі можна было сустрэць гладкую паласатасць, фактурнае, выцяганае, шматнітовае, ажурнае, закладное ткацтва, а дэкор праяўляўся ў наяўнасці карункаў, мохрыкаў, кутасаў. Ткацкі вопыт многіх стагоддзяў і таленты нашых людзей дазвалялі досыць свабодна эксперыментавач з тканінай. Менавіта таму поле ручніка паступова стала не проста белым, як, напрыклад, на Палессі і Падняпроўі, а ўзорным.

Спынюся на закладным ткацтве, якое больш старажытнае, чым шматнітовае. Яно з'явілася ў сялянскім асяроддзі ў сярэдзіне XIX стагоддзя. Ткаліся ў гэтай тэхніцы ў асноўным псцілкі і ручнікі. Некаторыя матывы пайшлі ад кралявецкіх ручнікоў, што выраблялі на Украіне, дзе працавала вядомая мануфактура. Траплялі яны на нашы тэрыторыі праз паломнікаў, якія адпраўляліся ў Кіева-Пячэрскую лаўру. Папулярным матывам на гэтых ручніках былі арты.

Нават у адной вёсцы не атрымаецца знайсці ручніковых паўторак. Ніводная майстрыха не хацела рабіць "дубль" у сваёй творчасці.

Складанасці працэсу

— Нярэдка ручнікі даводзілася далікатна "прыводзіць у парадак", бо стагоддзе для тканіны — сур'ёзнае выпрабаванне: плямы, дзіркі, складкі... А на альбомных здымках усе дэфекты бачны яшчэ лепш. Жыхарка горада Слуцка Людміла Мальцава вырашыла мне дапамагчы і выступіла ў ролі так званай рэстаўратара. Яе залатыя рукі проста рэанімавалі гэтыя тканіны вырабы. А здымкі на аднолькавым

мах рамёстваў. У асноўным, нашы майстрыхі — паважнага ўжо веку. Некаторыя прадстаўнікі малодшага пакалення лічаць, што гэта ўжо і не патрэбна. Былі нават выпадкі, калі прадметы выкідваліся з хаты. Але ёсць і тыя, для каго ручнікі — фамільная каштоўнасць. На жаль, наша экспедыцыя паказала, што гэтых прадметаў у вёсках засталася мала. Ды і носьбіты традыцыі сыходзяць: вось два гады таму я здымаў гэтую жанчыну, а ў хуткім часе яна пайшла з жыцця...

Таму я вельмі ўдзячны кіраўніцтва за тое, што падтрымалі прапанову са зборам этнаграфічнага матэрыялу.

Калі ж чытаць?

— У кнізе альбомнага тыпу мае быць, прынамсі, 242 прыклады. Да кожнага ручніка ўжо гатовы кароткі каментарый-даведка. Мы вырашылі, што арганічна на яе старонках будуць глядзець і здымкі ручнікоў, выкарыстаныя ў абрадах. Таму ў нас ёсць і рэканструкцыі, і інсцэніроўкі, і жывыя фотарэпартажы, як, напрыклад, па Клецкім

Лічбамі пазначаны воласці: 1 Цыядавіцкая, 2 Слуцкая, 3 Круговіцкая

Фотасюжэт, што прадстаўляе ручнікі Случчыны, — на старонцы 3.

фоне нам зрабілі ў мясцовым фотасалоне, дзе яшчэ і апрацавалі кадры.

Рабіліся па маёй просьбе і этнаграфічныя рэканструкцыі таго, што сёння ў вясковых хатах не бачыш. А заможнасць, традыцыі праваслаўя адбіліся нават на інтэр'еры. Цуд жа ручніка ў тым, што гэта не проста прыгожая антуражная рэч, патрэбная ў побыце, але і абрадавы прадмет.

Становішча рамёства

— Да канца XX стагоддзя ткачыя яшчэ сустракаліся і ў сёлах, але зараз — толькі ў цэнтрах і да-

Маленькі пакой драўлянага дома. З яго — уваход у сумежны, яшчэ меншы, пакойчык. Абодва застаўлены нейкай дапатопнай апаратурай: праектар для 8-міліметровай кінастужкі, два старыя магнітафоны, мікрафон на стойцы... На стале — рулоны стужкі (вялікія і маленькія) на бабінах, аматарская кінакамера "Кварц", пад сталом — штаты.

У невялікім калідорчыку, які нагадваў кухню, стаяць вёдры, напоўненыя вадой, нейкія начоўкі, відавочна, для праўкі здымкаў або кінаматэрыялу. Паміж гэтымі прадметамі басаноў хутка рухаецца мужчына гадоў сарака. Уключае ў іншым пакоі праектар, які дае адбітак на прасціну, замацаваную на сцяне. Вокагнненна ляціць да магнітафона — уключае словы, музыку і мікрафона. Ідзе запіс гуку, звязанае гукавых стужак да фільма. Усё павінна адбывацца сінхронна, як у сапраўдным кіно. Не павінна быць пачонага шуму, таму яго рух бясшумны. Тое, што адбываецца ў пакоях, нагадвае нейкую магію.

Мужчыну зваўць Казімір Свён-тэк. 1960-я. Ён — святар, які не так даўно пачаў служыць у пінскім касцёле пасля вяртання з лагера, дзе адпакутаваў 10 гадоў як "варожы элемент" для савецкай улады. Амаль ніхто з парафіянаў не ведае пра вялікае захапленне гэтага святара кінамагнітаграфам і здымкамі роднага Палесся...

Я даведваўся пра ксяндза Казіміра Свёнтэка выпадкова, калі здымачная група "Беларусьфільма" на пачатку 1980-х працавала над стужкай аб праблемах меліярацыі Палесся. Мы проста зайшлі ў пінскі касцёл, які знаходзіўся побач з гасцініцай, і заспелі экскурсію, якую вёў чалавек не самага маладога веку. Моцна ўразіла яго веданне архітэктуры, гісторыі касцёла, дасведчанасць у пытаннях рэстаўрацыі, адносіны да савецкай улады, якую ён адкрыта асуджаў за тое, што яна зрабіла з рэлігіяй, касцёламі і людзьмі, абрынуўшы іх у поўную бездухоўнасць. Словы святара былі вельмі смелымі для таго часу — пачатку 1980-х...

Пасля згаданага выпадку маё жыццё пачало нека дзіўна перасякацца з жыццём Казіміра Янавіча (гэтак мы, па атэістычным нявяданні, звярталіся да яго некалькі гадоў). Я шмат распавядаў і пісаў пра тое, як вырашылі здымаць фільм ужо пра кардынала Казіміра Свёнтэка, як доўгі час, маючы горкі вопыт ГУЛАГу, ён не падпускаў мяне да сябе і як усё ж паверыў у мае шчырыя памкненні зрабіць фільм пра гісторыю, ганенні і адраджэнне Касцёла ў Беларусі.

За гэтым стаялі гады стварэння чатырох дакументальных фільмаў: "Mater Misericordiae" ("Маці Міласэрнасці"), "Вяртанне", "Канікулы кардынала", "Сведка веры". Гэта стужкі пра паўнамоцнага ў Беларусі, пра яго вялікі ўнёсак у адраджэнне апошняга, пра веру, якая моцна трымала ксяндза Казіміра і дзякуючы якой ён выжыў. Гэта фільмы пра тое, як у святара паверыў Папа Рымскі Ян Павел II, прызначыўшы, нягледзячы на ўрост, біскупам, пасля — арцыбіскупам, а затым узняўшы да годнасці кардынала.

Жыццё гэтага чалавека, яго пакутніцкія выпрабаванні, непахісная вера не маглі не паўплываць і на мяне. Я прыняў сакрамэнт хросту, і гэта яшчэ больш са зблізіла. Паміж намі ніколі не было нават намёку на нейкае панібратства — я адносіўся да яго з вялікім піэтэтам і глыбокай пашанай (нават хваляваўся, калі ён звяртаўся да мяне). Кардынал стаў кантактаваць са мной часцей, К

Фотакарткі з альбому кардынала Казіміра Свѣнтэка.

"Маці Міласэрнасці", або Ён даў мне Палессе

бо ўбачыў ува мне прафесіянала. Трэба сказаць, што ён увогуле адносіўся да прафесіяналаў у любой сферы з павагай.

Аднойчы Яго Эмінэнцыя запрасіў мяне ў свой вельмі сціплы дамок у Пінску па вуліцы Шаўчэнкі, 12. Для мяне той вечар стаў вялікім адкрыццём. Кардынал паклаў перада мной каля двух дзясяткаў касет фармату VHS, на вокладках якіх я ўбачыў назвы фільмаў і прозвішча святара. Гэта былі яго фільмы — дакументальныя фільмы кардынала Казіміра Свѣнтэка!

Яго Эмінэнцыя растлумачыў, што ў маладосці шмат здымаў на 8-міліметровую камеру. Фільмы былі на дзвюх стужках: выява — на адной, а на другой, магнітнай, зведзены гук (дыктарскі тэкст, музыка і гукі прыроды). Пасля гукавыя плёнкі кудысьці зніклі, а знаёмыя кардынала з Польшчы перавялі ўсе стужкі на касеты VHS, даўшы ў якасці гукавога афармлення музыку. Гэтыя гукавыя касеты пазней знайшліся. Кардынал тады запытаўся ў мяне, ці можна вярнуць усё, спалучыўшы цяпер ужо на касетах адзнятае і арыгінальны гук? "Можна", — адказаў я. Тады Яго Эмінэнцыя папрасіў зрабіць новыя вокладкі для касет, замяніўшы надпіс "кардынал Казімір Свѣнтэк" на "ксендз Казімір Свѣнтэк". "У той час я быў ксяндзом, таму гэта будзе больш правільна і дакладна", — сказаў ён мне.

Прывітаюся, я не верыў сваім вачам, не верыў таму, што ляжала перада мной! Але гэта было яшчэ не ўсё...

— Можна, гэтыя запісы дапамогуць Вам у працы? — прамовіў ён, дастаючы са стала нешта падобнае да агульнага сшытка.

Пад кардоннай вокладкай ляжалі аркушы, надрукаваныя на машынцы. Гэта былі мантажныя лісты фільмаў. Той, хто займаецца здымкамі, разумее: падобныя дакументы існуюць у прафесійным кінематографі, яны неабходныя пры здачы фільма на студыі або працы з ім у архівах.

Перада мной у асобных падборках на кожны фільм

ляжалі сцэнарыі, дыктарскі тэкст і вершы, падрабязнае апісанне музычнага суправаджэння з указаннем кампазітара і яго твора. І самае галоўнае — у канцы было падрабязнае, пахвіліннае апісанне эпизодаў фільма, з тэкстамі і музыкай. Пазначалася працягласць стужкі і дата прэм'еры!

З такімі дакументамі заўсёды існавала прафесійнае кіно. І гэта праца, шчыра кажучы, была вышэйшай прыступкай для прафесіянала. Я думаю, навошта гэта рабілася. І зразумеў: малады ксендз лічыў, што калі ён бярэцца за нешта, то гэта "нешта", па магчымасці, павінна быць максімальна набліжана да прафесійнага. У адваротным выпадку атрымліваюцца проста забавка, дылетанцтва.

Я некалькі дзён не мог знайсці сабе месца, калі прагледзеў гэтыя фільмы і праслухаў гукавыя касеты. Мала таго, што ксендз Казімір падабраў дыктарскі тэкст, дык ён і сам яго чытаў — удумліва, пранікнёна, як сапраўдны актёр. Для мяне гэта было адкрыццём новага чалавека. Ці мог я падумаць у першыя гады нашага

Юрый ГАРУЛЁЎ,
кінарэжысёр

Т Э К С Т

Невядомыя фільмы кардынала Казіміра Свѣнтэка

знаёмства, што ўнутры святара, які займае самую высокую ступень у іерархіі Касцёла Беларусі, прымае няпростыя рашэнні, часам жорсткія і непахісныя, жыве мяккі, лагодны чалавек, які мае такое асаблівае замілаванне да прыроды, так захапляецца сваім родным Палессем!

Аднойчы я бачыў яго ў Мосары, дзе знакаміты ксендз Юзаф Булька стварыў дзівосны кутчак, які нездарма цяпер называюць беларускім Версалем. Я бачыў, як кардынал з нейкім асаблівым пачуццём праходзіў па мосціках, перакінутых праз сажалкі з лілеямі. Ён спыняўся, углядаючыся ў адлюстраванне кветак, а каля блакітных елак і стромкіх туюраў рабіў рух рукой, нібы пагладжваючы дрэўцы па вершалінах. Гэта было цудоўна! Кардынал Свѣнтэк размаўляў з ксяндзом Юзафам як калега, які разумее жыццё раслінаў і прыгажосць прыроды.

...Праз некалькі месяцаў, здымаючы апошняе з ім інтэрв'ю, я запытаўся: адкуль такое надзвычай трапяткое пачуццё любові да прыроды? Яго Эмінэнцыя задумаўся, а пасля адказаў, што, мабыць, ад матулі, якая яшчэ ў дзяцінстве, у Сібіры, перадала яму гэта пачуццё.

Пра тое, як кардынал па-дзіцячы да канца жыцця любіў сваю матулю, якую заўсёды называў толькі

на "Вы", можна пісаць і распавядаць бясконца, бо гэтак жа бясконца і бязмежна распаўсюджвалася яго любоў да самага дарагога яму чалавека:

"Калі я быў маленькім хлапчуком, нам было цяжка ў Сібіры, асабліва ў маразы, але пачуццё любові да прыроды было прыроджаным. Улетку я збіраў кветкі і бег да мамы: "Мама, глядзі, якую кветачку я знайшоў!". Мама адразу ставіла яе ў якую-небудзь шклянку. Вось як гэта пачыналася!

А пасля яшчэ адзін такі момант: мабыць, у цяжкія гады майго лёсу Божы Провід пакіраваў так, каб аддзячыць мне за тое, што я вытрымаў, каб прынесці мне палёгку. Таму ён і абудзіў ува мне пачуццё любові да прыроды, а каб гэта яшчэ дапоўніць — даў мне Палессе. Я назаўсёды быў прызначаны ў беларускае Палессе. І як увайшоў я ў гэту прыгажосць, дык ледзь не патануў там у ёй, у пінскіх балотах!

Вось адкуль гэтыя здымкі, маё кіно, усе выезды з маім сабакам, гэтыя вечары і ночы ў стагах сена. Колькі я бачыў узыходаў сонца!

У мяне на сѣння яшчэ не выкарыстаныя тры цудоўныя і прыгожыя тэмы:

1. Кантрасты. Нараджаецца дзіця, яно маленькае, пасля расце, і вось ужо чалавек з барадой.
2. Маленькае шчына ператвараецца ў вялікага сабаку.
3. Празрыстае неба і бура.

Колькі камбінацый... Калі зрабіць гэтыя фільмы, было б цудоўна! Колькі існуе магчымасцей убачыць прыгажосць, на якую ніхто не звяртае ўвагі!"

Кардынал Казімір Свѣнтэк быў вялікім філосафам...

У той жа вечар я запытаўся ў яго: "А ці павінен кожны святар гэтак жа, як Вы, ставіцца да прыгажосці, да прыроды?". Запытаў аўтаматычна і адразу пашкадаваў, бо пытанне было не вельмі карэктнае. Але кардынал адказаў на яго: "Безумоўна, дастаткова, калі ён мае добрыя навуковыя, тэлагічныя, філасофскія веды, калі ён выконвае свае абавязкі, але калі ў яго ёсць толькі гэта, то будзе неці-

кава. Галоўнае, каб была любоў да Бога і бліжняга. Але добра было б упрыгожыць святарства, каб не было толькі стаянне на каленях і малітвы. Чаму разам з тым не несці радасці жыцця, не бачыць навакольнага свету? Убогія і бедныя такія святары, хоць я не веру, што ёсць такія, хто не заўважае гэтай прыгажосці.

Усе заўважаюць, але, можа, некаторыя з іх не вельмі імкнучца рэалізаваць свае назіранні. Мабыць, ім не хапае часу. Гэта не сведчыць пра тое, што святар не хоча. Не! Значыць, няма магчымасці, недастаткова таленту, каб расказаць пра гэта. Але затое ён умее прыгожа прамаўляць, гаворыць добрыя казанні. Гэта ж цудоўна!"

Праз некалькі месяцаў пасля гэтага інтэрв'ю я звярнуўся да Яго Эмінэнцыі з просьбай, якой ён зусім не чакаў. Як старшыня Міжнароднага каталіцкага фестывалю дакументальных фільмаў і тэлепраграм я хацеў, каб наш чарговы фестываль распачаўся адным з фільмаў кардынала. Ён катэгарычна забараніў гэта. Я разумей яго матывы: ён не пераносіў рэкламы, не любіў пампезнасці, нясціпласці і, як я ўжо казаў, дылетанцтва.

Колькі мне трэба было прыкласці намаганняў, каб запэўніць Яго Эмінэнцыю ў тым, што ягоныя фільмы, хоць і былі фармальна аматарскімі, сведчылі пра прафесіяналізм аўтара! Я пераконваў яго, што гэтыя фільмы маглі б стаць яскравым прыкладам таго, якім яшчэ павінен быць святар. У мяне была няпростая задача...

І аднойчы кардынал сказаў мне: "Добра. Пакажыце адзін фільм. Але не павінна быць капіраванняў і тыражыраванняў. Прасачыце за гэтым асабіста".

Фільм кардынала меў грандыёзны поспех! Ён стаў для ўсіх (і для нашых святароў у тым ліку) не толькі нечаканасцю, але і адкрыццём.

Там, у цёмнай зале, пад час праекцыі я ўпэўніўся ў тым, што ў нашым "серыяле" пра кардынала Казіміра Свѣнтэка не хапае фільма пра кардынала-чалавека, простага чалавека вялікай культуры, пра таленавітага чалавека не толькі ў святарстве, але і ва ўнутраным, вельмі тонкім, адчуванні ўсяго жывога Божлага стварэння. Не хапае фільма пра нашага калегу — кардынала-кінематографіста. І сѣння я імкнуся запоўніць гэты прабел — імкнуся быць годным таго, хто даў мне шлях у новае духоўнае і прафесійнае жыццё.

Летась выйшла незвычайнае выданне, якое сведчыць пра шматграннасць асобы святара Казіміра Свѣнтэка. Выданне складаецца з двух DVD-дыскаў з фільмамі пра мілую яго сэрцу прыроду Палесся, а таксама факсімільна мантажных лістоў фільмаў (сцэнарыі, тэксты, назвы музычных твораў для агучвання). Першую частку сваіх фільмаў ксендз Казімір аб'яднаў пад загаловам "Чары прыроды", а карціны "Вясновая прэлюдыя", "Летняя балада", "Восеньскі накіюрн", "Зімовая фантазія" ён звязвае музычнымі жанрамі. Для гэтых фільмаў святар выбраў музыку свайго любімага кампазітара Фрэдэрыка Шапэна. А для стужкі "Лясная сімфонія" — сімфанічны цыкл кампазітара-романтыка Роберта Шумана. Пад час мантажу гэтых фільмаў ксендз Казімір імкнецца захаваць кінематографічныя рытмы, якія садзейнічалі б музычнаму ладу суправаджэння. Будзем жа беражлівымі да багатай духоўнай спадчыны кардынала, услухаемся ў яго жывы голас, пастараемся зразумець, наколькі ён быў глыбокім і незвычайным чалавекам, як тонка адчуваў прыгажосць прыроды, слова і музыкі.

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. *Мінск, вул. Леніна, 20.* Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

- "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст." .
- "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XX стст." .
- "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст." .
- "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст." .
- "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст." .

Выстаўкі:

- Выстаўка **"Mater Dei. Іканаграфія аднаго кахання"** — да 3 мая.
- Выстаўка **"Вынаходніцвы Да Вінчы"** — да 30 красавіка.
- Выстаўка пейзажнага жывапісу рускай школы другой пал. XIX ст. **"Сучаснікі карыфелю"** — да 8 чэрвеня.

Выстаўкі, прысвечаныя 80-годдзю Мітрапаліта Філарэта, ганаровага Патрыяршага Экзарха ўсёе Беларусі:

- **"Хрысціянства і хрысціянe ў творчасці рускіх і беларускіх мастакоў XIX стагоддзя"** — да 8 чэрвеня.
- **"На святом Афоне"** грэчаскага мастака Аляксандраса Каяса — да 27 красавіка.
- **"Ікананіс XVII — XVIII стст. са збору Яраслаўскага мастацкага музея"** — да 6 чэрвеня.

Арт-кафэ

- Выстаўка, арганізаваная Пасольствам Дзяржавы Палесціна ў Рэспублікі Беларусь да Дня палесцінскай культуры, — **"Пада-рожожа па Палесціне"** — да 12 красавіка.

Філіялы Нацыянальнага мастацка-га музея Рэспублікі Беларусь

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-й ПАЛОВЫ XIX ст."

г. *Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.* Тэл.: 327 88 78.
Пастаянныя экспазіцыі:

- "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
- "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
- "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст." .

Выстаўка:

- **"Прарок свайго часу. Адам Міцкевіч. Ілюстрацыі і медалі"** — да 25 снежня.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ё В. РАЎБІЧЫ
Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.

- Пастаянная экспазіцыя.

Выстаўка "Ад прадзедаў нам засталася спадчына" — да 12 красавіка.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. *Мінск, вул. К.Маркса, 12.* Тэл.: 226 09 22.
Экспазіцыі:

- "Старажытна Беларусь".
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- "Банк БелВЭБ: новае жыццё нацыянальных скарбаў".
- "Мастацтва ў гарадской культуры. XIX — XX стст." .

Выстаўкі:

- Выстаўка **"Музей шакаладу "Nikolya"** — да 12 красавіка.

ТЭАТРЫ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. *Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.* Тэл./факс: 334 11 56.

- 4 — **"Хаваншчына"** (опера ў 3-х дзеях) М.Мусаргскага.
- 5 — **"Чароўная музыка"** (опера ў 2-х дзеях) М.Мінкова. Пачатак а 12-й.
- 5 — **"Рамза і Джульета"** (балет у 3-х дзеях) С.Пракоф'ева.
- 7 — **"Царская нявеста"** М.Рымскага-Корсакава (да 90-годдзя народнай артысткі СССР Тамары Ніжнікавай).
- 8 — **"Бядэрка"** (балет у 3-х дзеях) Л.Мінкуса. Пачатак а 12-й.
- 8 — **"Чароўнасьць раманса"** — Музыкальны вечары ў Вялікім (Камерная зала імя Л.П. Александроўскай).

■ Міжнародны выставачны праект **"Пакт Рэрыха. Гісторыя і сучаснасьць"** — да 27 красавіка.

- Выстаўка Нацыянальнага музея гісторыі Латвіі **"Бурыштын — каштоўны камень Балтыйскага мора"** — да 24 красавіка.

Філіялы Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДА РСДРП г. *Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.* Тэл.: 290 68 47.
Экспазіцыя:

- "Мінск губернскі ў канцы XIX — пачатку XX стст." .
- "І З'езд РСДРП у асобах".
- "Жандарскі вышук у царскай Расіі".
- "Гісторыя Дома-музея І З'езда РСДРП".

Выстаўкі:

- **"Вікінгі і балты: паўночная сага"** — да 12 красавіка.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ г. *Мінск, вул. К.Маркса, 38.* Тэл.: 327 46 12.

- Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. *Мінск, вул. К.Маркса, 12.* Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.

Экспазіцыі:

- "Геалогія і палеанталогія".
- "Сезонныя змены".
- "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
- "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
- "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
- "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".

Выстаўка:

- **"Экзатычны свет"** — да 20 чэрвеня.

г. *Мінск, вул. М.Багдановіча, 9А.* Тэл.: 237 46 94.

- Выстаўка **"Чароўныя матылькі"** — да 23 мая.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО г. *Мінск, вул. Свардлова, 4.* Тэл.: 327 10 75.
Экспазіцыя:

- "Беларускі кінематограф як нацыянальная каштоўнасьць".

Выстаўка:

- **"Лятучая, гаручая, празрыстая: гісторыя промыслу і барацьбы з ім у Беларусі"**.

Кінапраграмы:

- Рэтрапраграма да Міжнароднага дня смеху **"Смяёмся па-еўрапейску"** — з 1 да 29 красавіка.
- Першая частка персанальнай рэтраспектывы **"Нью-ёркскі інтэлектуал: феномен Вудзі Алена"** — з 2 да 30 красавіка.
- Рэтраспектыва **"Беларуская мультанарама. 40 гадоў на экране. Частка 14"** — з 4 да 26 красавіка.
- Рэтраспектыва да 70-годдзя Перамогі **"На франтах Вялікай Айчыннай"** — з 7 да 28 красавіка.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ г. *Мінск, Музыканы зав., 5.* Тэл.: 220 26 67.
Пастаянныя экспазіцыі:

- "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".

- 9 — **"Баль-маскарад"** (опера ў 3-х дзеях) Дж.Вердзі.
- 10 — **"Эсмеральда"** (балет у 3-х дзеях) Ц.Пуні.
- 11 — **"Іаланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ г. *Мінск, вул. Энгельса, 7.* Тэл./факс: 327 60 81.

- 4, 5 — **"Ноч на Каляды"** паводле М.Гогаля. Пачатак у 11.30 (5) і а19-й (4, 5).
- 8 — **"Вячэра з прыдуркам"** Ф.Вебэра.
- 9, 10 — **"Пан Тадэвуш"** А.Міцкевіча.
- 11 — **"Офіс"** І.Лаўзунд.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР

■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст." .

- "Беларуская музычная культура XX ст." .
- "Тэатральная культура Беларусі каштоўны камень Балтыйскага мора" — да 24 красавіка.

Выстаўка:

- Выстаўка **"Лялька і чалавек: хто ў галоўнай ролі?"** (калекцыя з Гродзенскага абласнога тэатра лялек) — да 18 красавіка

ГАСЦЁЎНЯ УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА г. *Мінск, вул. Старавіпенская, 14.* Тэл.: 286 74 03.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка з прыватнай калекцыі Аляксандра Рыжэўскага, майстра па разьбе па шкарлупіне яйка, **"Магія ажурных яек"** — да 26 мая.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ г. *Мінск, пр-т Пераможцаў, 8.* Тэл: 327 11 66; 203 07 92.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Фотадакументальная выстаўка, прысвечаная 70-годдзю Вялікай Перамогі, — **"Капітуляцыя Германіі. Май 1945"** (сумесна з Германа-Расійскім музеем Берлін-Карлсхорс) — да 31 мая.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ" г. *Нясвіж, вул. Ленінская, 19.* Тэл.: (8–01770) 2 06 60, 2 06 02; + 37529 551 80 51, +37529 190 31 49.
Палацавы ансамбль

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка твораў Сяргея Пыжыкава **"Роздумы і мроі"** — да 12 красавіка.
- Выстаўка твораў Віталя Раковіча **"United colours of Belarus"** — да 10 мая.

Ратуша

- Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР" г.п. *Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.* Тэл.: (8–01596) 2 82 91, (8–01596) 2 82 70.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка **"Партрэты князёў Радзівілаў з калекцыі князя Канстанціна Гагенлоз"** — да 16 чэрвеня.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА г. *Мінск, вул. Акадэмічная, 5.* Тэл.: 294 91 96.
Экспазіцыя:

- **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
- Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"**.
- Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.
- Музейна-педагагічны праект **"Крочам у школу разам з Коласам"**.

Акцыі:

- **"Самы лепшы дзень"** (Дзень нараджэння ў музеі).
- Віншаванне ад музея, фотасесія **"У дзень вяселля — у музей!"** (па папярэдняй дамоўленасці).
- Музейная творчая майстэрня (майстар-клас па вырабе цацак з салёнага цеста).

Выстаўка:

- Выстаўка **"Пушкінскае гняздо" ў Вільнюсе ў кантэксце культуры к. XIX — пач. XX стст.** — да 9 красавіка.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ г. *Мінск, вул. Янкi Купалы, 4.* Тэл.: 327 78 66.
Экспазіцыя:

- Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з праглядам ролика ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей **"Хлопчык і лётчык"**, галаграфічным тэатрам.
- Інтэрактыўныя музейныя праграмы **"У пошуках папарац-кветкі"**, **"Вячоркі"** для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.

Выстаўка:

- Выстаўка **"На старасвецкі лад"** (мужчынскія аксесуары XIX — XX стагоддзяў) з **фондаў Тракайскага гістарычнага музея** (Літоўская Рэспубліка) — да 14 красавіка.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. *Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.* Тэл.: 321 24 30.

- Выстаўка скульптуры Уладзіміра Жбанава **"Ад мяне"** — да 31 мая.
- Выстаўка работ навучэнцаў дзіцячых школ мастацтваў у рамках мерапрыемстваў **"Мінскі творчы марафон"**, прысвечаных 70-годзю Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне — з 10 да 22 красавіка.
- **"Мінск — старажытны і маляды"** (жывапіс, графіка, фота з фондаў музея).

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска
МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА г. *Мінск, пл. Свабоды, 15.* Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыі:

- **"Мінск губернскі. Шляхецкі побыт"**.
- **"Мастак. Грамадзянін. Герой"**. Прысвечана Герою Беларусі, народнаму мастаку Беларусі, ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.

Выстаўкі:

- **"Формула вясны"** — жывапіс і графіка Сяргея Эвеліны і Белаславы Крыштаповічаў — з 10 да 19 красавіка.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША г. *Мінск, пл. Свабоды, 2а.* Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыя:

- **"Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет"**.

Выстаўка:

- Выстаўка **"Gloria Patria"** — дакументы, карты, прадметы хрысціянскага культу з прыватнай калекцыі Ігара Сурмачэўскага — да 20 верасня.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ" г. *Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18.* Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыя:

- "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вулпраж".
- Віртуальная гульня **"Карэтны майстар"**.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ г. *Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10.*

■ 11 — **"Тры Жызэлі"** А.Курэйчыка.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР г. *Мінск, вул. Мяснікова, 44.* Тэл.: 200 81 26.

- 4 — **"Асоль"** У.Саўчыка. Пачатак у 11.30.
- 4 — **"Тайны шлюб"** ("Граф Люксембург") Ф.Легара.
- 5 — **"Прыгоды брэменскіх музыкаў"** Г.Гладкова. Пачатак у 11.30.
- 5 — **"Сільва"** І.Кальмана.
- 6 — **"Дуброўскі"** К.Брэйтбурга.
- 7 — **"Блакітная камяя"** К.Брэйтбурга.
- 8 — **"Звычайны цуд"** Дж.Стайна, Г.Мілера і інш.
- 9 — **"Тысяча і адна ноч"** Ф.Амірава.
- 10 — **"Соф'я Гальшанская"** У.Кандрусевіча.

Тэл.: 285 18 86.

Экспазіцыя:

- **"Кола часу"** — прадметы гарадской і сялянскай культуры к. XIX — с. XX стст.

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА г. *Мінск, пр-т Ракасоўскага, 49.* Тэл.: 291 16 76.
Экспазіцыі:

- **"Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Л.Шчамялёва"**.

Выстаўка:

- **Міхаіл Сяўрук**. Жывапіс і графіка з прыватнай калекцыі, да 110-годдзя з дня нараджэння аўтара, — да 25 красавіка.

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ г. *Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6.* Тэл.: 321 24 30.
Выстаўка:

- **"Доблесць і слава. Даспехі і ўзбраенне XVI — XVII стст."** са збору майстра па даспехах Сяргея Нурматава — да 31 мая.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ г. *Гомель, пл. Леніна, 4.* Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца
Выстаўкі:

- Выстаўка **"Беларусь у Першай сусветнай вайне"** з фондаў Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь і з прыватных калекцый — да 12 красавіка.
- Выстаўка дагістарычных гігантаў з Санкт-пецярбургскага Музея васковых фігур **"Планета дыназаўраў"** — да 3 мая.
- Выстаўка **"Новыя паступленні рэчаў археалогіі"** — да 27 красавіка.
- Выстаўка да 70-годдзя Вялікай Перамогі **"Графіка і акварэль Ц.І. Карлава"** — да 15 красавіка.
- **"Пра сур'эзнае з гумарам"** — пазітыўныя радкі, пакінутыя наведвальнікамі музея ў кнізе водгукаў і прапаноў, — да 12 красавіка.
- Выстаўка **"Гарады на грані выжывання: японскія ўрбаністычныя праекты 1960-х гадоў"** — да 10 мая.
- Выстаўка **"Разьба па шкарлупіне яйка"** — з 10 красавіка да 7 чэрвеня.
- Выстаўка **"Пра тых, хто змагаўся і перамог"** — з 8 красавіка.

Экспазіцыі:

- **"Культавыя прадметы"** ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
- **"Загадкавыя фантазіі мора"** (грот палаца).
- Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
- **"Чырвоная гасцёўня"**.
- **"Зала ўрачыстых прыёмаў"**.
- Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокаль паўднёвай галерэі).
- **"Старажытная гісторыя Гомельшчыны"** (археалагічная экспазіцыя).

Вежа палаца
Экспазіцыя:

- **"Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы"**.

Выстаўкі:

- **"Гісторыя ў пісьмёнах"** (факсімільныя выданні

старажытнарускіх летапісаў з аддзела рэдкай кнігі Гомельскай абласной бібліятэкі імя У.І. Леніна) — да 12 красавіка.

- **"Рэтра-Гомель"** — да 26 красавіка.

Паўночнае крыло палаца
Экспазіцыя:

- **"Свет звяроў Гомельшчыны"**.

Выстаўкі:

- Куток жывых экзатычных рэптылій.
- Зімовы сад*
- Свет субтрапічных раслін і жывёл.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ г. *Гомель, вул. Пушкіна, 5.* Тэл.: (8-0232) 77 57 41.

- Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
- Пастаянная выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
- На тэрыторыі працуе пнеўматычны цір.
- **"Музей крыміналістыкі"**.
- Выстаўка **"Яны лёс не выбіралі"** — да 20 красавіка.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ г. *Ліда, вул. Перамогі, 37а.* Тэл.: (8-0154) 53 50 64.

- Экспазіцыя **"Прырода Лідчыны"**.

Выстаўкі:

- **"Вядзём пачатак мы ад Гедыміна…"**.
- **"Крылы над Лідай"** — выстаўка да 100-годдзя Лідскага аэрадрома.
- Выстаўка **"Старонкі непа-100роннай вайны на Лідчыне"**.
- Выстаўка **"Гукі цывілізацыі, якая заснула"**.
- Выстаўка **"Вайны свяшчэнныя старонкі"**.
- Выстаўка **"3 мастацкім словам па жыцці"**.
- Мемарыяльны пакой **Валянціна Таўлая**.
- Персанальная выстаўка традыцыйнага кітайскага жывапісу тушуш і мінеральнымі фарбамі Марыны Эльшэвіч **"За кітайскай сцяной"**.
- Выстаўка з прыватнага збору А.Фішбайна **"Рэчы побыту кан. XIX — пач. XX стст."**.
- Музейна-вобразная зала **"Хрушчоўка 60-х"**.
- Выстаўка Гродзенскага дзяржаўнага гісторыка-археалагічнага музея **"Мураванія замкі Гродзеншчыны XVI — XVII стст. па матэрыялах археалагічных даследаванняў"**.

ГАЛЕРЭІ

"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ" г. *Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1.* Тэл.: 327 26 12.

- Выстаўка **"Ступени"**, падрыхтаваная сумесна з Беларускаім грамадскім аб'яднаннем фотамастацтва, — да 10 красавіка.

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА г. *Мінск, вул. Казлова, 3.* Тэл./факс.: 290 60 10.

- II Міжнародная выстаўка аўтарскіх лялек і мядзведзяў **"Teddy"** **"Панна Doll'я"** — з 10 да 12 красавіка.

■ 11 — **"Чырвоны Капурык. Пакаленне NEXT"** А.Рызнікава.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛКА" г. *Віцебск, вул. Пушкіна, 2.* Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

- 4 — **"Дзед і Жораў"** В.Вольскага. Пачатак аб 11-й.
- 5 — **"Воўк і раз, два, тры…"** Н.Мацяш. Пачатак аб 11-й.
- 7 — **"Аццярожна, Соня!"** А.Усачова. Пачатак а 10-й.
- 8 — **"Нататкі вар'ята"** паводле М.Гогаля. Пачатак а 18-й.
- 9 — **"Прынцэса і Свінапас"** Х.-К. Андэрсена. Пачатак у 12.30.
- 10 — **"Папялушка, або Крышталеўвыя чаравічкі"** (прэм'ера) Ш.Пяро. Пачатак а 10-й і ў 12.30.
- 11 — **"Церам-церамок"** С.Маршака. Пачатак аб 11-й.